ΠΑΝΟΓΝΩΣΤΗΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ · ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ · ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ · ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ · ΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ · ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: **ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΙΩΑΝΝΟΥ** - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: **ΣΠΥΡΟΣ Ν. ΣΑΜΑΡΤΖΗΣ**

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ 87 — ΑΘΗΝΑΙ

ΕΤΟΣ Α'. | *Ἀθῆναι ἡ 30 Ἰουνίου 1922* | ΑΡΙΘ. 13—14

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΜΟΝΟΝ ΕΤΗΣΙΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	Δρ.	**30**
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	Φρ. χρ.	**30**
ΑΜΕΡΙΚΗΣ	Δολ.	**4**

ΤΑ ΠΑΡΟΝΤΑ ΦΥΛΛΑ · ΔΡΑΧΜΑΙ 2.60

Ἀττικοὶ Ἔρωτες...!

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΑ—ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΑ—ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΑ

— — — Ἱστορικὸν Ἡμερολόγιον.
ΕΛΙΖ. ΔΕΛΕΝΔΑ.— Ἡ Ἐμπορικὴ Ζωή.— Ζωὴ Πνευματική.
ΕΜΜ. ΧΑΝΔΡΑΚΗ.— Αἴτια τῶν μεταβολῶν τοῦ συναλλάγματος.
ΑΝΤ. Ι. ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ.— Οἰκιακὴ Λογιστική.
ΓΕΩΡ. Ν. ΙΩΑΝΝΟΥ.— Ἡ Ἐπανάστασις καὶ οἱ Ὑπάλληλοι.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ—ΤΕΧΝΟΚΡΙΤΙΚΑ

ΑΘΑΝ. ΚΥΡΙΑΖΗ.— Κομμάτια ἀπὸ «Τὴ Καρδιὰ μὲ τὰ Φίδια».
Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΥΓΛΟΥ.— Ὁ Ὑψηλάντης ὡς ποιητής.
ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ.— Τὸ ὡραῖον παρελθόν.
ΓΕΩΡΓ. ΓΙΑΤΡΑΚΟΥ.— Μπαϊράμ.
ΦΡ. ΠΡΙΝΤΕΖΗ.— Ἀνακοινώσεις πνευμάτων.
ΑΝΘ. ΧΛΩΜΟΥ.— Ὑστερόγραφα.
Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ.— Ὁ Ὅρκος τοῦ Θαλασσινοῦ (Πρωτότυπον Ἑλληνικὸν Μυθιστόρημα).
Α. Μ. ALDANOY (Μετ. Χ. Δελένδα).— «Ἁγία Ἑλένη»—Μικρὰ Νῆσος. (ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

ΠΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ — ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΑΡΥΡΕΤΟΛ-ΑΠΥΡΕΤΟΛ *Νέα καταπότια ἀποτελεσματικὰ κατὰ τῶν ἑλωδῶν πυρετῶν*

UROGENAL - ΟΥΡΟΖΕΝΑΛ Ἀπαράμιλλος σκευασία κατὰ τῆς ἀρθρίτιδος, ῥευματισμῶν, ψαμμιάσεως καὶ παθήσεων τῶν νεφρῶν.

INJECTIONS COURIER - ΕΝΖΕΞΙΟΝ ΚΟΥΡΙΕ Εἰδικὴ σκευασία πρὸς ἀποτελεσματικὴν θεραπείαν τῆς βλεννορροίας.

ΔΙΑΡΚΗΣ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ

Παρὰ τῷ ἀντιπροσώπῳ **Π. ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΩι** *ὁδὸς Βερανζέρου 14 — ΑΘΗΝΑΙ*

Χονδρικὴ καὶ λιανικὴ πώλησις
ΚΑΠΝΩΝ ΚΑΙ ΣΙΓΑΡΕΤΤΩΝ
Ὅλων τῶν Καπνοβιομηχανικῶν Οἴκων
— ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΚΟΜΜΑΤΑΣ —
Ἀθηνᾶς 105 — Ἀθῆναι

ΣΙΓΑΡΕΤΤΑ
= ΝΕΙΛΟΣ =

ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΝ ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΕΩΝ ΕΝ ΤΩι "ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΗι,,

1) Ἐμπορικαί, Τραπεζιτικαὶ κλπ. ἀγγελίαι

Δι' ὁλόκληρον σελίδα ἐφ' ἅπαξ	Δρ.	250.—
» ἡμίσειαν » » »	»	140.—
» 1/4 » » »	»	80.—
» 1/8 » » »	»	45.—
» 1/16 » » »	»	25.—

Διὰ δημοσιεύσεις πλέον τῶν τριῶν γίνεται ἔκπτωσις 10 % ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω τιμολογίου.

2) Διάφοροι ἀγγελίαι κλπ.

Κοινωνικὰ ἐν γένει . . . κατ' ἀποκοπὴν	Δρ.	10.—
Ἀγγελίαι γάμων καὶ βαπτίσεων μὲ ἰδιαίτερον τίτλον	»	25.—
Προσφοραὶ καὶ Ζητήσεις . . . ἡ λέξις	»	0.30
Βιογραφίαι—Νεκρολογίαι . . . ὁ στίχος	»	3.—
Ἀγγελίαι Χορῶν—Κινηματογράφων—Θεάτρων—Συλλόγων, κλπ. . . . ὁ στίχος	»	2.—

ΣΗΜ. 1) Πᾶσα καταχώρησις προπληρώνεται.
2) Ἡ καταμέτρησις τοῦ χώρου τῶν δημοσιεύσεων γίνεται διὰ τοῦ κοινοῦ εἰς ὅλας τὰς ἐφημερίδας στιχομέτρου τῶν 9 στιγμῶν.

ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΗΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ - ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ - ΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: **ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΙΩΑΝΝΟΥ** - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: **ΣΠΥΡΟΣ Ν. ΣΑΜΑΡΤΖΗΣ**
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ 87 — ΑΘΗΝΑΙ

ΕΤΟΣ Α'. | *Ἀθῆναι τῇ 30 Ἰουνίου 1922* | ΑΡΙΘ. 13—14

ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΑ-ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΑ

Η ΝΕΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΟΥ "ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΟΥ,,

Φέρομεν εἰς γνῶσιν τῶν ἀξιοτίμων κ. κ. συνδρομητῶν καὶ ἀναγνωστῶν μας ὅτι ἀπὸ σήμερον ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ φύλλου μας ὁ κ. Σπῦρος Ν. Σαμαρτζῆς, δικηγόρος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Σεπτεμβρίου 1922.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

Τὴν 13 Σεπτεμβρίου, ἡμέραν Τρίτην, κατὰ τὸ δειλινόν, ἡ πτερόεσσα φήμη ἔφερεν ἐκ Λαυρίου ἀνὰ τὰ ὦτα τοῦ λευκοῦ πτολιέθρου τὴν εἴδησιν τῆς ἐπικρατήσεως τῆς Ἐπαναστάσεως διὰ τὴν Ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος.

Τὴν ἑπομένην δὲ 14ην Σεπτεμβρίου 1922 ὁ Βασιλεὺς ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΒ'. παρητεῖτο τοῦ Θρόνου τῆς Ἑλλάδος ὑπὲρ τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ Του ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Ὅστις τὴν δευτέραν καὶ ἡμίσειαν μ. μεσημβρίαν ἔδωσε τὸν ὅρκον τοῦ Βασιλέως καὶ πάραυτα ἀνέλαβε τὴν ἐξάσκησιν τῆς βασιλικῆς Του Ἐξουσίας ὡς Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β'.

Εἰς τὸν νέον Βασιλέα ΓΕΩΡΓΙΟΝ τὸν Β'. ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, πιστὸς καὶ ἀφοσιωμένος, εὔχεται ἀπὸ βάθους καρδίας καὶ ψυχῆς ἡ Βασιλεία Του ν' ἀποβῇ πρὸς ὄφελος τοῦ Μεγάλου Ἔθνους καὶ νὰ χαράξῃ ἐνδόξους σελίδας εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἀγαπημένης μας ΠΑΤΡΙΔΟΣ!

Η ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΖΩΗ-ΖΩΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ

Ἡ ἐμπορικὴ ζωὴ εἶναι ζωὴ ἀγώνων καὶ ἁμίλλης εἰς τὴν ὁποίαν ἡ διανοητικότης φαίνεται ὅτι δὲν παίζει παρὰ δευτερεύοντα ρόλον. Εἶναι ἡ βιοπάλη καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν σκληρότητα.

Καὶ ὅμως πιστεύομεν ὅτι μιὰ ζωὴ πνευματικὴ γίνεται ὁλονὲν περισσότερον ἀναγκαία εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν, διότι ἡ διοίκησις αὐτῶν γίνεται καθημερινῶς περισσότερον πολύπλοκος καὶ πλήρης ἀπὸ γεγονότα τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ εἶναι καθεὶς εἰς θέσιν νὰ προβλέπῃ. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐννοήσῃ τις τὴν λειτουργίαν τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ μεγάλου διεθνοῦς ἐμπορίου, ἀπαιτοῦνται γνώσεις εἰδικαὶ καὶ εὐρύταται, πρέπει νὰ γνωρίζῃ νὰ διαβάζῃ στατιστικάς, νὰ εἶναι ἐνήμερος ὅτι ἀνεκαλύφθη κάποια χημικὴ σύνθεσις ἀπὸ τὴν ὁποίαν θὰ προκύψῃ πτῶσις τῆς τιμῆς τοῦ δεῖνα φυσικοῦ προϊόντος, νὰ γνωρίζῃ τίνα καιρὸν κάμνει εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἢ εἰς τὴν Αἴγυπτον, διότι ἐὰν βρέχῃ δὲν θὰ ἐπιτύχῃ τὸ βαμβάκι. Τέλος ὁλόκληρος γενικὴ μόρφωσις εἶναι ἀναγκαία, ἀκόμη καὶ πολιτικὴ οἰκονομία καὶ ἐφαρμογὴ διπλωματίας.

Καὶ ὅμως φαίνεται ὅτι ὑπάρχει ἀντίθεσις ἀρχῶν εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς ὅρους «***ζωὴ ἐμπορικὴ — ζωὴ πνευματική***.»

Πολλοὶ μεγαλέμποροι, βιομήχανοι ἔχοντες γνώσεις μόνον ἐπαγγελματικὰς καὶ γενικὴν μόρφωσιν πολὺ περιωρισμένην, διευθύνουν καὶ ἐξελέγχουν συχνὰ σημαντικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ ὀργανώσεις σπουδαίας.

Οἱ διανοούμενοι ζῶντες μέχρι σήμερον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μακρὰν τῆς ἐντόνου ζωῆς τοῦ ἐμπορίου καὶ ἀδιάφοροι διὰ τὰ τοιαῦτα ζητήματα, ἀφῆκαν συχνὰ νὰ καταλάβωσι σπουδαιοτάτας θέσεις ἄνδρες δραστήριοι, τολμηροί, ἀλλὰ ἐστερημένοι γενικῆς μορφώσεως. Εἶναι μάλιστα ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι ἀπὸ ὁρμητικὴν μηχανικὴν πρόοδον, ἡ ὁποία μετέβαλε τὰς βάσεις τῆς ἐργασίας, μέγα μέρος θεωρητικῶν καὶ ἀναδιοργανωτῶν τῆς σημερινῆς βιομηχανικῆς κοινωνίας ἀποτελεῖται ἀπὸ διανοουμένους, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρὰ γνώσεις πολὺ ἐπιπολαίας ἐπὶ τῶν διαφόρων ἐργασιῶν τοῦ ἐμπορίου ἢ τῆς βιομηχανίας.

Δὲν εἶναι σπάνιον ἐπίσης νὰ ἴδῃ κανεὶς πρακτικοὺς νὰ χάνωνται εἰς κοινοτάτας παρατηρήσεις μόλις ἀντιμετωπίσωσιν εἰς τὸ σύνολο. αὐτῆς οἱανδήποτε ἐμπορικὴν ἢ βιομηχανικὴν ἄποψιν. Καὶ εἰς τοὺς μὲν καὶ εἰς τοὺς δὲ λείπει ἐκείνη ἡ ἁρμονία, ἐκείνη ἡ ἰσορροπία τῶν

πρακτικῶν καὶ θεωρητικῶν γνώσεων τῶν ἀναγκαίων εἰς τὸν παραγωγὸν ἢ εἰς τὸν ἔμπορον διὰ νὰ ἐξετάζῃ ἰδέας γενικάς, χρησίμους, ἀνεξαρτήτους συστήματος ἀπὸ τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα παρουσιάζει καθημερινῶς ἡ ζωὴ τοῦ ἐμπορίου. Ἀλλὰ παρὰ ταύτας τὰς μεγάλας δυνάμεις, εἰς τοὺς τραπεζίτας, τοὺς κοσμοπολίτας ἐμπόρους, οἱ ὁποῖοι δὲν κατέχουν πάντοτε τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος, ὁ μικρὸς ἔμπορος ἔμεινε σχεδὸν πάντοτε εἰς τὴν ῥουτίναν του, δύναμις, τῇ ἀληθείᾳ, δύναμις τάξεως καὶ τιμιότητος, ἀλλὰ πολὺ ξένος εἰς τὰς μεταρρυθμίσεις τῶν μεγάλων οἰκονομικῶν ῥευμάτων.

Διὰ τὴν βιομηχανίαν αἱ μεταρρυθμίσεις ὑπῆξαν ταχύτεραι, αἱ ἐφαρμογαὶ ἐπιτυχέστεραι, ἀκόμη καὶ εἰς τὴν μικρὰν βιομηχανίαν, ὅπου ἡ τεχνικὴ ἐκπαίδευσις εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη.

Ἐν τούτοις αὐτὴ ἡ κατανόησις τῶν συνθηκῶν τῆς σημερινῆς παραγωγῆς εἶναι ἰδίως ἐφηρμοσμένη εἰς τὴν Γερμανίαν, ὅπου στενότατα συνδέεται ἡ ἐπιστήμη μὲ τὴν βιομηχανίαν.

Καὶ ὅμως ὁ καιρὸς δὲν εἶναι μακράν, καθ' ὃν ἔλεγαν εἰς τὰς οἰκογενείας: «***ὁ υἱός μου δὲν κάμνει τίποτε στὸ σχολεῖο θὰ τὸν βάλλω στὸ ἐμπόριο***». Εἶναι ἀλήθεια ὅτι αὐτὴ ἡ ἔκφρασις «***ἐμπόριο***», ἀρκετὰ ἀόριστος ὑπενόει τότε ἀποκλειστικῶς τὴν ἐργασίαν τῆς λιανικῆς πωλήσεως. Ὑπῆρχε χάος ἀκόμη τότε, τὸ ὁποῖον ἐχώριζε τὸ ἐμπόριον ἀπὸ τὰ ἐλεύθερα ἐπαγγέλματα. Ὁ μηχανικὸς ἔχαιρεν ἀρκετῆς ἐκτιμήσεως εἰς τὰς οἰκογενείας τῆς ἀνωτέρας ἀστικῆς τάξεως, ἀλλὰ τὸ ἐμπόριον ἐθεωρεῖτο κάπως τέχνη σπουδαία, ὅπως αἱ χειρωνακτικαὶ ἐργασίαι. Ἡ ἀστικὴ τάξις ὑπερηφανεύετο ἀπὸ τὴν πλειάδα δικηγόρων, ἀνθρώπων ἀνεπτυγμένων, σοφῶν, «***ἀνθρώπων πολιτισμένων***» ὅπως τοὺς ἔλεγαν κατὰ τὸν XVIII αἰῶνα, καὶ οἱ ὁποῖοι μὲ τὰς γενναιόφρονας ἰδέας των, τὰς προσπαθείας των τὰς ἐπιμόνους συνετέλεσαν τόσον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν δημοκρατικοῦ ἰδανικοῦ. Ἀλλὰ ἔμενεν ὀλίγον μακρὰν ἀπὸ τὴν ἐμπορικὴν κίνησιν, μὴ ἐνδιαφερομένην παρὰ διὰ τὰ κεφάλαιά της, χωρὶς νὰ ἐξελέγχῃ τὴν ἀναγκαίαν αὐτῶν χρησιμοποίησιν ἐλλείψει εἰδικῶν γνώσεων.

Πολλαὶ ἐπιχειρήσεις σοβαραὶ διεξάγονται ἀπὸ ἀνθρώπους τοῦ ἐμπορίου, οἱ ὁποῖοι ἔχουσι γραμματικὴν μόρφωσιν πολὺ περιωρισμένην, ἀλλὰ ἔχουσιν ἰδῇ πολλὰ καὶ ἐξ ἐνστίκτου γνωρίζουσι τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς χαρακτῆρας, γνώσεις τὰς ὁποίας ἀπέκτησαν ἀπὸ τὴν πεῖραν καὶ τὰ ταξείδια. Ἐκ τούτων ἐξάγεται ὁλονὲν περισσότερον ἡ ἰδέα ὅτι τὸ ἐμπόριον εἶναι ἐπιστήμη, ἔχουσα νόμους καὶ διὰ νὰ τοὺς γνωρίσῃ τις ἀπαιτεῖται πολὺ μελέτη προσωπικὴ καὶ προσεκτικὴ παρατηρητικότης. Ἡ ἐπιστήμη αὕτη μετέχει πολιτικῆς οἰκονομίας, γεωγραφίας, γνώσεων κλιματολογικῶν, γεωλογικῶν, ἀκόμη δὲ καὶ ψυχολογικῶν, προσαπαιτεῖται δὲ καὶ κάποια καλλιτεχνικὴ μελέτη τῆς ἀνθρωπότητος. Δὲν μανθάνει κανεὶς αὐτὴν τὴν ἐπιστήμην ἀπὸ τὰ βιβλία. Πρέπει νὰ ταξειδεύσῃ ὅπως οἱ παλαιοί μας σύντροφοι, νὰ κάμῃ τὸν γύρον τῆς Γαλλίας ἢ τῆς Εὐρώπης, νὰ παραβάλλῃ τὰς ψυχολογίας τῶν διαφόρων χωρῶν, νὰ γνωρίσῃ τὰ προϊόντα των. Εἶναι ὁλόκληρος ἰδιωτικὴ ἐκπαίδευσις. Διὰ τοῦτο ἡ διδασκαλία αὕτη, ἡ ὁποία δὲν πρέπει νὰ ἐκλαμβάνηται ὡς διδασκαλία περιωρισμένη εἰς ἕνα δίπλωμα, ἀλλὰ ὡς προετοιμασία τῆς ζωῆς τοῦ ἐμπορίου, εἶναι ἀρκετὰ περίπλοκος. Λέγουσι συχνὰ ὅτι καταρτισμὸς πεζὸς τῆς νεολαίας εἰς τὰ τοῦ ἐμπορίου θὰ προετοίμαζε γεννεὰν ἀπὸ ἀρριβίστας, ἐστερημένους πνεύματος καλλιτεχνικοῦ καὶ ἰδέας ἐπιστημονικῆς, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν μόρφωσιν ποῦ δίδουν αἱ ἐγκυκλοπαιδικαὶ σπουδαί.

Ἀλλὰ ἐδῶ εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅπου ἔχομεν μόρφωσιν Ἑλληνο-λατινικὴν δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι ἐὰν ἡ Ἑλλὰς ὑπῆρξεν ἡ χώρα τῆς Τέχνης, ἤτο ἐπίσης κ' ἐκείνη τοῦ ἐμπορίου καὶ ὅτι αἱ γαλέραι της ἐταξείδευαν ὅλην τὴν Μεσόγειον μέχρι τῆς Φωκέας καὶ τῶν μακρυνῶν στηλῶν τοῦ Ἡρακλέους. Εἰς τὸν Πειραιᾶ ὑπῆρχεν ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα φόρος λιμενικός, τὸ ἓν πέμπτον ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων ἐμπορευμάτων διὰ τοῦ ὁποίου ἐκτίσθησαν τὰ λαμπρὰ τεμένη τῶν ὁποίων τὰ μεγαλοπρεπῆ λείψανα θαυμάζομεν ἀκόμη ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ἐπίσης τὰ ναυπηγεῖα τῆς Μουνυχίας ἦσαν πάντοτε ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ.

Βλέπομεν τὸν Ξενοφῶντα ν' ἀνησυχῇ πῶς θὰ πληρωθῇ ὁ σῖτος ὁ εἰσαγόμενος ἀπὸ τὸν Εὔξεινον Πόντον. Καὶ ἡ ὁμοσπονδία τῆς Δήλου ἀκόμη εἶχεν ὡς φαίνεται ἐκτὸς τῶν πολιτικῶν βλέψεων καὶ λόγον οἰκονομικόν, τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. «***Ἐν ὀλίγοις***, λέγει ὁ A. Croiset εἰς τὸ βιβλίον του «Les démocrates antiques», ***αἱ Ἀθῆναι ἐγένοντο ὁλονὲν μία πρωτεύουσα βιομηχανική, ἐμπορική, καλλιτεχνική καὶ ἡ μεταβολὴ αὕτη ηὔξανεν ἔτι περισσότερον τὴν φυσικὴν κλίσιν τοῦ ἀθηναϊκοῦ πνεύματος διὰ τὸ εὐμετάβλητον καὶ ὀλίγον τυχοδιωκτικόν.***

Αὐτοὶ οἱ ναῦται, οἱ ἔμποροι, οἱ καλλιτέχναι συναναστρεφόμενοι μὲ ὅλας τὰς πόλεις τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου καὶ μέρους τῶν βαρβάρων ὠφελοῦντο πολύ, μανθάνοντες νὰ γνωρίζωσι τοὺς ἀνθρώπους καὶ ν' ἀποκτῶσι τόλμην βλέψεων. Διετήρουν καλὰς συνηθείας δραστηριότητος ἐν ᾧ ηὔξανεν εἰς αὐτοὺς τὸ αἴσθημα τοῦ μεγαλείου τῶν Ἀθηνῶν».

Βλέπομεν καὶ μεταξὺ τῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως ἄνδρας, ἔχοντας καταγωγὴν ἐμπορικήν, ἂν δύναταί τις νὰ εἴπῃ, ὅπως ὁ Λυσίας, τοῦ ὁποίου ὁ πατὴρ ἦτο ἔμπορος ὅπλων καθὼς καὶ ὁ πατὴρ τοῦ Δημοσθένους.

Ἐκτὸς ὀλίγων διανοουμένων τοὺς ὁποίους εἶχε τελείως ἀπορροφήσῃ ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ μεταφυσική, ἡ διανοουμένη Ἑλλὰς ἔζη εἰς ἐπικοινωνίαν ἰδεῶν μὲ ὅλον αὐτὸν τὸν ἐμπορικὸν κόσμον. Ἡ δύναμις τῶν Ἀθηνῶν προήρχετο ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἁρμονίαν, αὐτὴν τὴν συνεννόησιν καὶ αὐτὴν τὴν ἐκτίμησιν.

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ)

ΕΛΙΖΑ ΔΕΛΕΝΔΑ

ΑΙΤΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ (*)

Τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον.—Ἡ σχέσις μεταξὺ τῆς ἐξαγωγῆς καὶ εἰσαγωγῆς εἶνε ἡ θεμελιώδης βάσις τοῦ κανονισμοῦ τῆς τιμῆς τοῦ συναλλάγματος. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἕτερα αἴτια, ἅτινα ἐπιδρῶσιν ὡσαύτως ἐπὶ τῆς τιμῆς τοῦ συν/τος, ὥστε νὰ προκαλῶσι μεταβολὰς αὐτοῦ. Ἄλλα μὲν ἐπιδρῶσιν ἐπὶ πάσης συναλλαγματικῆς βραχείας ἢ μακρᾶς προθεσμίας, ἄλλα δὲ μόνον ἐπὶ τῶν μακρᾶς προθεσμίας. Οὕτω θὰ ἐξετάσωμεν κατὰ πρῶτον τὰ αἴτια, ἅτινα ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τῶν βραχυπροθέσμων συναλλαγματικῶν ἢ συναλλαγματικῶν ὄψεως (papier cours ἢ à vue)

(*) Τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἀπεσπάσθη ἐκ τοῦ ὑπὸ ἐκτύπωσιν συγγράμματος «ΤΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΙ ΕΠ' ΑΥΤΩΝ ΠΡΑΞΕΙΣ» τοῦ κ. Ἐμμανουὴλ Χανδράκη.

ἑπομένως καὶ ἐπὶ τῶν μακροπροθέσμων συναλλαγματικῶν. Τὰ αἴτια ταῦτα δύνανται νὰ ἀναχθῶσιν εἰς ἐπιδράσεις ἐμπορικάς, χρηματιστικάς, τραπεζιτικὰς καὶ ἐπιδράσεις ἐκ πολιτικῶν, ἐμπορικῶν ἢ οἰκονομικῶν κρίσεων.

Α'. Ἐπιδράσεις ἐμπορικαί.—Ἐκτὸς τῆς ἐξαγωγῆς τῶν ἐμπορευμάτων, αἱ ὁποῖαι ὡς εἴδομεν ἐξασκοῦσιν ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος προέχουσαν ἐπίδρασιν, αἱ προμήθειαι καὶ αἱ μεσιτεῖαι (commissions et courtages) δι' ὧν ἐπιβαρύνονται οἱ πελάται τοῦ ἐξωτερικοῦ διὰ λ/σμὸν τῶν ὁποίων γίνονται αἱ ἀγοραὶ καὶ αἱ πωλήσεις δὲν παύουσι τοῦ νὰ ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος. Ἐξ ἄλλου ἡ μεταφορά, ὁ ναῦλος καὶ ἡ ἀσφάλεια (fret et assurance), ἥν συνεπάγεται τὸ ἐμπόριον, ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος ὅταν ἐνεργεῖται αὕτη ὑπὸ χώρας τινος διὰ λ/σμὸν ἑτέρας, ὡς νὰ ἦτο ἐμπόρευμα ἐξαγόμενον μὲν διὰ τὴν χώραν, ἥτις ἐκτελεῖ τὴν μεταφοράν, ὡς ἐμπόρευμα δὲ εἰσαγόμενον δι' ἐκείνην ἥτις τὸ δέχεται. Οὕτως ἡ Ἀγγλία κατ' ἔτος ἔχει λαμβάνειν πλέον τοῦ ἑνὸς δισεκατομμυρίου ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐκ τῆς τοιαύτης μεταφορᾶς λόγῳ τῆς ὑπερεχούσης ἐμπορικῆς ναυτιλίας της, ἐνῷ σοβαρώτατον χρέος ἐπιβαρύνει τὴν Γαλλίαν, ἥτις δὲν μεταφέρει διὰ τῆς ναυτιλίας της εἰ μὴ τὸ ἥμισυ τῶν ἐξαγομένων καὶ μόνον τὸ τρίτον τῶν εἰσαγομένων ἐν αὐτῇ.

Β'. Χρηματιστικαὶ ἐπιδράσεις.—Αἱ πράξεις τῶν χρηματιστηρίων (affaires des bourses) καὶ πρὸ πάντων τῶν θέσεων, παρ' αἷς μεγάλαι χρηματιστικαὶ πράξεις διενεργοῦνται, ὡς τοῦ Λονδίνου, Παρισίων, Ν. Ὑόρκης καὶ Βερολίνου ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος διὰ τῆς ἀγοραπωλησίας τῶν κινητῶν ἀξιῶν διεθνοῦς φύσεως (ἐθνικῶν χρεωγράφων, ὁμολογιῶν, μετοχῶν κλπ.) διαπραγματευομένων διὰ λ/σμὸν τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης χώρας ἥτις καθίσταται χρεώστης ἢ πιστωτής, διὰ ποσὰ ἀφορῶντα ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν ἐκτελουμένην πρᾶξιν, ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν ὀφειλομένην τραπεζιτικὴν προμήθειαν. Οὕτω μία ἀγορὰ ἐκ μέρους τοῦ Βερολίνου ἐν Παρισίοις ἰσπανικῶν χρεωγράφων συνεπάγεται κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐκκαθαρίσεως ζήτησιν ἐπιταγῶν (chéques) προκαλοῦσαν ἐν Βερολίνῳ ὕψωσιν τοῦ ἐπὶ Παρισίων συν/τος. Κατὰ τὸν αὐτὸν συλλογισμόν, ἐν δάνειον συναπτόμενον ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, εἶνε μία ἐξαγωγὴ τίτλων διὰ τὴν χώραν, ἥτις δανείζεται καὶ μία εἰσαγωγὴ τίτλων διὰ τὴν χώραν ἥτις δανείζει. Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν τὸ δάνειον πραγματοποιεῖται γεννᾶται μία πίστωσις διὰ τὸν δανειζόμενον ἀνάλογος πρὸς τὸ καλυπτόμενον μέρος τοῦ δανείου, ἀντιθέτως δὲ ἰσόποσον χρέος διὰ τὴν δανείζουσαν χώραν, ὁπότε κατὰ φυσικὴν συνέπειαν τὸ συν/μα τῆς χώρας, ἥτις δανείζεται ὑψοῦται, ἐν ᾧ τὸ συνάλλαγμα τῆς δανειζούσης χώρας ὑφίσταται πτῶσιν.

Ἐὰν π.χ. ἡ Ἑλλὰς πραγματοποιήσῃ δάνειον ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ Ἑλληνικὸν συνάλλαγμα θὰ ὑποστῇ ὕψωσιν ἐνῷ τὸ Ἀγγλικὸν σχετικὴν πτῶσιν. Τοῦτο θὰ ἐξακολουθήσῃ μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἔχει νὰ λαμβάνῃ ἡ Ἑλλὰς ἐκ τοῦ δανείου τούτου. Ἀφ' ἧς στιγμῆς ὅμως θὰ ἀρχίσῃ ἡ ἐξόφλησις τοῦ δανείου θὰ γεννηθῇ ἀντίστροφος συναλλαγματικὴ κατάστασις λόγῳ τῆς πληρωμῆς καὶ τῆς πωλήσεως τῶν τίτλων, οἱ ὁποῖοι θὰ τείνουν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν χώραν ἀφ' ἧς προῆλθον. Οὕτως ἅμα ὡς ἡ Ἑλλὰς ἄρξηται τῆς ἐξοφλήσεως τοῦ δανείου τοῦ ὁποίου οἱ τίτλοι εὑρίσκονται εἰς ξένας χεῖρας, τοῦτο θὰ ἐπιδράσῃ δυσμενῶς ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς της καταστάσεως, ἐνῷ ἀντιθέτως ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Ἀγγλίας εἰσπραττούσης τὰ ὀφειλόμενα βελτιοῦται καὶ κατὰ συνέπειαν τὸ συνάλλαγμά της ὑψώνεται.

Ἐξ ἄλλου οἱ ὀφειλόμενοι τόκοι διὰ τὸ δάνειον τοῦτο ἀποτελοῦντες πίστωσιν διὰ τὴν δανείζουσαν χώραν καὶ χρέος διὰ τὴν δανειζομένην, ἐξασκοῦσιν εὐνοϊκὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος τῆς πρώτης καὶ δυσμενῆ ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος τῆς δευτέρας χώρας. (1)

Παρατήρησις. — Μεταξὺ τῶν δύο ἐποχῶν τοῦ δανεισμοῦ καὶ τῆς ἐξοφλήσεως δανείου τινος ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ ὑπάρχει οὐσιωδεστάτη διαφορὰ ὅσον ἀφορᾷ τὴν τροπὴν τῆς τιμῆς συναλλάγματος. Ἐν ᾧ ὅταν συνάπτεται δάνειον, τὸ συνάλλαγμα τῆς δανειζομένης χώρας ἀποτόμως ὑψοῦται ἔναντι τοῦ ἐξωτερικοῦ τοιούτου, κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐξοφλήσεως ἐπειδὴ αὕτη γίνεται βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, ἡ πτῶσις αὐτοῦ γίνεται μόλις αἰσθητή, πολλάκις δὲ καλυπτομένη παρ' ἄλλων εὐνοϊκῶν διὰ τὴν ἐξοφλοῦσαν χώραν παραγόντων, οὐδόλως παρατηρεῖται. Ἐνταῦθα βασίζεται ἡ ἀρχὴ ***καθ' ἣν τὸ ἀποκλειστικώτερον μέσον πρὸς βελτίωσιν τοῦ συναλλάγματος τόπου τινος εἶνε ἡ σύναψις ἐξωτερικοῦ δανείου.***

Γ'. Τραπεζικαὶ ἐπιδράσεις.—Αἱ πιστωτικαὶ ἐπιστολαί (lettres de crédit) προωρισμέναι νὰ καλύπτωσι τὰς δαπάνας τῶν ταξειδιωτῶν, τῶν περιηγητῶν καὶ παρεπιδήμων ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος ὡς ἐμπόρευμα εἰσαγόμενον μὲν διὰ τὴν πατρίδα των, ἐξαγόμενον δὲ διὰ τὸν τόπον ἔνθα τὰ πρόσωπα ταῦτα διαμένουν. Ἡ Γαλλία, ἡ Ἑλβετία καὶ ἡ Ἰταλία, οὕτως εἰσάγουν ἀγγλικὸν καὶ ἀμερικανικὸν συνάλλαγμα ἐκ τῆς παραμονῆς ἐν αὐταῖς Ἄγγλων καὶ Ἀμερικανῶν, οἵτινες ἐξοδεύουσιν ἐτησίως πολλὰ ἑκατομ. εἰσαγόμενα εἰς τὰς ῥηθείσας χώρας.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ταξειδίων, ἤτοι κατὰ τὸν Ἰούλιον καὶ τὸν Ὀκτώβριον, ἡ ἐπίδρασις ἐκ τῆς βιομηχανίας ταύτης τῶν ξένων εἶνε καταφανὴς εἰς τὴν διακύμανσιν τῆς τιμῆς τοῦ συναλλάγματος. (2)

Τὰ ἐμβάσματα εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ Ἐλβετίαν ἀποτελοῦνται ἐκ συναλλαγματικῶν προελεύσεως κατὰ μέγα μέρος ἐκ τοιούτων ἐγκυκλίων πιστωτικῶν ἐπιστολῶν (lettres de credit circulaires).

β') Αἱ ὑπὸ ἐγγυήσεως συνοδευόμεναι συναλλαγματικαὶ ἢ δι' ἀναγνωρίσεως τραβηκτικαὶ (lettres documentaires) ἐξασκοῦσιν ὡσαύτως ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος. Ἐκδιδόμεναι ἐπὶ τοῦ εὐρωπαίου ἀγοραστοῦ καὶ ὑπὲρ τῶν ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης πωλητῶν, σύρονται συνηθέστερον ἐπὶ Παρισίων ἢ ἐπὶ Λονδίνου, ἔνθα εὑρίσκεται ἡ μεγαλυτέρα χρηματιστικὴ ἀγορὰ τοῦ κόσμου. Οὕτως ὅταν ἡ Γερμανία ἀγοράζῃ ἐξ Ἀμερικῆς βάμβακα, συμφέρει εἰς αὐτὴν ὁ πωλητὴς νὰ σύρῃ μᾶλλον ἐπὶ Λονδίνου, τὸ ὁποῖον ἀνοίγει ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει μίαν ἠγγυημένην πίστωσιν, παρὰ νὰ σύρῃ ἀπ' εὐθείας ἐπὶ Βερολίνου. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐμμέσου ταύτης ἐνεργείας εἶνε νὰ καταστῇ ἐν Ἀμερικῇ τὸ συνάλλαγμα δυσμενὲς διὰ τὸ Λονδῖνον καὶ εὐμενὲς διὰ τὸ Βερολῖνον.

γ') Αἱ ἐν ***λευκῷ ἢ ἀκάλυπτοι πιστώσεις*** αἱ ἀνοιγόμεναι εἰς τοὺς ἐμπόρους, τραπεζίτας ξένους, εἰσαγω-

(1) *Ἡ Ἀγγλία εἶχεν προπολεμικῶς ἐκ δανείων κατ' ἔτος πίστωσιν πλέον τῶν 2 δισεκατομ. φράγκων ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἡ Γαλλία ἥτις εἶχε δανείσει πλέον τῶν 20 δισεκατ. εἰς τὸ ἐξωτερικὸν εἰσέπραττε κατ' ἔτος τὸ ὀλιγώτερον 1 δισεκατ. κλπ. Ἀντιθέτως ἡ Αἴγυπτος, ἡ Τουρκία, ἡ Ἱσπανία, ἡ Ρωσσία, αἱ δημοκρατίαι τῆς Ν. Ἀμερικῆς ἦσαν ὀφειλέται εἰς τὸ ἐξωτερικόν.*

(2) *Ἡ τοιαύτη εἰσαγωγὴ κεφαλαίων εἰς τινα χώραν ἀποτελεῖ μετὰ τῶν κερδῶν τῶν ἐμβασμάτων τῶν μεταναστῶν τοὺς ἀδήλους λεγομένους πόρους αὐτῆς.*

γεῖς, ἀποτελοῦσαι παγίαν, οὕτως εἰπεῖν, προκαταβολήν, ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος, καθ' ἣν στιγμὴν ἀνοίγεται ἢ κλείεται ἡ πίστωσις.

δ') Τὸ ***γραμμάτιον ἐν λευκῷ*** (le papier en blanc) ἐξοφλούμενον ἀργότερον διὰ γρ/τίων ἀντιστοιχούντων εἰς πραγματοποιηθείσας πράξεις προκαλεῖ συναγωνισμὸν εἰς τὰ ἄλλα γρ/τια καὶ προκαλεῖ πτῶσιν τῆς τιμῆς αὐτῶν.

ε') Αἱ ***πράξεις προκρίσεως*** (arbitrages) καὶ κερδοσκοπίας (speculations) κάμνουσι νὰ γίνεται αἰσθητὴ ἡ ἐπίδρασίς των ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος, διευκολύνουσαι τὴν πτῶσιν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ τόπου ἔνθα πωλεῖται καὶ τὴν ὕψωσίν του ἐν τῷ τόπῳ ἔνθα ἀγοράζεται.

στ') Αἱ ***προμήθειαι τῶν Τραπεζῶν*** αἵτινες κατευθύνουσι τὰς διαφόρους ταύτας πράξεις, ἐπιδρῶσιν ἐπίσης ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος. Τὸ Λονδῖνον καὶ οἱ Παρίσιοι δέχονται ἐντολὰς καὶ διενεργοῦσι δι' ὁλόκληρον τὸν κόσμον πράξεις, αἵτινες τοῖς ἀποφέρουσιν σημαντικὰ ὠφέλη.

ζ') Ἡ ***τοποθέτησις εἰς γραμ/τια τοῦ ἐξωτερικοῦ*** ἐκτελουμένη παρὰ τῶν τραπεζιτῶν ἐπιδρᾷ αἰσθητῶς ἐπὶ τοῦ συν/τος. Ἐὰν τὸ ἐπιτόκιον ἐπὶ τῶν εἰς συν)μα καταθέσεων διαφέρει μεταξὺ δύο τόπων, οἱ τραπεζῖται τῆς θέσεως ἔνθα τοῦτο εἶναι ὀλιγώτερον ὑψωμένον, ἵνα κερδίζωσιν ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ τόκου μεταξὺ τῶν δύο θέσεων, ὄχι μόνον φυλάττουσιν ἐν χαρτοφυλακίῳ ἐκκρεμῆ τὰ γρ)τια μέχρι τῆς λήξεως αὐτῶν, ἀλλὰ μεταχειρίζονται ἀκόμη τὴν ἐπ' αὐτῶν πίστωσιν διὰ νὰ προμηθεύωσιν εἰς τοὺς ἀνταποκριτάς των συνάλλαγμα μακρᾶς προθεσμίας. Ἀντιθέτως οἱ τραπεζῖται τῆς ἑτέρας θέσεως ἔνθα τὸ ἐπιτόκιον εἶναι μεγαλύτερον ἀποστέλλουσιν τὰς συναλλαγματικάς, ἃς ἔχουσιν ἐν χαρτοφυλακίῳ καὶ ὅσας ἄλλας θὰ δυνηθῶσι νὰ σύρωσιν ἐπὶ τῆς πρώτης θέσεως, ἵνα κερδίσωσιν ἀπὸ τὸν χαμηλὸν τόκον προεξοφλήσεως.

Δ'. Ἐπιδράσεις διαφόρων κρίσεων. — Εἰς τὰς πολιτικὰς, ἐμπορικὰς καὶ οἰκονομικὰς κρίσεις καὶ γενικῶς εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις ἔνθα διά τινα αἰτίαν, ὁ ὀφειλέτης δυσκολεύεται νὰ προμηθευθῇ χρυσόν, εἴτε διότι αἱ Τράπεζαι παρουσιάζουσι δυσκολίας εἰς τὰς προεξοφλήσεις, τὸ ἐξωτερικὸν συνάλλαγμα ἀναγκαίως θὰ ὑπερβῇ τὸ ἄρτιον.(¹)

Χρονολογίαι πρὸς τὸ τέλος τοῦ	*Συν/μα ἐν Μαδρίτῃ*		*Γεγονότα*
	1897	33 ο)ο	Ἐπιδείνωσις τῆς ἐν Κούβᾳ ἐξεγέρσεως, ἐπέμβασις τῶν Ἡν. Πολιτειῶν ὑπὲρ τῶν Κουβαίων.
23 Φεβρ.	1898	34 ο)ο	Τὸ Ἀμερικανικὸν θωρηκτὸν «Maine» ἀνατινάσσεται ἐν τῷ λιμένι τῆς Ἀβάνας. Ἔντασις τῶν διπλωματικῶν σχέσεων Ἡν. Πολιτειῶν καὶ Ἰσπανίας.
3 Μαρτ.	1898	35 ο)ο	Αἱ διπλωματικαὶ σχέσεις ὀξύνονται.
18 »	»	40 ο)ο	
25 »	»	40 ο)ο	Αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι ἐξακολουθοῦσι τὰς διαπραγματεύσεις καὶ ἐπιταχύνουσι τοὺς ἐξοπλισμούς των.
7 Ἀπριλ.	»	42 ο)ο	Προκειμένου νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Κούβας ἡ Ἱσπανία φαίνεται φερομένη εἰς πόλεμον πρὸς τὰς Ἡν. Πολιτείας.
15 »	»	50 ο)ο	Τὸ Ἰσπανικὸν Θησαυροφυλάκειον πρόκειται νὰ ζητήσῃ προκαταβολὰς ἀπὸ τὴν Τράπεζαν τῆς Ἰσπανίας, ἵνα προετοιμάσῃ τὸν πόλεμον καταστάντα ἀναπόφευκτον. Ἡ πιστωτικὴ κυκλοφορία περνᾶ ἀπὸ τὸ 1 δισεκατομμ. 100 ἑκατομμ. (Ἀπρίλιος 1897) εἰς τὸ 1 δισεκατομμ. 300 ἑκατ.
22 »	»	70 ο)ο	Κηρύσσεται ὁ πόλεμος.
τέλος »	»	83 ο)ο	Ὑποβάλλεται σχέδιον νόμου πρὸς αὔξησιν τῆς πιστωτικῆς κυκλοφορίας.
6 Μαΐου	»	115 ο)ο	Ἥττα τοῦ Ἰσπανικοῦ στόλου ἐν Μανίλλῃ. Σοβαραὶ ταραχαὶ ἐν Ἰσπανίᾳ. Κήρυξις τοῦ Στρατιωτικοῦ Νόμου ἐν Μαδρίτῃ καὶ τὰς κυριωτέρας πόλεις.
10 »	»	80 ο)ο	Προκαταβολὴ 8 ἑκατ. εἰς τὸ θησαυροφυλάκειον ὑπὸ ὁμάδος Γάλλων καὶ Ἰσπανῶν τραπεζιτῶν. Τὸ σχέδιον Νόμου πρὸς αὔξησιν τῆς πιστωτικῆς κυκλοφορίας ψηφίζεται. Ἀποφασίζεται τὰ τοκομερίδια τοῦ ἐξωτερικοῦ χρέους μόνον νὰ πληρώνωνται εἰς χρυσόν, καὶ μόνον εἰς τοὺς πιστωτὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπὶ προσαγωγῇ ἐνόρκου βεβαιώσεως (affidavit).
27 »	»	75 ο)ο	Ὁ στόλος τοῦ Στρατηγοῦ Θερβέρα ἀποκλείεται ἐν Σαντιάγῳ τῆς Κούβας. Ἡ βελτίωσις τοῦ σ/ματος προκαλεῖται ἐκ τῆς καλῆς ἐντυπώσεως, ἣν ἐπροξένησε τὸ ἰσοζύγιο τῆς Τραπέζης τῆς Ἰσπανίας, ἤτις ἀναγγέλλει τὴν κατὰ 8 ἑκατ. ἐν λάττωσιν τῆς πιστωτικῆς κυκλοφορίας.
15 Ἰουλ.	»	70 ο)ο	Ἡ παράδοσις τοῦ Σαντιάγου τῆς Κούβας ἐπισφραγίζει τὴν ἧτταν τῆς Ἰσπανίας. Ἐλπίζεται προσεχὴς ἡ εἰρήνη.
29 »	»	63 ο)ο	Ἡ Ἰσπανία ζητεῖ τὴν εἰρήνην.
12 Αὐγ.	»	52 ο)ο	Ἐπιτρέπεται εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἰσπανίας συμφώνως πρὸς τὸν ψηφισθέντα νόμον νὰ φθάσῃ τὸ maximum τῆς πιστωτικῆς κυκλοφορίας, ἤτοι τὰ 2 δισεκατ. Τὸ συνάλλαγμα βελτιοῦται ἀπὸ τὴν φήμην ὅτι ἡ Τράπεζα Rotschild τοῦ Λονδίνου θὰ προκαταβάλῃ εἰς τὸ Ἰσπανικὸν θησαυροφυλάκειον 50 ἑκατ. τιθεμένων ὡς ἐγγύησις τῶν ἐν Ἀλμάδᾳ μεταλλείων ψευδαργύρου.
19 »	»	60 ο)ο	Ἡ φήμη αὕτη δὲν ἐπεβεβαιώθη.
23 Σ)βρίου	1898	54 ο)ο	Ἤρξαντο αἱ διαπραγματεύσεις εἰρήνης. Ἐπαναλαμβάνεται ἡ φήμη περὶ προκαταβολῆς τοῦ Rotschild.
Ἀπὸ τοῦ Σ)βρίου μέχρι τοῦ Ν)βρίου	1898	50 ο)ο	Ἐν ἀναμονῇ εἰδήσεων.
11 Ν)βρίου »		40 ο)ο	Αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι ζητοῦσιν παραχώρησιν τῶν Φιλιππίνων ἔναντι χρηματικῆς ἀποζημιώσεως πρὸς τὴν Ἰσπανίαν.
Δ)βριος »		35 ο)ο	Ἡ συνθήκη ὑπεγράφη καὶ ἐπεκυρώθη.
καὶ		27 ο)ο	Οἰκονομικὴ περισυλλογὴ ἐν Ἰσπανίᾳ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ συνάλλαγμα τῶν Ἡν. Πολιτειῶν τοῦτο δὲν ὑπέστη κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πολιτικῆς ταύτης κρίσεως σοβαρὰς αὐξομειώσεις. Παρετηρήθη ὅτι κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ πολέμου τὸ Ἀμερικανικὸν συνάλλαγμα ἦτο ὑψωμένον καὶ τοῦτο διότι αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι ἐπὶ τῇ προβλέψει τοῦ πολέμου ἐπολλαπλασίασαν τὴν ἐξαγωγὴν τῶν σίτου καὶ βάμβακος ἕλκοντος πρὸς τὸν νέον Κόσμον τὸν χρυσόν. Οἱ Ἀμερικανοὶ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς χρηματιστικῆς ταύτης ἐνεργείας ἐπολλαπλασίασαν τὰς πωλήσεις τῶν διεθνῶν ἀξιῶν ἐν ταῖς Εὐρωρωπαϊκαῖς ἀγοραῖς καὶ κυρίως ἐν Λονδίνῳ, ἐξ οὗ ὕψωσις τοῦ δολλαρίου. Αἱ νίκαι τῆς Ἀμερικῆς συνέπεσαν μὲ τὴν πτῶσιν τοῦ $, τοῦτο δὲ διότι αἱ ἐξαγωγαὶ ἠλαττώθησαν καὶ διεκόπησαν αἱ πωλήσεις ἀξιῶν. Οὕτως ἡ Τράπεζα τῆς Ἀγγλίας ὑψώσασα τὸν τόκον προεξοφλήσεως εἰς 4 % ὀλίγας πρότερον ἑβδομάδας, ἠναγκάσθη κατὰ τὸ κλείσιμον τῆς εἰρήνης νὰ τὸν καταβιβάσῃ εἰς 3 ½ %.

* * *

Ἐὰν μία χώρα δι' οἱονδήποτε λόγον ἔχει ὑπέρογκα ἀπαιτητὰ χρέη εἰς τὸ ἐξωτερικὸν αἱ τιμαὶ τῶν ἐξωτερικῶν συναλλαγμάτων ὑψοῦνται ὑπερβαλλόντως, ἐν ᾧ ἀντιθέτως, ἡ τιμὴ τοῦ ἐθνικοῦ τοιούτου καταπίπτει σημαντικώτατα. Οὕτως ἀφ' ἧς ἡμέρας, μετὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον ἡ Γαλλία ὑποχρεωθεῖσα νὰ πληρώσῃ εἰς τὴν Γερμανίαν ἀποζημίωσιν 5 δισεκατομμ., ἐζήτησεν εἰς τὰς ἀγορὰς τοῦ Λονδίνου καὶ Βερολίνου συνάλλαγμα διὰ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰ ἐπιβληθέντα αὐτῇ οἰκονομικὰ βάρη, ἐπηκολούθησε καὶ διετηρήθη ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἡ ὑπεροχὴ τοῦ Ἀγγλικοῦ καὶ Γερμανικοῦ συναλλάγματος ἔναντι τοῦ Γαλλικοῦ (¹).

Ἐν τούτοις λόγῳ τῶν εἰς χεῖρας Γάλλων εὑρισκομένων ξένων κινητῶν ἀξιῶν, ἃς οὗτοι ὅπως μετάσχωσι τῶν δανείων «ἐλευθερίας» ἐπώλησαν, ἡ πτῶσις ἀνεκόπη μετά τινα χρόνον καὶ βελτίωσις τοῦ γαλλικοῦ συναλλάγματος ἐπηκολούθησεν (Thery La fortune publique de la France).

Ἄλλα αἴτια. — *Εἰς πάσας τὰς ἐπὶ προθεσμίᾳ ἀγοραπωλησίας συναλλάγματος.*

Εἰς τὰς ἐπιδράσεις ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν ὡσαύτως τὴν μεταβολὴν τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων, τὴν δημιουργίαν νέων τελωνειακῶν δασμῶν, νέων ἐμπορικῶν συμβάσεων. Ἐπίσης τὰς μεταβολὰς τῶν τιμῶν τῶν πολυτίμων μετάλλων, αἵτινες δύνανται ν' αὐξήσωσιν ἢ νὰ ἐλαττώσωσι τὸ Gold point.

Ἰδιαίτερα αἴτια μεταβαλλόντα τὸ ἐπὶ προθεσμίᾳ συνάλλαγμα. Ἐπίδρασις τῆς πιστώσεως καὶ τοῦ ἐπιτοκίου ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος.

Ἡ τιμὴ τοῦ συναλλάγματος ὄψεως (papier court) ἐξαρτᾶται πρὸ πάντων ἐκ τοῦ γενικοῦ ἰσοζυγίου τῶν ληξιπροθέσμων χρεωπιστώσεων, τοῦ παρουσιαζομένου, εἰς δεδομένην στιγμὴν μεταξὺ τῆς θέσεως, ἐφ' ἧς σύρεται τὸ συνάλλαγμα καὶ τῆς θέσεως, ἥτις τὸ σύρει. Ἑπομένως τὸ μέγιστον μέρος τῶν γραμματίων δὲν εἶνε ὄψεως· ἀλλὰ διαφόρων προθεσμιῶν, αἵτινες παρέχονται, ὅταν ἀνταλλάσσηται ποσόν τι νομισμάτων ἔναντι ποσοῦ πληρωτέου ἀργότερον καὶ παριστῶντος οὕτω πιθανόν τι τυχηρὸν κέρδος λόγῳ τῆς πιστώσεως, ἣν παρέχει. Δέον ὅθεν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἰσορροπίας μεταξὺ τῶν δύο ποσῶν νὰ ὑπολογίσωμεν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸν τόκον, ὅστις θὰ τρέξῃ μέχρι τῆς λήξεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν κίνδυνον, ὃν διατρέχει ὁ ἀποδεχόμενος γραμμάτιον πληρωτέον ἐπὶ προθεσμίᾳ ἔναντι ποσοῦ, ὅπερ πληρώνει τοῖς μετρητοῖς. Ἐντεῦθεν γεννῶνται δύο νέα στοιχεῖα φυσικῶς ἐπιδρῶντα ἐπὶ τοῦ ἐπὶ προθεσμίᾳ συναλλάγματος, οὗτινος ἡ τιμὴ δύναται νὰ παρουσιάσῃ μεταβολὰς μείζονας ἐκείνων τοῦ συναλλάγματος ὄψεως.

Τὰ στοιχεῖα ταῦτα εἶνε, πρῶτον ***ἡ ἐμπιστοσύνη ἣν ὁ ἀγοραστὴς θὰ ἔχῃ μέχρι τῆς λήξεως ἐπὶ τῆς φερεγγυότητος τοῦ σύροντος καὶ τοῦ ἀποδέκτου,*** πρᾶγμα τὸ ὁποῖον σημαίνει ὅτι ***αὐτὴ αὕτη ἡ πιστωτικὴ κατάστασις χώρας τινος καθίσταται στοιχεῖον διὰ τὸν ὑπολογισμὸν τῆς τιμῆς τοῦ συναλλάγματός της*** καὶ δεύτερον ὁ ***τόκος,*** καθ' ὃν μειοῦται τὸ ποσὸν τοῦ πληρωτέου τοῖς μετρητοῖς γραμματίου, τὸ ὁποῖον ἐν τούτοις θὰ εἰσπραχθῇ ἀργότερον. Ἑπομένως τὸ ἐπιτόκιον τοῦ τόπου ἐφ' οὗ σύρεται τὸ συνάλλαγμα εἶνε στοιχεῖον ἐπιδρῶν ἐπὶ τῆς τιμῆς τούτου καὶ μάλιστα στοιχεῖον σημαντικώτατον ὅταν, εἰς μίαν χώραν γεννᾶται ὕψωσις ἢ πτῶσις τοῦ τόκου ἐξ ἧς προκύπτει σχεδὸν πάντοτε ἀντίστοιχος ὕψωσις ἢ πτῶσις τοῦ συναλλάγματος τοῦ συρομένου ἐπὶ τῆς χώρας ταύτης.

Ὁ τόκος εἶνε ὅθεν ***συστατικὸν*** στοιχεῖον τοῦ συναλλάγματος ***ἐπὶ προθεσμίᾳ*** καὶ τοῦτο εἶνε ἐκεῖνο, ὅπερ τὸ διακρίνει ἀπὸ ***τὸ συνάλλαγμα ὄψεως.*** Ἀναντιρρήτως δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ συνάλλαγμα ὄψεως καὶ τὸ συνάλλαγμα ἐπὶ προθεσμίᾳ παρουσιάζουσι τὴν μορφὴν δύο ποιοτήτων τοῦ αὐτοῦ ἐμπορεύματος. Αἱ ποιότητες αὗται διατιμῶνται ἀναλόγως τοῦ ἐπιτοκίου τῶν δύο θέσεων, ἀναλόγως τῶν οἰκονομικῶν καὶ ἐμπορικῶν ὅρων, ὑφ' οὓς αἱ θέσεις αὗται εὑρίσκονται μεταξύ των, ἀναλόγως τῆς πιθανότητος μιᾶς ὑψώσεως ἢ πτώσεως κλπ. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τούτων, τὰ ὁποῖα βεβαίως δὲν ὑπόκειται εἰς ἀκριβῆ ὑπολογισμὸν κανονίζεται ἐν τῷ δελτίῳ (cote), κατὰ προσέγγισιν, ἐπὶ τῆς τιμῆς τοῦ συναλλάγματος ὄψεως, ἡ διαφορὰ τῶν ἐπιτοκίων μεταξὺ τῶν δύο θέσεων. (¹)

(¹) *Εἰς τὴν «Θεωρίαν τῶν συναλλαγμάτων» τῶν Henri le Poitevin & Camille Hautier, ἀναφέρεται ἐν παραδειγματικώτατον παράδειγμα ἐπιδράσεως κυρίως τῆς πολιτικῆς κρίσεως ἐν Ἰσπανίᾳ ἐπὶ τῆς αὐξομειώσεως τῆς τιμῆς τοῦ συναλλάγματος κατὰ τὸν Ἰσπανοαμερικανικὸν πόλεμον τοῦ 1898. Ἀπὸ τοῦ 1897 λόγῳ τῆς ἐπαναστάσεως ἐν Κούβᾳ ἡ Ἰσπανία εὑρίσκετο εἰς δυσμενῆ οἰκονομικὴν κατάστασιν καὶ τοῦτο χάρις εἰς τὴν σημαντικωτάτην πιστωτικήν της κυκλοφορίαν. Αἱ εἰσαγωγαὶ εἶνε ἀνώτεραι τῶν ἐξαγωγῶν ἑπομένως τὰ πολιτικὰ γεγονότα, ἅτινα θὰ ἐπακολουθήσωσι θὰ ἐπιδράσωσι τόσον δυσμενῶς ἐπὶ τοῦ ἰσπανικοῦ συναλλάγματος, ὥστε οὐδεὶς ἕτερος παράγων θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιδράσῃ ἀντιθέτως, ὥστε νὰ ἰσοφαρίσῃ ἐπὶ τῆς προοιωνιζομένης οὕτω συναλλαγματικῆς δυσμενείας. Ἂς ἔλθωμεν εἰς τὰ γεγονότα παρακολουθοῦντες ἐν Μαδρίτῃ κατὰ τὰς διαφόρους χρονολογίας τὸ ἐπὶ Παρισίων συνάλλαγμα. Ἡ Μαδρίτη σημειώνει τὴν ὑπεροχὴν τοῦ γαλλικοῦ φράγκου ἐπὶ τοῖς ἑκατόν.*

(¹) *Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον μετὰ τὴν τελευταίαν ἧτταν της ἡ Γερμανία ὑποχρεωθεῖσα διὰ τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν νὰ πληρώσῃ εἰς τοὺς συμμάχους ἀντιπάλους της τεραστίαν ἀποζημίωσιν ἔναντι τῆς ὁποίας ἔδει νὰ καταβάλῃ εἰς ἴσας δόσεις κατὰ τὰ ἔτη 1919, 1920 καὶ τοὺς τέσσαρας πρώτους μῆνας τοῦ 1921 20 δισεκατ. χρυσῶν μάρκων (ἄρθρον 235), στερηθεῖσα τοῦ ἐμπορικοῦ της στόλου, σπουδαιοτάτων μεταλλείων καὶ ἑκατομμ. ἐργατικῶν χειρῶν, εἶδεν ἀμέσως τότε τὸ ἐθνικόν της νόμισμα νὰ κατρακυλίσῃ εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ χάσῃ τὰ 85—90 % τοῦ ἀρτίου του ἀπέναντι τῶν ὑγιῶν παραμεινάντων ξένων συναλλαγμάτων τοῦ Ἀμερικανικοῦ, Ἀγγλικοῦ, Ἑλβετικοῦ, Ἑλληνικοῦ κλπ.*

Ἐφ' ὅσον καὶ καθόσον τὸ ἐπιτόκιον τοῦ ἐξωτερικοῦ εἶναι ἴσον, ἀνώτερον ἢ κατώτερον τοῦ ἐντοπίου ἐπιτοκίου, τὰ συναλλάγματα ἐπὶ προθεσμίᾳ θὰ ἔχωσιν διατιμηθῇ ἐν τῷ δελτίῳ ἢ εἰς τὴν αὐτὴν τιμὴν ἢ εἰς τιμὴν κατωτέραν ἢ ἀνωτέραν τῶν συναλλαγμάτων ὄψεως. Τοῦτο διὰ μικροῦ ὑπολογισμοῦ εὐκόλως ἀποδεικνύεται. «Λοιθείσης τῆς τιμῆς εἰς α ἐθνικὸν νόμισμα γρ/τίου ὄψεως β ξένων

Παρ' ὅλα τὰ αἴτια, ἅτινα ποικιλοτρόπως ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος, ἡ διακύμανσις τῆς τιμῆς αὐτοῦ, εἰς ὁμαλὰς περιστάσεις, εἶνε ἀρκούντως περιωρισμένη, ἐλάχιστα ἀπομακρυνομένη τοῦ ἀρτίου, εἴτε διὰ τῆς ὑψώσεως εἴτε διὰ τῆς πτώσεως.

Ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις ἐξαιρετικαὶ περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ ἀρχὴ αὕτη δὲν τηρεῖται.

Λόγος τοῦ τοιούτου περιορισμοῦ τῆς τιμῆς τοῦ συναλλάγματος εἶνε τὰ ἔξοδα, ἅτινα ἀπαιτεῖ ἡ ἀποστολὴ αὐτουσίου χρυσοῦ ἀπὸ τὸν ὀφειλέτην τόπον εἰς τὸν πιστωτὴν τοιοῦτον.

Ὄντως ἐὰν οἱ ὀφειλέται ἀποστείλωσι γραμμάτιον εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἵνα ἐξοφλήσωσι τὰ χρέη των, θὰ προτιμήσωσι τοῦτο ἐὰν στοιχίζῃ ὀλιγώτερον ἢ μία ἀποστολὴ χρυσοῦ. Προκειμένου ὅμως νὰ πληρώσωσι διὰ τὴν ἀπόκτησιν αὐτοῦ (τοῦ γραμματίου) πλέον τῶν ἐξόδων μεταφορᾶς καὶ μετατροπῆς τοῦ χρυσοῦ εἰς νόμισμα τοῦ πιστωτοῦ τόπου, θὰ προτιμήσωσι πρὸς ἐξόφλησιν νὰ ἀποστείλωσι χρυσὸν ἢ νὰ ἀγοράσωσι ἀκριβῶν συνάλλαγμα. Τοῦτο θὰ ἐξετάσωμεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον περὶ «Ὁρίων Χρυσοῦ» (Gold-points).

ΕΜΜ. Μ. ΧΑΝΔΡΑΚΗΣ
Τμηματάρχης α΄ τάξεως Ὑπουργείου Θησαυροῦ

ΟΙΚΙΑΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ

[Κατὰ τοὺς καθηγητὰς Clit Bellini, L. Brasca Eug. Leautey κ.λπ.].

Χαρακτὴρ καὶ σκοπὸς τῆς οἰκιακῆς διαχειρίσεως. *Πάντες γνωρίζομεν καλῶς τὰ νομικὰ πρόσωπα τὰ ἀντιπροσωπεύοντα τὴν οἰκιακὴν διαχείρισιν, καὶ τοῦτο διότι τὸν τύπον αὐτῆς μᾶς παρέχει ἡ οἰκογένεια, εἰς τὴν ὁποίαν ὅλοι μας ἀνεξαιρέτως ἀνήκομεν ἢ ὡς μέλη ἢ ὡς ἀρχηγοί. Ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν ἔπειτα προέρχονται αἱ παντὸς εἴδους ἰδιωτικαὶ καὶ δημόσιαι διαχειρίσεις, καὶ εἰς ταύτην πάλιν, ὁπωσδήποτε, καταλήγουσιν. Πραγματικῶς ἡ οἰκογένεια εἶνε ἡ πρωτογενὴς ἀνθρωπίνη κοινωνία, ἥτις καὶ σήμερον ἀποτελεῖ τὸ θεμέλιον τῆς πολιτικῆς κοινωνίας.*

Ἄμεσος σκοπὸς τῆς οἰκιακῆς διαχειρίσεως εἶναι ἡ πρόνοια διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκογενείας, οἰκονομικάς, πνευματικάς, ἠθικάς. Τὰ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου μέσα δύνανται νὰ παρέχωνται εἴτε ὑπὸ τῆς ἐργασίας ἀποκλειστικῶς, εἴτε ὑπὸ τοῦ κεφαλαίου, εἴτε παρ' ἀμφοτέρων ὁμοῦ. Ἑπομένως ποικίλαι εἶναι αἱ πηγαὶ τῶν ἐσόδων τῶν διαχειρίσεων τούτων, ἤτοι μισθοί, ἡμερομίσθια, ἀμοιβαί, συντάξεις, ἐπαγγελματικὰ κέρδη, τόκοι καὶ μερίσματα κεφαλαίων, εἰσοδήματα ἀκινήτων, ἐμποριακαὶ πρόσοδοι, βιομηχανικαί, τραπεζικαί, γεωργικαὶ κλπ. Ἐν τούτοις ἡ ἀρχικὴ πηγὴ καὶ αἱ αἰτίαι τῶν ἐσόδων, οἱαδήποτε καὶ ἂν εἶναι, παραμένουσι πάντοτε ξέναι πρὸς τὴν οἰκιακὴν διαχείρισιν καὶ τοῦτο διότι ἡ διαχείρισις αὕτη εἶνε κατ' ἐξοχὴν **διαχείρισις ἐξόδων,** *οὐχὶ διότι δὲν παρουσιάζονται εἰς ταύτην καὶ ἔσοδα, ἀλλὰ διότι ἡ διαχειριστικὴ ἐνέργεια ἔχει κυρίως ὡς ἀντικείμενον τὴν διαχείρισιν τῶν δαπανῶν, ἤτοι τὴν κατανάλωσιν τῶν ἐσόδων τούτων, ὅθενδήποτε καὶ ἂν προέρχωνται, διὰ τὸν ῥηθέντα σκοπόν, τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἀναγκῶν τῆς οἰκογενείας.*

Ἔσοδα καὶ ἔξοδα τῆς οἰκιακῆς διαχειρίσεως. *Ὡς πᾶσα διαχείρισις, οὕτω καὶ ἡ οἰκιακὴ τοιαύτη, χάριν αὐτῆς ταύτης τῆς ὑπάρξεώς της, περιλαμβάνει κατὰ τὴν ἔναρξιν αὐτῆς, τὰ εἴδη ὧν πρόκειται νὰ ἐνεργῆται ἡ διαχείρισις (δὲν δυνάμεθα βεβαίως ν' ἀποκαλέσωμεν ταῦτα κεφάλαιον ἢ περιουσίαν) καὶ ταῦτα εἶνε τὰ ἔπιπλα καὶ σκεύη τῆς οἰκίας καὶ τὸ μικρὸν ἐν κυκλοφορίᾳ χρηματικὸν ποσόν, ὅπερ ἀναγκαιοῖ πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν πρώτων ἀμέσων ἀναγκῶν τῆς ζωῆς. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην τὰ ἔσοδα τῆς οἰκιακῆς διαχειρίσεως παρέχουσιν: οἱ μισθοὶ καὶ τὰ ἡμερομίσθια, προκειμένου περὶ κερδῶν προερχομένων ἀπὸ χειρωνακτικὴν ἐργασίαν, ὡς τῶν ἐργατῶν, ἀντιμισθίαι, ἀποζημιώσεις, ἀμοιβαί, προκειμένου περὶ πληρωμῆς πνευματικῆς ἐργασίας ὡρισμένης, ὡς ἡ τῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων· ἀνταμοιβαί, κέρδη ἢ ἐπαγγελματικαὶ πρόσοδοι, προκειμένου περὶ ἀμοιβῶν οἷαι αἱ τῶν δικηγόρων, ἰατρῶν, μηχανικῶν, λογιστῶν καὶ ἐν γένει ἐλευθερίων ἐπαγγελμάτων· καὶ τέλος συντάξεις ἢ ἄλλαι ἰσόβιοι πρόσοδοι.*

Αἱ δαπάναι πάσης οἰκιακῆς διαχειρίσεως δύνανται νὰ διακριθῶσιν εἰς δύο μεγάλας κατηγορίας, ἤτοι δαπάνας πρώτης ἀνάγκης καὶ δαπάνας δευτερευούσης σημασίας, οἷον ἀπολαύσεως καὶ πολυτελείας. Αἱ πρῶται εἶνε ἐκεῖναι τὰς ὁποίας ἡ οἰκιακὴ διαχείρισις, ὀφείλει κατ' ἀνάγκην ν' ἀντιμετωπίσῃ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἀντοχῆς της, διότι ἀντιπροσωπεύουσιν ἀνάγκας φυσικὰς καὶ τοιαῦται εἶνε ἡ τροφή, ἡ ἐνδυμασία καὶ ἡ κατοικία· πᾶσαι αἱ λοιπαί, ἐν σχέσει πρὸς ταύτας εἶνε δευτερευούσης σημασίας καὶ περιλαμβάνουσιν εἰδικώτερον ἀνάγκας ὑψηλοτέρας κάπως τάξεως, πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς, ὡς εἶναι ἡ ὑγιεινή, ἡ ἐκπαίδευσις, ἡ ἀνατροφή, κλπ.

Ὑγιὴς οἰκιακὴ οἰκονομία. *Τὸ σοβαρώτερον ἐν τούτοις πρόβλημα τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας εἶνε τοῦτο: πῶς θὰ συγκρατηθῶσι τὰ ἔξοδα ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν ἐσόδων, διότι ἐάν, ἀντὶ νὰ ἔχωμεν πλεόνασμα, τὸ ὁποῖον εὐνοεῖ τὴν ἀποταμίευσιν, πρώτην πηγὴν μελλούσης καρποφόρου περιουσίας, τὰ ἔξοδα ἐπεκταθῶσι πέραν παντὸς μέτρου, ἡ διαχείρισις θὰ ὑποχρεωθῇ νὰ ὑποβληθῇ εἰς χρέη, ἐπιβαρύνουσα τὸ μέλλον. Διὰ τοῦτο εἰς καμμίαν ἄλλην διαχείρισιν αἱ προβλέψεις δὲν εἶνε τόσον ἀπαραίτητοι, ὅσον εἰς τὴν οἰκιακὴν διαχείρισιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξ ἄλλου εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπολογισθῶσιν ἐκ τῶν προτέρων, κατ' ἀκριβῆ προσέγγισιν, τόσον ἡ ποσότης τῶν διαθεσίμων μέσων ὅσον καὶ ἡ τῶν ἀναγκῶν, αἵτινες πρόκειται ν' ἀντιμετωπισθῶσιν.*

Ὁ οἰκογενειάρχης λοιπόν, ὅστις ἐννοεῖ νὰ ἐπιμεληθῇ τὴν καλὴν διοίκησιν τῶν συμφερόντων του, δέον νὰ κάμῃ ἔναρξιν τῆς ἐτησίας διαχειρίσεως, κατατάσσων ἐκ τῶν προτέρων τὴν κατάστασιν τῶν εἰσοδημάτων του, ἐφ' ὧν δύναται νὰ ὑπολογίζῃ δαπανῶν, ἃς θὰ ἔχῃ ἢ δυνατὸν νὰ ἔχῃ, συμβιβάζων πάντοτε τὰς τελευταίας πρὸς τὸ ποσὸν τῶν πρώτων

νομισματικῶν μονάδων, ποία θὰ εἶνε ἡ τιμὴ τοῦ γρ/τίου τούτου κατὰ τὴν λῆξιν ν λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ ἐπιτυγχανομένου ἐν τῷ ἐξωτερικῷ τόκου καὶ τοῦ ἀπολλυμένου ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοιούτου, ἐὰν τ καὶ τ΄ εἶνε τὰ ἐπιτόκια μιᾶς δραχμῆς καὶ διὰ μίαν ἡμέραν ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ τῆς χώρας μας;» Κατὰ τὰ δεδομένα τοῦ ζητήματος ἔχομεν.

α νομίσματα = β ξέναι μονάδες ὄψεως

$$\alpha \quad » \quad = \frac{\beta}{\iota - \nu\tau'} \text{ ξέναι μονάδες εἰς ν ἡμέρας}$$

ἐξ οὗ α (ι-ντ΄) νομ. = β ξέν. μονάδες εἰς ν ἡμέρας.

Τὸ αντ΄ παριστᾶ τὸν ἐπιτυγχανόμενον τόκον ἐν τῷ ἐξωτερικῷ· ἀλλὰ ἐν τῇ χώρᾳ μας ἀπόλλυται ὁ τόκος αντ, ἔχομεν ἑπομένως διὰ τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τοῦ γρ/τίου εἰς ν ἡμέρας.

$$\frac{(\iota\nu\tau' + \nu\tau)}{[\iota - \nu(\tau' - \tau)]}$$

Ἤδη

α) Ἐὰν τ΄=τ ἡ λῆξις εἶνε ἀδιάφορος· χάνεται εἰς τὸν ἕνα τόπον ἐκεῖνο ὅπερ κερδίζεται εἰς τὸν ἕτερον· ἡ τιμὴ τοῦ γρ/τίου ἐπὶ προθεσμίᾳ θὰ ἐξισοῦται πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ γρ/τίου ὄψεως.

β) Ἐὰν τ΄<τ δηλαδὴ ἐὰν τὸ ἐπιτόκιον ἐν τῷ ἐξωτερικῷ εἴτε ἀνώτερον τοῦ τοπικοῦ ἐπιτοκίου ἢ μεταξὺ τῶν ἀγκυλῶν ποσότης εἶνε μικροτέρα τῆς μονάδος ἐξ οὗ ἡ τιμὴ τοῦ ἐπὶ προθεσμίᾳ γρ/τίου θὰ διατιμηθῇ ἐν τῷ δελτίῳ εὐθυνοτέρα τῆς τοῦ γρ/τίου ὄψεως.

γ) Ἐὰν τέλος τ΄>τ, δηλαδή, ἐὰν τὸ ἐπιτόκιον ἐν τῷ ἐξωτερικῷ εἶνε μικρότερον τοῦ ἐντοπίου, ἡ μεταξὺ τῶν ἀγκυλῶν ποσότης θὰ εἶνε μείζων τῆς μονάδος, ἐξ οὗ ἡ τιμὴ τοῦ ἐπὶ προθεσμίᾳ γρ/τίου θὰ διατιμηθῇ ἐν τῷ δελτίῳ ἀκριβώτερα τῆς τοῦ γρ/τίου ὄψεως.

Ἐννοεῖται βεβαίως ὅτι δὲν καθορίζεται πάντοτε οὕτως ἡ τιμὴ ἐν τῷ δελτίῳ. Τὰ ἐπιτόκια μακρὰν ἀπέχουσιν τοῦ νὰ εἶνε τὰ μόνα στοιχεῖα ὡς εἴδομεν τὰ εἰσερχόμενα εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν τιμῶν τοῦ συναλλάγματος.

καὶ σχηματίζων δι' αὐτῆς ἕνα ὁδηγὸν ἔμπιστον καὶ ἀσφαλῆ, ὃν ὀφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς χρήσεως. Εἰς τὴν οἰκιακὴν ὅμως διαχείρισιν, κατ' ἐξοχὴν δέον νὰ ἔχῃ τις ὑπ' ὄψιν καὶ νὰ ἐφαρμόζῃ τὸν στοιχειώδη κανόνα καλῆς διαχειρίσεως, ὅστις ἐπιτάσσει νὰ προϋπολογίζωνται τὰ ἔσοδα εἰς τὸ **κατώτατον ὅριον** *(minimum) καὶ τὰ ἔξοδα εἰς τὸ* **ἀνώτατον** *(maximum), περιλαμβάνων εἰς τὰ τελευταῖα καὶ ἓν εἶδος ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου διὰ τὰ ἀπρόοπτα ἔξοδα ἀσθενείας ἢ ἄλλου τινος, ἅτινα εἰς τὴν οἰκιακὴν διαχείρισιν πολλάκις ἀνατρέπουσιν καὶ τὰς πλέον λελογισμένας προβλέψεις.*

Ἡ πραγματικὴ δρᾶσις ἐν τῇ οἰκιακῇ διαχειρίσει ἐξελίσσεται διὰ διπλῆς τάξεως γεγονότων· βεβαίωσις καὶ εἴσπραξις τῶν ἐσόδων ἀφ' ἑνὸς καὶ ὑποχρεώσεις καὶ πληρωμαὶ ἐξόδων ἀφ' ἑτέρου· κυρίως ὅμως ῥόλον παίζουσιν ἡ εἴσπραξις καὶ ἡ πληρωμή, αἵτινες περιλαμβάνουσι καὶ τὴν βεβαίωσιν καὶ ὑποχρέωσιν, ὁσάκις πρόκειται περὶ πράξεων τοῖς μετρητοῖς. **Ἡ ἀγορὰ τοῖς μετρητοῖς** *ἀποτελεῖ ἕτερον κανόνα καλῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας, διότι συνειθίζει τὸν ἄνθρωπον νὰ δαπανᾷ μόνον ὅταν πράγματι ἔχει ἀνάγκην νὰ τὸ πράξῃ καὶ τῷ ἐπιτρέπει νὰ τὸ κάμῃ μετὰ μείζονος ἐλευθερίας. Πράγματι δὲ ὁ ἀγοράζων τοῖς μετρητοῖς, ἀγοράζει εὐθυνότερα καὶ καθίσταται οἰκονόμος καὶ ἐγκρατὴς εἰς τὸ δαπανᾶν, συμβιβάζων πάντοτε τὰ ἔξοδα πρὸς τὰ διαθέσιμα μέσα. Ἡ πίστωσις, ἥτις ἀποτελεῖ ἰσχυρὸν παράγοντα εὐδαιμονίας διὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, δύναται νὰ ἀποβῇ ἐπιβλαβεστάτη χρησιμοποιουμένη εἰς τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν, διότι διατίθεται εἰς καταναλώσεις οἰκονομικῶς μὴ παραγωγικάς.*

Ὁ κανὼν τῆς ἀγορᾶς τοῖς μετρητοῖς εὐνοεῖται εἰδικῶς ὑπὸ τῶν συνεργατικῶν καταναλώσεως, συνδυαζόμενος δὲ μετὰ τῆς πωλήσεως ἐπὶ ὡρισμένῃ τιμῇ, δύναται νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν οὐχὶ μικρὰ ὠφελήματα. Διὰ νὰ δυνηθῇ δέ τις νὰ μείνῃ πιστὸς εἰς τὸν κανόνα τῆς ἀγορᾶς τοῖς μετρητοῖς, δέον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς χρήσεως νὰ προσαρμόζῃ τὰ οἰκονομικά του μέσα πρὸς τὰς ἀμέσους ἀνάγκας του· τοῦτο δὲ δύναται νὰ ἐπιτύχῃ δι' ἑβδομαδιαίων ἢ μηνιαίων ὑπολογισμῶν, οἵτινες εἶνε ὠφέλιμοι καὶ κατὰ τὸ ὅτι συμβάλλουσιν εἰς τὸ νὰ δύναταί τις νὰ συνάγῃ κατὰ ποίαν ἐποχὴν τοῦ ἔτους συμφέρει καλύτερον νὰ γίνεται προμήθεια χονδρικῶς τῶν εἰδῶν ἐκείνων, οἷα τὰ ξύλα, ὁ οἶνος καὶ ἄλλα τρόφιμα, ἅτινα εὐκόλως διατηροῦνται.

Λογιστήριον τῆς οἰκιακῆς διαχειρίσεως. *Τὸ πραγματικὸν λογιστήριον ἐν τῇ οἰκιακῇ διαχειρίσει εἶνε περιωρισμένον· ἐν τούτοις δὲν περιορίζεται μόνον εἰς μόνας τὰς προβλέψεις. Μέρος αὐτοῦ δύναται νὰ ἔχῃ καὶ τὴν καταχώρισιν, διότι ἄνευ αὐτῆς εἰς οἰκογενειάρχης δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποδώσῃ λογαριασμὸν οὔτε τῶν λαβόντων χώραν γεγονότων οὔτε τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν. Πρὸς ἐπωφελῆ δὲ χρησιμοποίησιν αὐτῆς δὲν χρειάζονται εἰδικαὶ γνώσεις ἢ σύνθετοι ἐγγραφαὶ ἐν βιβλίοις, διότι εἰς πάσας σχεδὸν τὰς τοιαύτας διαχειρίσεις, ὅπου ἀκολουθοῦσι τὴν καλὴν συνήθειαν τοῦ ν' ἀγοράζωσι τοῖς μετρητοῖς, θὰ ἤρκει ἓν ἁπλοῦν βιβλίον ἢ ἡμερολόγιον ταμείου, διατεταγμένον συστηματικῶς μὲ πολλὰς στήλας, ἵνα καταφαίνωνται κεχωρισμένως αἱ διάφοροι πηγαὶ τῶν ἐσόδων καὶ αἱ διάφοροι αἰτίαι τῶν ἐξόδων. Οὕτω μία οἰκιακὴ διαχείρισις θὰ ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἁπλῆν ταμιακὴν καταχώρισιν, ἀντικατοπτρίζουσαν καὶ τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς διαχειρίσεως.*

Ἐὰν δ' ἤθελέ τις ν' ἀναφέρῃ καὶ τὰς σχέσεις χρεώσεως καὶ πιστώσεως, αἵτινες εἰς εἰδικὰς περιπτώσεις σχηματίζονται μεταξὺ τῆς διαχειρίσεως καὶ τῶν τρίτων, προμηθευτῶν καὶ ἐμπόρων, τὸ βιβλίον δύναται νὰ γίνῃ λεπτομερέστερον, περιλαμβάνον καὶ τοὺς δύο γενικοὺς λογαριασμοὺς τοὺς ἀφορῶντας τὴν πίστωσιν καὶ χρέωσιν, περιοριζομένης ἢ ἀφαιρουμένης τῆς εἰδικεύσεως τῶν ἐσόδων, ἅτινα διὰ πολλὰς οἰκογενείας ἐκπροσωποῦνται ἀπὸ ἕνα μόνον τίτλον εἰσοδήματος.

Ἡ ἁπλογραφικὴ μέθοδος ἑπομένως δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰ περιωρισμένα ὅρια τῶν οἰκιακῶν διαχειρίσεων, ἐπὶ τῷ ὅρῳ ἡ καταχώρισις νὰ γίνεται μὲ τάξιν, σαφήνειαν καὶ ἀκρίβειαν.

Καλὸν εἶνε νὰ σημειωθῇ ὅτι εἰς τὰς διαχειρίσεις ταύτας ἡ λῆξις καὶ εἴσπραξις τῶν εἰσοδημάτων ἀκολουθοῦσι κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς ὡρισμένας ἐποχὰς εἰς κάποιαν ἀπόστασιν ἡ μία τὴν ἄλλην, ἤτοι εἰς τὸ τέλος ἑκάστης ἑβδομάδος, ἂν πρόκειται περὶ ἡμερομισθίων ἐπὶ παραδείγματι, ἢ κατὰ μῆνα ἂν πρόκειται περὶ μισθῶν καὶ κατά διαλείμματα, ἂν πρόκειται περὶ ἀμοιβῶν, ἐνῷ ἡ ὑποχρέωσις καὶ ἡ πληρωμὴ τῶν ἐξόδων συμβαίνει, πρὸ πάντων διὰ τὴν τροφήν, καθημερινῶς. Ὅθεν ἡ διαχείρισις τῶν καθημερινῶν ἐξόδων εἰς οὐδένα δύναται ν' ἀνατεθῇ καλύτερον ἢ εἰς τὴν μητέρα τῆς οἰκογενείας, ἤτις μὲ τὰ κεφάλαια ἅτινα κατὰ μῆνα ἢ εἰς ἄλλην ἐποχὴν τῆς παρέχονται, θὰ δύναται ν' ἀντιμετωπίσῃ ταῦτα μὲ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ὀξυδέρκειαν τῆς καλῆς οἰκοκυρᾶς, ἥτις γνωρίζει πῶς διαχειρίζεται ἐξ ἴσου ἡ οἰκιακὴ οἰκονομία, εἴτε δι' αὐξήσεως τῶν πηγῶν τῶν ἐσόδων, τοῦθ' ὅπερ ἀνήκει κυρίως εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῆς οἰκογενείας, εἴτε διὰ λελογισμένων οἰκονομιῶν ἐπὶ τῶν ἐξόδων, τοῦθ' ὅπερ ἰδιαιτέρως εἶνε ἀποστολὴ καὶ ἱκανότης αὐτῆς τῆς ἰδίας.

Τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα, ἅτινα παρουσιάζονται εἰς ὡρισμένας ἐποχὰς ἢ ἐκ διαλειμμάτων, δύνανται νὰ καταχωρίζωνται ἀμέσως εἰς τὸ ῥηθὲν ἡμερολόγιον ταμείου. Τοὐναντίον τὰ ἔξοδα, ἅτινα ἀφορῶσι καθημερινὴν κατανάλωσιν καλὸν εἶναι νὰ σημειοῦνται παρὰ τῆς μητρὸς τῆς οἰκογενείας εἰς **σημειωματάριον τῶν καθημερινῶν ἐξόδων,** *ἀπὸ τὸ ὁποῖον κατὰ μῆνα μεταφέρονται εἰς τὸ ἡμερολόγιον ταμείου.*

Δεδομένου ἐν τούτοις ὅτι ὑπάρχει ἀκόμη πολὺ διαδεδομένη ἡ συνήθεια τῆς ἀγορᾶς ἐπὶ πιστώσει, δὲν ἀρκεῖ μόνον τὸ βιβλίον ταμείου πρὸς ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν πραγματικῶν δαπανῶν τῆς οἰκογενείας, ἀλλὰ παρίσταται ἀνάγκη τηρήσεως καὶ μικροῦ καθολικοῦ τῶν προμηθευτῶν, διὰ τὰς ἐπὶ πιστώσει χορηγίας, ἢ τοὐλάχιστον θὰ ἦναι ἀνάγκη νὰ φυλάσσωνται ἐπιμελῶς, συμβουλευόμενα ἐν καιρῷ, τὰ βιβλιάρια ἅτινα οἱ προμηθευταὶ συνειθίζουσι νὰ παραδίδωσιν εἰς τοὺς πελάτας, εἰς οὓς παρέχουσιν ἐπὶ πιστώσει.

Ἀπογραφή, προϋπολογισμὸς καὶ ἀπολογισμὸς οἰκιακῆς διαχειρίσεως. *Ἀνεξαρτήτως τῶν καθημερινῶν ἐγγραφῶν καὶ αἱ οἰκιακαὶ διαχειρίσεις δέον ν' ἀρχίζωσι μὲ τὴν ἀπογραφήν, διὰ νὰ δύνανται ν' ἀποδίδωσι κατ' ἔτος ἀπολογισμόν. Ἡ πρώτη ἀπογραφὴ θὰ περιλαμβάνῃ τὴν τακτικὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ἀποτελούντων τὴν πρώτην προικοδότησιν τῆς διαχειρίσεως εἰς ἔπιπλα, σκεύη, πολύτιμα ἀντικείμενα κλπ, μετὰ τῆς σχετικῆς τιμῆς τῆς ἀγορᾶς των. Δὲν εἶνε ἐν τούτοις ἀνάγκη ν' ἀνανεῶται κατ' ἔτος ἡ τοιαύτη ἀπογραφή, ἀρκεῖ νὰ προστίθενται τὰ κατ' ἔτος ἀποκτώμενα νέα ἀντικείμενα καὶ ν' ἀφαιρῆται ἐκ τῆς συνολικῆς αὐτῶν ἀξίας τὸ καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἀντιπροσωπεῦον τὴν φυσικὴν ἀπόσβεσιν ποσόν, ὅπερ συνήθως ὁρίζεται εἰς δέκα ἐπὶ τοῖς ἑκατόν.*

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν προϋπολογισμὸν καὶ ἀπολογισμόν, ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως ταύτης αἱ γενικαὶ περὶ τούτων ἀρχαί. Σημειοῦμεν μόνον ὅτι κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ἀπολογισμοῦ, δύναται, διὰ τῆς προσθήκης μιᾶς στήλης, νὰ καταδεικνύηται ποῖον ἢ τὸ ποσὸν τῶν προβλεφθέντων ἐσόδων καὶ ἐξόδων ἐν σχέσει πρὸς τὰ βαθμηδὸν πραγματοποιηθέντα.

Ἄλλοι κανόνες καλῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας. *Πρὶν ἢ κλείσωμεν τὴν μικρὰν ταύτην μελέτην, ἃς μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ σημειώσωμεν ὅτι πᾶς οἰκογενειάρχης οὐδέποτε πρέπει νὰ παραμελήσῃ τὴν στοιχειώδη πρόνοιαν, τοῦ ν' ἀσφαλίσῃ ἐναντίον τῶν κινδύνων τοῦ πυρός, καὶ τὰ ἐλάχιστα ἐκεῖνα ἀντικείμενα ἅτινα κατέχει, καὶ ὧν ἀποτελούντων ἐνίοτε ἅπασαν τὴν περιουσίαν του, ἡ ἀπώλεια ἤθελεν ἐπιφέρῃ εἰς αὐτὸν ἀνεπανόρθωτον καταστροφήν. Εἷς λόγος δ' ἐπὶ πλέον νὰ συστηθῇ τοῦτο, εἶνε καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀσφαλείας ταύτης, καθ' ὃν δι' ἐλαχίστης δαπάνης δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ τις μέγα ποσὸν ἐν περιπτώσει ἀπωλείας.*

Σκόπιμον ἐπίσης εἶνε νὰ φυλάσσωνται τὰ διάφορα ἔγγραφα, ἀποδείξεις προμηθειῶν, πληρωμῆς κλπ. ἅτινα ἐπέχουσι

τόπον **δικαιολογητικῶν στοιχείων**, *καὶ ἅτινα εἰς πᾶσαν στιγμὴν δύνανται ν' ἀποδείξωσι πληρωμὰς γενομένας πρὸς ἐξόφλησιν προηγουμένων ὑποχρεώσεων κλπ. καὶ τοῦτο πρὸς ἀποφυγὴν ζημιῶν καὶ ἀνησυχιῶν ἐν περιπτώσει ἐνδεχομένων διενέξεων.*

Ἐν τέλει καλὸν εἶνε νὰ μὴ λησμονῶμεν ὅτι, ἐὰν ἡ ἐργασία εἶνε ἡ πρώτη πηγὴ παντὸς πλούτου, ἡ ἀποταμίευσις εἶνε ὁ σπουδαιότερος παράγων αὐτοῦ. Ἑπομένως καὶ αἱ μετριώτεροι οἰκιακαὶ διαχειρίσεις, ὀφείλουσιν, ὅταν τοῦτο εἶνε δυνατὸν εἰς αὐτάς, νὰ προσπαθῶσι ν' ἀποταμιεύωσιν οἱαδήποτε ποσά, χρησιμοποιοῦσαι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τὰ διάφορα ταμιευτήρια, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουσι τὰ ταχυδρομικὰ ταμιευτήρια, ἅτινα διευκολύνουσι τὴν κατάθεσιν εἰς αὐτὰ καὶ τοῦ μικροτέρου ποσοῦ.

ΑΝΤ. Ι. ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗΣ

Τμηματάρχης α΄. τάξεως Ὑπουργείου Θησαυροῦ

ΠΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

Τίνα ἆρά γε σημασίαν ν' ἀποδώσωμεν εἰς τὴν σιωπὴν τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων ἔναντι τῆς Ἐπαναστάσεως;

Ὅλαι αἱ ὀργανώσεις ἔσπευσαν ν' ἀναγνωρίσουν τὴν Ἐπανάστασιν καὶ νὰ τεθῶσιν εἰς τὴν διάθεσιν ταύτης πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ προγράμματός της, ὡς διὰ τῶν προκηρύξεων τοῦτο καθωρίσθη. Οἱ Δημόσιοι Ὑπάλληλοι, οἱ ὁποῖοι νομίζομεν ὅτι ἐὰν τὸ διαγραφὲν πρόγραμμα τῆς Ἐπαναστάσεως ἐπιτύχῃ, ὠφελοῦνται διὰ πρώτην ἴσως φορὰν ἀπὸ τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, διότι θὰ λάβωσι τὴν ποθουμένην ἐλευθερίαν ἐν τῷ ἔργῳ των καὶ δὲν θὰ ἐργάζωνται ὡς μέχρι τοῦδε, ὑπὸ τὸ φάσμα τῆς μεταθέσεως ἢ ἀπολύσεως ἢ καὶ φυλακίσεως ἀκόμη καὶ ὑπὸ τὰς διαλαμβανομένας διαταγὰς εἰς τὸ ὑπ' ὄψει πάντοτε «μπιλλιέτον» τοῦ τελευταίου «βλαχοδημάρχου», παρέμειναν ἐντελῶς ἀμέτοχοι μιᾶς ἀναδιοργανωτικῆς κινήσεως τοῦ Κράτους.

Ἂν σήμερον οἱ Δημ. Ὑπάλληλοι δὲν ἐπωφεληθῶσι τῆς παρουσιαζομένης εὐκαιρίας καὶ δὲν ἐξασφαλίσωσι τὴν διὰ τὸ μέλλον ἀνεξάρτητον ὕπαρξίν των, ὁμολογουμένως θὰ εἶναι πάντοτε «*οἱ ἄξιοι τῆς τύχης των*».

Νομίζομεν λοιπὸν ὅτι ἄνευ ἀναβολῆς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Λέσχης πρέπει νὰ σπεύσῃ νὰ συγκαλέσῃ εἰς Γενικὴν Συνέλευσιν ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς Δημ. Ὑπαλλήλους καὶ οὐχὶ τὰ μέλη της καὶ νὰ θέσῃ ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν τῆς Συνελεύσεως τὰς ἑξῆς ὡρισμένας ἐνεργείας τοῦ Διοικ. Συμβουλίου: 1) Τὴν ἀναγνώρισιν ὑπὸ τοῦ Κράτους ὡς Ὀργανώσεως πραγματικῆς καὶ οὐχὶ λαθραίας ὡς ἐμφανίζεται διὰ τῆς Λέσχης. 2) Τὴν συμμετοχὴν ἀντιπροσώπων τοῦ Πανυπαλληλικοῦ Συνδέσμου εἰς τὰ διάφορα ὑπηρεσιακὰ συμβούλια τῶν Ὑπουργείων, ἅτινα, ὡς γνωστόν, ἄγονται καὶ φέρονται ὑπὸ τῶν ἑκάστοτε Ὑπουργῶν. 3) Τὴν ὁριστικὴν κατάργησιν τῆς βιομηχανίας τῶν ἐκτάκτων ὑπαλλήλων, πλὴν τῶν δι' εἰδικὰς γνώσεις καὶ τέχνας προσλαμβανομένων καὶ οἵτινες πρέπει νὰ τίθενται ὑπὸ τὴν πραγματικὴν κάθαρσιν τῶν ὑπηρεσιακῶν συμβουλίων καὶ εἰδικῶν γνωμοδοτικῶν ἐπιτροπῶν. 4) Τὴν συνδρομὴν ἢ τὴν ἐγγύησιν τοῦ Κράτους διὰ τὴν σύναψιν μεγάλου δανείου πρὸς κατασκευὴν κατοικιῶν διὰ τοὺς ὑπαλλήλους, οἵτινες νὰ καθίστανται δι' ἀναλόγων δόσεων ἰδιοκτῆται. (Ὑπάρχουσι καὶ σχέδια ἀκόμη διὰ τὸ αἴτημα αὐτό, ὅπερ ἀμέσως δύναται νὰ τεθῇ εἰς ἐκτέλεσιν). 5) Τὴν σύναψιν ἑτέρου δανείου δι' ἵδρυσιν Λεσχῶν εἰς ὅλας τὰς μεγάλας πόλεις, ὅπου δύνανται νὰ συντηρῶνται ἐξ ἰδίων πόρων. 6) Τὴν ψήφισιν νόμου δι' οὗ νὰ καθίσταται ὑποχρεωτικὴ ἡ ἐγγραφὴ τῶν δημ. ὑπαλλήλων εἰς τὸν Πανυπαλληλικὸν Σύνδεσμον. 7) Τὴν ψήφισιν νόμου παροχῆς μικροδανείων ἐπὶ μικρῷ τόκῳ εἰς τοὺς ὑπαλλήλους ὑπὸ τοῦ Κράτους διὰ τοῦ Ταμείου Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων ἢ τοῦ Μετοχικοῦ Ταμείου τῶν Πολιτικῶν Ὑπαλλήλων, μεταρρυθμιζομένου τοῦ ὀργανισμοῦ τούτου πρὸς ἐπωφελεστέραν ἐνίσχυσιν τῶν ὑπαλλήλων, ὅταν οὗτοι εἶναι ἐν ἐνεργείᾳ καὶ οὐχὶ ὅταν εἶναι συνταξιοῦχοι. 8) Τὴν ἐπιδίωξιν παντὸς μέτρου, ὅπερ θέλει συντελέσει διὰ τὴν ἀξιοπρεπῆ παράστασιν τοῦ ὑπαλλήλου ἐν τῷ Κράτει καὶ τῇ Κοινωνίᾳ.

Ταῦτα δύνανται νὰ ἐπιδιώξωσιν οἱ Δημόσιοι Ὑπάλληλοι, χωρὶς μὲ τὰ δίκαια ταῦτα αἰτήματά των νὰ νομισθῇ ὅτι ταράσσεται ἡ τάξις τῆς πειθαρχίας, ὡς ἀπεφάνθησαν ἀδικαιολογήτως ἅπασαι αἱ προηγούμεναι Κυβερνήσεις ***διὰ νὰ ἔχουν πάντοτε τοὺς δημ. ὑπαλλήλους ἀναξίους δούλους τοῦ κόμματος καὶ τοῦ ῥουσφετιοῦ, τὸ ὁποῖον τείνει νὰ καταβαραθρώσῃ τελείως τὴν Ἑλλάδα.***

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΙΩΑΝΝΟΥ

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ

Τοῦ ὀλεθρίου ἀτυχήματος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τὴν ἔκτασιν καὶ ἐπὶ τοῦ Μετώπου τῆς Θράκης προλαμβάνει ***ἡ ἐπιβληθεῖσα τὴν 14 Σεπτεμβρίου Ἐπανάστασις.***

Τὰ πρῶτα σημεῖα τοῦ Ἀνορθωτικοῦ καὶ Συναδελφωτικοῦ ἔργου της παρέχουσιν ἱκανὰ ἐχέγγυα ὅτι πᾶσα ὑπερβασία θὰ παταχθῇ ἀμειλίκτως καὶ ὅτι οὐδὲν πολιτικὸν κόμμα θὰ ὑποσκελίσῃ τὴν Ἐπανάστασιν ἐν τῷ ἔργῳ της.

Εὐχόμεθα ὅπως καὶ ὁλόκληρον τὸ βαρὺ καὶ μέγα ἔργον της στεφθῇ ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας καὶ ἡ εἰλικρινὴς εὐχή μας αὕτη ἂς εὕρῃ ἀπήχησιν εἰς ὅλων τὰς καρδίας καὶ ἂς τείνωμεν ὅλοι χεῖρα ἀδελφικὴν πρὸς ἀλλήλους πρὸς σωτηρίαν τῆς Πατρίδος, ἧς τὰ δεινὰ πρέπει νὰ σταματήσωσιν.

Η ΑΝΑΠΛΗΡΩΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΥΣΤΕΡΟΥΜΕΝΩΝ

Ἡ ὡς ἐκ τῶν ἐν τῇ ἔναντι στήλῃ ἀναφερομένων λόγων ἐπελθοῦσα καθυστέρησις τῶν φύλλων τῶν μηνῶν Ἰουλίου, Αὐγούστου καὶ Σεπτεμβρίου ἀναπληρωθήσεται διὰ τῆς ὅσον ἔνεστι ταχυτέρας καὶ μέχρι τῆς 31 Ὀκτωβρίου τὸ βραδύτερον κυκλοφορίας τούτων, εὑρισκομένων ἤδη ὑπὸ στοιχειοθέτησιν καὶ ἐκτύπωσιν.

Ἐφ' ᾧ παρακαλοῦμεν τοὺς κ. κ. συνδρομητάς, ὅπως καὶ αὐτοὶ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν ὅσα ἐν τῇ ἔναντι στήλῃ γράφομεν καὶ σπεύσωσιν ἅμα τῇ λήψει τοῦ παρόντος τεύχους νὰ ἐμβάσωσιν ἡμῖν οἱ μὲν μὴ πληρώσαντες τὴν τριακοντάδραχμον συνδρομήν των, οἱ δὲ λοιποὶ τὴν δεκάδραχμον διαφοράν.

ΧΡΗΣΙΜΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

Συνιστῶμεν θερμῶς πρὸς πάντας μὲ τὰ οἰκονομολογικὰ καὶ ἐμπορικὰ ζητήματα ἀσχολουμένους τὸ λίαν προσεχῶς ὑπὸ τοῦ Ἐκδοτικοῦ Τμήματος τῆς Ἐπιθεωρήσεώς μας ἐκδιδόμενον σύγγραμμα «***Τὰ Ἐξωτερικὰ Συναλλάγματα καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν πράξεις***» τοῦ κ. Ἐμμανουὴλ Μ. Χανδράκη, Τμηματάρχου α΄ τάξεως παρὰ τῇ Διευθύνσει τοῦ Δημοσίου Χρέους τοῦ Ὑπουργείου τοῦ Θησαυροῦ.

Τὸ σύγγραμμα τοῦτο θὰ ἐκδοθῇ μόνον ἐπὶ τῇ βάσει ἐγγραφῆς ὡρισμένου ἀριθμοῦ συνδρομητῶν κατὰ τὰ ἐν τῇ εἰδικῇ στήλῃ τῆς τελευταίας σελίδος τοῦ παρόντος τεύχους ὁριζόμενα.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

«Η ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙ» τοῦ Γκὺ ντὲ Μωπασσὰν κατὰ γλαφυρὰν μετάφρασιν τοῦ γνωστοῦ ἐκ τῶν νέων λογογράφων κ. Νικήτα Πετρούτσου ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Ἐκδοτικοῦ Οἴκου Μ. Ζηκάκη. Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ περιέχονται ἓξ ἀπὸ τὰ καλύτερα διηγήματα τοῦ μεγάλου Γάλλου διηγηματογράφου.

ΤΑ ΠΑΙΓΝΙΟΧΑΡΤΑ ΤΗΣ ΤΥΧΗΣ. — Ἐξεδόθησαν ἐσχάτως κομψὰ καὶ πολυτελῆ τὰ ***Εἰκονογραφημένα παιγνιόχαρτα τῆς Τύχης*** κατὰ πρῶτον ἐν Ἑλλάδι καὶ πωλοῦνται εἰς τὰ Βιβλιοπωλεῖα τῆς Ὁδοῦ Σταδίου, εἰς τὸ Χαρτοπωλεῖον τῶν Ἀδελφῶν Τερζοπούλου καὶ παρὰ τῷ Ἐκδότῃ Πλατεῖα Ἐλευθερίας ἀριθ. 22. Ἐν Πειραιεῖ δὲ εἰς τὸ Χαρτοπωλεῖον Ἠλιάδη Σώμου, Ὁδὸς Σωκράτους. Ἀποστέλλονται ὁμοίως καὶ ὑπὸ τοῦ «Παντογνώστου» παντὶ τῷ ἐμβάζοντι τὸ ἀντίτιμον.

Τιμῶνται.	Ἡ ἁπλῆ ἔκδοσις	δρ.	5,50
»	Ἡ πολυτελὴς	»	6,50
»	Ἡ χρυσοποίκιλτος	»	8.—

ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΑΙΜΙΑΣ

ΚΑΤΑΠΟΤΙΑ ΚΟΥΡΙΕΡ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ

Π. ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ

Βερανζέρου 14. Ἀθῆναι

ΔΗΛΩΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ κ. κ. ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ

Ἕνεκα σοβαρωτάτων κωλυμάτων μόλις σήμερον κατωρθώθη νὰ κυκλοφορήσῃ τὸ τεῦχος τοῦ μηνὸς Ἰουνίου. Εὐτυχῶς ὅμως ταῦτα ἤρθησαν καὶ θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὴν ἔκδοσίν μας.

Οὐχ ἧττον θεωροῦμεν ἐπάναγκες νὰ δηλώσωμεν πρὸς πάντας τοὺς κ. κ. συνδρομητάς, ὅτι πρέπει νὰ συντρέξωσι τὸ ἔργον μας ἐμβάζοντες ἡμῖν οἱ μὲν μήπω πληρώσαντες τὴν τριακοντάδραχμον συνδρομήν των, οἱ δὲ πληρώσαντες τὴν δεκάδραχμον διαφοράν των, διότι ἐκ τῶν 2.500 ἐγγραφέντων συνδρομητῶν μόλις 1.000 κατέβαλον τὴν συνδρομήν των (ἀρχικήν), οἱ δὲ λοιποὶ 1.500 καθυστεροῦσι ταύτην παρὰ τὰς ἐπανειλημμένας παρακλήσεις μας.

Πρὸς εὐκρινεστέραν κατανόησιν τῆς δηλώσεώς μας ταύτης γνωρίζομεν ὅτι ναὶ μὲν εἴχομεν καὶ ἔχομεν τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς τοὺς ὁσουδήποτε ἀριθμοῦ κ. κ. συνδρομητὰς νὰ παραδώσωμεν τὰ τεύχη τοῦ Α΄. ἔτους τοῦ «Παντογνώστου», ἀλλ' ὅμως πρὶν ἢ προβῶμεν εἰς τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ δι' ἐγκυκλίων ἐπιστολῶν μας καὶ διὰ διανεμηθέντων εἰς 20.000 ἀντίτυπα δελτίων δηλώσεων ἐγγραφῆς συνδρομητῶν κατωρθώσαμεν νὰ συγκεντρώσωμεν δηλώσεις συνδρομητῶν ὑπὲρ τὰς χιλίας, ἤτοι ἀριθμὸν πρωτοφανῆ εἰς τὰ χρονικὰ τοῦ Περιοδικοῦ Τύπου. Συνεπῶς εἴχομεν εὐρυτάτην βάσιν ὄχι μόνον νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ «Παντογνώστου», ἀλλὰ καὶ νὰ χαρακτηρίσωμεν ταύτην ὡς ἐπιχείρησιν, διότι ἂν παρέμενον αἱ τιμαὶ τῶν τυπογραφικῶν καὶ τοῦ χάρτου σταθεραὶ (μὲ τὴν ἀνάλογον ἐννοεῖται πρόβλεψίν μας περὶ τῆς αὐξήσεώς των καὶ οὐχὶ τὴν ἀλματικήν, ὡς συνέβη) καὶ οἱ κ. κ. συνδρομηταὶ ἐφέροντο συνεπεῖς πρὸς τὴν ἐλαφρὰν ὑποχρέωσίν των, θὰ εἴχομεν σημαντικὸν περιθώριον, ἀφ' οὗ ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν μας ηὐξήθη καταπληκτικῶς, ὥστε ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ μὴ παρακολουθήσωμεν τὰς αὐξήσεις τῶν τιμῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὰς σελίδας τοῦ «Παντογνώστου» ἢ νὰ ἐκδίδωμεν τοῦτον μὲ τὰς αὐτὰς σελίδας συχνότερον, καθὼς εἶναι καὶ ἡ ἐπιθυμία μας.

Μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι πάντες θὰ θεωρήσωσι τὰς δηλώσεις μας ταύτας ὡς ἀπολύτως εἰλικρινεῖς καὶ ἀνεπιδέκτους πάσης ἀμφισβητήσεως, παρακαλοῦμεν θερμῶς τοὺς κ. κ. συνδρομητὰς νὰ ἐμβάσωσιν οἱ μὲν μὴ πληρώσαντες τὴν τριακοντάδραχμον συνδρομήν των, οἱ δὲ πληρώσαντες τὴν δεκάδραχμον αὔξησιν, ὑποσχόμεθα δὲ ἂν τὸ ἔμβασμα γένῃ εὐθὺς ὡς λάβωσι τὸ παρὸν τεῦχος νὰ παρουσιάσωμεν ἐκπλήξεις.

Εὐχαριστοῦμεν

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Σεπτεμβρίου 1922.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΟΥ "ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΟΥ,,

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ — ΤΕΧΝΟΚΡΙΤΙΚΑ

ΚΟΜΜΑΤΙΑ ΑΠΟ "ΤΗ ΚΑΡΔΙΑ ΜΕ ΤΑ ΦΙΔΙΑ,,

I

Γεμίστε μου κρασὶ νὰ πιῶ.
Καὶ πέστε μου τραγοῦδι ποιὸ
τῆς συντροφιᾶς νὰ τραγουδήσω.

Κι' ἔλα κοντά μου κάτσε σύ,
ποῦ μὲ ζαλίζεις σὰν κρασί,
κάτι κρυφὰ νὰ σοῦ μιλήσω.

Μὴν κοκκινίζεις σὰ μηλιά.
Καὶ μή σοῦ κόβεται ἡ μιλιά,
τοῦ πόθου μου ἄσπρη περιστέρα.

Τὸ φίδι ποῦ μᾶς τρώει καιρό,
τὸ λίγισα καὶ τὸ φορῶ
στὸ χέρι ἀπόψε χρυσῆ βέρα.

II

Συντρόφοι ἐλᾶτε γυρβολιά.
Κι' ἂς κελαϊδήσουν τὰ βιολιὰ
τῆς Πενταγιώτισσας τὴ χάρη.

Τὰ γερατιά μου, ὅσο μπορῶ,
νὰν τὰ γυρίσω στὸ χορὸ
μὲ τ' Αὐγουστιάτικο φεγγάρι.

Ἀπόψε ἡ θύμηση γλεντᾷ.
Καὶ κάποια ἀγάπη μου κεντᾷ
χρυσᾶ πουλάκια στὸ μαντῆλι.

Λεβέντης, κράζω τὸν καιρό.
Κι' ἂν ἔρθῃ ὁ Χάρος, στὸ χορὸ
θὰ παραβγοῦμε σὰ δυὸ φίλοι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

Ο ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ ΩΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

(Ὁ Ὑψηλάντης καὶ ὁ Τζάρος Ἀλέξανδρος— Τὸ ποίημα τοῦ Ὑψηλάντου καὶ αἱ περὶ αὐτοῦ συζητήσεις).

Οἱ ἄνθρωποι τῶν ὁποίων τὸ ὄνομα ὑπερπηδᾷ τὸ οἰκογενειακὸν περιμάνδρωμα, καὶ ἢ προσθέτουν ἕνα χρυσοῦν κρίκον εἰς τὴν γενεαλογικήν των ἅλυσιν, ἢ γίνονται ἀρχὴ τοῦ γένους των — πολλάκις καὶ τέλος — ἐκπροσωποῦντες πάντες μίαν χρονικὴν περίοδον τῆς Ἐθνικῆς των ζωῆς, εἶναι πολλάκις καὶ σύμβολα κάποιας ἰδέας, ἀλλὰ καὶ συγκεντρωμένων ἐνίοτε ἰδεῶν σύμβολα.

Πολλαπλοῦν σύμβολον κατὰ τοὺς μετὰ τὴν Ἅλωσιν, Νεοελληνικοὺς συνήθως λεγομένους χρόνους, εἶναι κυρίως ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης· τοιοῦτο δέ, ὥστε ὅταν ἀκούῃ τις λεγόμενον μόνον τὸ ἐπώνυμόν του νὰ λησμονῇ τοὺς Ἐθνομάρτυρας προγόνους καὶ τοὺς Ὁμολογητὰς συγχρόνους ἐκ τῆς οἰκογενείας του, καὶ νὰ ἐννοῇ ὅτι περὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου πρόκειται.

Ἡ Ἑλλὰς γνωρίζει τὸν βίον του καὶ δὲν λησμονεῖ τὸν θάνατόν του· δὲν τὸν ἐλησμόνησεν ὅμως οὔτε ὁ Θεὸς τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ μετὰ τοσούτου ἐξευτελισμοῦ διαλύσει τῆς περιφήμου Ἀνατολικῆς λεγομένης Αὐτοκρατορίας, τῆς Αὐστρίας δηλαδή.

Ὁ ταχθεὶς λοιπὸν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς μυστικῆς πρὸς ἐξέγερσιν παρασκευῆς, καὶ κατόπιν στρατιωτικὸς ἀρχηγός, τοῦ ἀφυπνισθέντος Γένους Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, ὅτι ἦτο καὶ ποιητικὸς ἄνθρωπος εἶχε γίνῃ γνωστόν, κυρίως διὰ τοῦ εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἰωάννου Φιλήμονος ἀναγραφέντος ἐπεισοδίου του μετὰ τοῦ Τζάρου τῆς Ρωσσίας Ἀλεξάνδρου.

Δὲν ἦτο ὅμως γνωστὸν ὅτι ἦτο ποιητής. Καὶ ἦτο.

* * *

Τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήττῃ. Τὴν συνύπαρξιν πολεμοχαροῦς καὶ συγχρόνως φιλομούσου ἰδιότητος εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἄνδρα δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀνέβωμεν εἰς τὸ ὑψηλαντικὸν κορύφωμα ὅπως τὴν ἀνεύρωμεν. Ἦτο προσὸν καὶ αὐτὸ τῶν Φαναριωτῶν.

Διὰ τοὺς περιέργους, ἀλλὰ καὶ περιφήμους αὐτοὺς ἄνδρας δὲν εὑρέθη ἀκόμη ὁ ἄνθρωπος, ὅστις θὰ δώσῃ πλήρη, κατὰ μῆκος, πλάτος, ὕψος ἀλλὰ καὶ βάθος εἰκόνα. Χρειάζεται ἰδιοφυΐα ἱστοριοδιφική, φιλαλήθεια, καὶ ὀξυδέρκεια. Χρειάζονται πολλὰ σχετικά, ἱστορικὰ καὶ κοινωνικὰ ἐφόδια, καὶ πάλιν ἰδιοφυΐα.

Ἦσαν Πρίγκιπες—ὅλοι σχεδὸν πρίγκιπες ἦσαν— διπλωμάται, πολιτικοί, στρατιωτικοί, φίλαθλοι — κυρίως κυνηγοὶ— ἀλλὰ καὶ εὐπαίδευτοι καὶ πολύγλωσσοι καὶ φιλόμουσοι καὶ ποιηταί.

Τοῦτο ὠφείλετο εἰς κληρονομικότητα ἀνατροφῆς. Αὕτη προσέδιδεν εἰς αὐτοὺς καὶ τῆς λεπτότητος τὴν αἴγλην· προσὸν σχεδὸν ἀποκλειστικὸν τῶν Φαναριωτῶν ἐπίσης καὶ αὐτό.

Διότι ἄλλο τὸ νὰ εἶναί τις πολιτισμένος, καὶ ἄλλο τὸ νὰ εἶναι λεπτὸς ἄνθρωπος. Αὐτοὶ ἦσαν καὶ τὰ δύο.

Ἐγνώρισα Φαναριώτην στρατιωτικόν, ἱππέα δεινόν, ξιφομάχον, σκοπευτὴν καὶ πρὸ πάντων κυνηγόν.

Τὸ γραφεῖόν του ἦτο κυριολεκτικῶς ὁπλοστάσιον.

Εἰς τοὺς τέσσαρας τοίχους του ἐκρέμοντο τέσσαρες μεγάλαι καρδίαι ἀπὸ ἐστιλβωμένον ξύλον καρυδιᾶς, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἦσαν τοποθετημένα μὲ περισσὴν χάριν πάσης κατηγορίας, πάσης μορφῆς, παντὸς μεγέθους, πάσης κατασκευῆς καὶ πάσης ἡλικίας ὅπλα.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ εὐρυτάτου αὐτοῦ δωματίου, τοῦ γεμάτου ἀπὸ ντιβάνια πλατύτατα καὶ μαξιλαροβριθῆ, ὑψοῦτο ἓν εἶδος βωμοῦ καὶ πυραμίδος μαζί, μὲ ἐκλεκτὰ ὅπλα—ὅλα ἱστορικὰ ἦσαν αὐτὰ—μὲ πάλες, μὲ γιαταγάνια, μὲ πιστόλες ποῦ εἶχαν ἀνοικτοὺς τοὺς λύκους καὶ δαγκωμένες τὴς τσακμακόπετρες, μὲ ἐρομπόνια καὶ μὲ ντουφέκια, ὅλων τῶν ἀναστημάτων καὶ ὅλων τῶν σχημάτων.

Εἰς τὴν κεντρικὴν ὅμως καὶ περίβλεπτον θέσιν τοῦ βωμοῦ αὐτοῦ ἦτο κρεμασμένη μία κιθάρα.

Μία δὲ στενὴ καὶ ὑψηλὴ βιβλιοθηκίτσα, ρυθμοῦ πρὸ αἰώνων ἀκμάσαντος, ἀλλὰ θαυμασίας διατηρήσεως γεμάτη ἀπὸ χρυσοκόκκινα βιβλία καλλαισθήτως τοποθετημένα συνεπλήρωνε τὴν ἰδιορρυθμίαν τοῦ ὡραίου αὐτοῦ δωματίου. Τὰ βιβλία αὐτὰ ἦσαν ἱστορίαι διαφόρων πολέμων καὶ ποιήματα· ὅλοι οἱ κορυφαῖοι ποιηταὶ τοῦ κόσμου συνυπῆρχον ἐκεῖ.

Αὐτὸς ἦτον ὁ Φαναριώτης τὸν ὁποῖον ἐγνώρισα.

* * *

Ἐπανερχόμενοι εἰς τὸ θέμα θ' ἀσχοληθῶμεν πρῶτον μὲ τὸ ποιητικὸν ἐπεισόδιον τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου καὶ τοῦ Τζάρου Ἀλεξάνδρου, ἀπὸ τῆς πρώτης γνωστῆς εἰς ἡμᾶς ἐντύπου πηγῆς πρὸ παντὸς ἀρυόμενοι τὴν ἀφήγησίν του.

Ὁ Ἀλέξανδρος Σοῦτζος δηλαδὴ εἰς τὴν Γαλλιστὶ δημοσιευθεῖσαν Ἱστορίαν του τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, γράφει πλὴν ἄλλων σχετικῶν, ὅτι πρὶν ἀποφασίσῃ ὁ Ὑψηλάντης ν' ἀποδεχθῇ τὴν προσενεχθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ τῶν Ἑταιριστῶν ἀρχηγίαν τῆς Ἑλληνικῆς ἐξεγέρσεως, ἠθέλησε νὰ βολιδοσκοπήσῃ τὰς διαθέσεις τοῦ Αὐτοκράτορος, καίτοι ἐγνώριζεν, ὅτι δὲν ἦτο ποσῶς ἀδιάφορος εἰς τὰ παθήματα τῶν Ἑλλήνων, χαρακτηρίζων πάντοτε τοὺς Τούρκους ὡς βαρβάρους· ὁσάκις μάλιστα ἐγίνετο λόγος περὶ τῆς ἐκδιώξεώς των ἀπὸ τὰς παρ' αὐτῶν κατεχομένας χώρας, τὸν ἤκουε νὰ λέγῃ: «Ὑπομονή· καὶ αὐτὸ θὰ γίνῃ».

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦ ἐπεισοδίου ὁ Τζάρος ἐφησύχαζεν εἰς τὴν ἐξοχήν, ἀπολαμβάνων τὴν εὐμορφιὰ τῶν μεγάλων κήπων τοῦ Τζάρσκι-Τσέλο, καὶ συγχρόνως παραδεδομένος εἰς σκέψεις σχετικῶς πρὸς τὴν ἐπικειμένην μετάβασίν του εἰς τὴν Βαρσοβίαν καὶ κατόπιν εἰς Λάϋμπαχ.

Ὁ Ὑψηλάντης προσῆλθεν ἐκεῖ τότε ὑπὸ τὸ πρόσχημα αἰτήσεως ἀδείας, ἀλλὰ κυρίως ὅπως δυνηθῇ κατὰ τὴν ἀκρόασιν, ἣν θὰ ζητήσῃ, νὰ παρεμβάλῃ λέξεις τινὰς διὰ τὴν ἀθλίαν κατάστασιν τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ βολιδοσκοπήσῃ τὰς διαθέσεις του. Ἐνῶ ἀπόβραδον λοιπόν, καραδοκῶν τὴν κατάλληλον πρὸς τοῦτο στιγμὴν, περιπατοῦσε σκεπτικὸς εἰς τινα δενδροστοιχίαν τοῦ Τζάρσκι-Τσέλο. Ἐξαφνα ἤκουσε νὰ τὸν φωνάζουν· ἐστράφη καὶ εἶδε τὸν Αὐτοκράτορα μόνον, ὅστις διηυθύνετο πρὸς αὐτόν. Ἡ καρδιά του ἤρχισε νὰ κτυπᾷ τότε. Ὁ Αὐτοκράτωρ τὸν ἐπλησίασε καὶ μὲ ὕφος φιλικώτατον τοῦ εἶπε: «Τί κάμνεις ἐδῶ Ὑψηλάντη; Μοῦ φαίνεσαι θλιμμένος!» Ὁ Ὑψηλάντης τότε δεικνύων φύλλον δένδρου, τὸ ὁποῖον ἔτυχε νὰ κρατῇ εἰς τὸ χέρι του, ἀπήγγειλε πρὸς αὐτὸν Γαλλιστὶ τὸ ἐλεγεῖον τοῦ Ἀρνώ:

«Φύλλο ξερό, δυστυχισμένο,
ἀπ' τὸν κορμό σου ἀποσπασμένο!...»

—Τίνος εἶναι οἱ στίχοι αὐτοί; Ἠρώτησεν ὁ Αὐτοκράτωρ.

—Εἶναι Μεγαλειότατε, Γάλλου ποιητοῦ· ἀλλὰ φαίνονται σὰν νὰ εἶναι γραμμένοι γιὰ τοὺς δυστυχισμένους τοὺς Ἕλληνας, πλανωμένους ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ ἀποθνήσκοντας εἰς τὴν ξένην γῆν.

—Ἄ! πάντοτε ἐνθουσιώδης! τίποτε ἄλλο δὲν ὀνειρεύεσαι ἀπὸ τὴν Πατρίδα σου. Λοιπόν· μιὰ μέρα θὰ ἔχῃς Πατρίδα· δὲν θὰ πεθάνω εὐχαριστημένος, ἂν δὲν κάμω κάτι γιὰ τοὺς καϋμένους τοὺς Ἕλληνάς μου. Ἀναμένω πρὸς τοῦτο κάποιον καλὸν οἰωνόν. Θὰ δυνηθῶ νὰ τὸν διαγνώσω, ἐκτὸς ἂν μὲ βοηθήσουν πρὸς τοῦτο οἱ ἴδιοι οἱ Ἕλληνες. Ἀλλὰ πρὸ πάντων πρέπει νὰ εἶναι ἄξιοι τῆς εὐτυχίας των. Πρέπει νὰ δύναμαι νὰ λέγω: τοὺς βλέπετε; ζητοῦν τὴν ἐλευθερίαν των.

—Τὴν ζητοῦν Μεγαλειότατε! ἑρμηνευτὴς ἐγὼ τῶν εὐχῶν των τολμῶ νὰ τὰς ὑποβάλω εἰς τοὺς πόδας Σας.

—Πρέπει νὰ τὸ σκεφθῶ αὐτό· μιὰ κανονιὰ εἰς τὸν Δούναβιν μπορεῖ ν' ἀνάψῃ φωτιὰ εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην.

Ὁ Ὑψηλάντης τότε ἠσπάσθη τὸν ὦμον τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ δακρυσμένος τοῦ εἶπε:

—Εἴθε μιά σας καὶ μόνη ματιὰ νὰ πέσῃ ἐπὶ τῆς πατρίδος μου!

Ἠθέλησε νὰ ἐξακολουθήσῃ, ἀλλ' ἡ συγκίνησις δὲν τὸν ἄφινε νὰ ὁμιλήσῃ.

Ὁ Αὐτοκράτωρ τότε ἀπομακρυνόμενος ἠκούσθη λέγων: «καί ἕνα πολεμικὸν σῆμα ὅταν ὑψωθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα, οἱ Κοζάκοι μου θὰ σπεύσουν εἰς βοήθειαν».

Θὰ ἐπιμείνωμεν εἰς τὰ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου τὸ ὁποῖον ἔπεισε τὸν Ὑψηλάντην, ὅτι ἡ ὥρα τῆς μεγάλης δράσεώς του ἔφθασε, ἔστω καὶ χωρὶς τὴν ἀναμονὴν τῆς Ρωσσικῆς βοηθείας.

Πρόκειται περὶ μιᾶς τῶν σημαντικωτέρων σελίδων τοῦ ἱστορικοῦ μας βίου.

Ὁ Σοῦτζος φαίνεται, ὅτι πλὴν τῶν παραδόσεων τῆς οἰκογενείας, τὰς ὁποίας ἐχρησιμοποίησε διὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ ἐπεισοδίου, εἶχεν ὑπ' ὄψει καὶ τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ Νικολάου Ὑψηλάντου, ἅτινα ἀνέκδοτα ὄντα, ηὐτυχήσαμεν νὰ ἐκδώσωμεν, τὴν σχετικὴν περικοπὴν τῶν ὁποίων σχεδὸν κατὰ λέξιν παρέθεσε.

Προκειμένου περὶ τοῦ ποιήματος προστίθεται μόνον εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματα, ὅτι ὁ Ὑψηλάντης καθώρισε τοῦτο ὡς γραφὲν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Στρατάρχου Πονιατόβσκη.

Ὁ Ἰωάννης Φιλήμων ἐξ ἄλλου, βαθὺς γνώστης τῶν ὑψηλαντικῶν πραγμάτων, προσθέτει, ὅτι ὁ Τζάρος εἶπε πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰς τὸν Ὑψηλάντην: «Προσέξατε μήπως μ' ἐνοχοποιήσετε».

* * *

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν ποιητικότητα τοῦ Ὑψηλάντου, ὅτι ἦτο ὅμως καὶ ὁ ἴδιος ποιητὴς ἔγινε γνωστὸν εἰς τοὺς πολλούς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ὀλίγους δι' ἄρθρου τοῦ κ. Θεοδώρου Βελλιανίτη, δημοσιευθέντος τῷ 1914 εἰς τὴν ἐφημερίδα «Ἀθῆναι» καὶ φέροντος τὴν ἐπιγραφὴν «Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ὡς ποιητής».

Ἔγραφε δηλ. ἐν αὐτῷ οὗτος, ὅτι: εἰς περιοδικὸν Ρωσσικόν, ἐκδιδόμενον ἐν Πετρουπόλει κατὰ τὰς δύο πρώτας δεκαετηρίδας τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, εὗρεν ἓν ποίημα: «τὸ διωγμένο πουλί», ρωσσιστὶ γεγραμμένον, ἀποτελούμενον ἐκ στροφῶν ὀκτὼ καὶ φέρον τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντη.

Ἀνακάλυψις πλήρης, λέγει. Οὐδεὶς ἐγνώριζεν, ὅτι ὁ Ὑψηλάντης ἔγραφε στίχους. Ἰδοὺ λοιπὸν ὁ Ὑψηλάντης καὶ ποιητής.

Προβαίνων κατόπιν εἰς συμπεράσματα φρονεῖ, ὅτι θὰ τὸ ἔγραψεν εἰς πολὺ νέαν ἡλικίαν, πρὶν φυλακισθῇ ὑπὸ τῶν Αὐστριακῶν· ὅτε μάλιστα ἦτο ἀκόμη σπουδαστής. Τὸ ποίημα τὸ χαρακτηρίζει, λέγει, εὐχέρεια εἰς τὴν στιχουργίαν, πλοῦτος ὁμοιοκαταληξίας, γλῶσσα ρωσσικὴ δημοτικίζουσα, δημιουργοῦντος οὕτω τοῦ Ὑψηλάντου καί τι προηγούμενον, εἰς τὴν κατόπιν ἐπικράτησιν τῆς δημοτικῆς ἐν τῇ ποιήσει.

Ἡ ποιητικὴ μορφὴ τοῦ Ὑψηλάντου, ἐπιλέγει, ἐντελῶς ἄγνωστος, εἰς οὐδεμίαν βιογραφίαν του ἀναφέρεται. Ἴσως αἱ τρικυμίαι τοῦ βίου του νὰ παρέσυραν καὶ τὸ ποίημά του. Ἴσως νὰ ἔγραψε καὶ ἄλλα ἀγνοούμενα ἢ ἀπολεσθέντα.

Δηλῶν δέ, ὅτι προσεπάθησεν ἁπλῶς νὰ ἀποδώσῃ τὴν ἔννοιαν ἀλλ' ὄχι καὶ τὸ κάλλος τοῦ στίχου, οὐδὲ τὴν πλαστικότητα καὶ τὴν χάριν τοῦ πρωτοτύπου, παρέχει μετάφρασιν ἐκ τοῦ Ρωσσικοῦ τοῦ ποιήματος τούτου εἰς πεζὸν λόγον, ἐλπίζων, ὅτι θὰ δυνηθῇ ποτὲ νὰ μεταφράσῃ αὐτὸ καὶ ἐμμέτρως.

* * *

Τὴν ἐπιοῦσαν ὅμως ἐδημοσιεύθησαν δύο ἀντιρρήσεις, ἡ μία εἰς τὸ «Ἔθνος», δι' ἧς ἐκφράζεται ἡ ὑποψία μήπως πρόκειται περὶ τοῦ γνωστοῦ ποιήματος τοῦ Βηλαρᾶ καὶ ἡ ἄλλη εἰς τὴν «Ἑστίαν», δι' ἧς ὀρθὰ-κοφτὰ δηλοῦται, ὅτι τὸ ποίημα τοῦτο τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου εἶναι πασίγνωστον.

Ἂς τοὺς ἀκούσωμεν τί λέγουν.

Ὁ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον βεβαίως Πέτρος Χελιδόνης εἰς τὸ

«Ἔθνος» γράψας, παραπέμπει εἰς πηγάς τινας σχετιζομένας πρὸς τὸ ἀνωτέρω ἀναγραφὲν ἐπεισόδιον καὶ ἐπάγεται τὰ ἑξῆς:

«Τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Βελλιανίτη γλαφυρῶς μεταφρασμένον ποίημα εἰς τὰς χθεσινὰς «Ἀθήνας», ὡς ἀνῆκον εἰς τὸν Ὑψηλάντην, φοβούμεθα ὅτι εἶναι τὸ γνωστὸν ποίημα τοῦ Βηλαρᾶ:

Πουλάκι ξένο — ξενητεμένο.
κυνηγημένο, ποῦ νὰ σταθῶ;
Ποῦ νᾶ καθήσω νὰ ξενυχτήσω
νὰ μὴ χαθῶ;

Προφανῶς ὁ κ. Χελιδόνης δὲν ἤξευρε τί ἔλεγεν. Ἄλλο ζήτημα εἶναι τὸ τῆς ἐμφανοῦς ἐπιδράσεως τοῦ ποιήματος αὐτοῦ εἰς τὴν ποιητικὴν δημιουργίαν τοῦ Ὑψηλάντου ταύτην.

Εἰς τὴν «Ἑστίαν» ὅμως τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ὁ κ. Κ. Ἀθ. Βερναρδάκης, προέβη εἰς ἀληθεῖς ἀποκαλύψεις, ὅτι «τὸ ποίημα ὅπερ μετέφρασεν (ἐκ τοῦ Ρωσσικοῦ) ὁ κ. Βελλιανίτης, ἐποιήθη Ἑλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, καὶ εἶναι πασίγνωστον, ἀφοῦ μυριάκις περιελήφθη ἐν ταῖς Ἀνθολογίαις, καὶ τὸ παραθέτει, ἔχον ἑξῆς:

«Πουλάκι ξένο
Κ' ἐρημομένο
Ποῦ πᾶς καὶ τρέχεις;
Ποῦ φωλιὰν ἔχεις; —
Φωλιὰν δὲν ἔχω·
Πηγαίνω, τρέχω
Ἐδῶ κ' ἐκεῖ,

Χωρὶς νὰ ξεύρω
Τὴν ἡσυχίαν,
Χωρὶς νὰ εὕρω
Τὴν εὐτυχίαν
Ποῦ κατοικεῖ.

Μικρὸ σὰν ἤμουν, εἶχα πατρίδα
Μεσ' 'σταῖς μυρσίναις ἐγλυκοζοῦσα·
Εἶχα ἐλπίδα.
Πουρνὸ καὶ βράδυ ἐκελαδοῦσα·
Εἶχα καὶ νέαν ἀγαπημένην,
Τὴν παιδιόθεν μου ἐρωμένην.
Σκληρὸ γεράκι ἔξαφν' ἐμπρός μου
Τῶν ὀφθαλμῶν μου τὸ γλυκὺ φῶς μου
Νεκροαρπάζει,
Καὶ τὴν φωλιάν μου καταρημάζει.
Ἔκτοτες τρέχω 'στὰ ξένα μέρη
Χωρὶς πατρίδα καὶ χωρὶς ταῖρι·
Μὲ κουρασμένα πτερὰ καὶ μέλη
Πλανῶμαι, ὅπως ἡ τύχη θέλῃ,
Κι' ὅπου μὲ φέρει ἀνεμοπλάνη.
Ὅσον νὰ φθάσω ἐκεῖ ποῦ φθάνει
Τὸ κάθε πρᾶγμα,
Καὶ τοῦ παντός μας αὐτὸ θαῦμα·
Ὅπου πηγαίνει καὶ τὸ γεράκι
Καὶ τὸ ἀθῷον μικρὸ πουλάκι.»

Ἐν τέλει δὲ ὁ κ. Βερναρδάκης παρατηρεῖ, ὅτι τὸ ποίημα τοῦτο εἶναι κατ' ἀπομίμησιν καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς κεντρικῆς ἰδέας τοῦ προμνημονευθέντος ποιήματος τοῦ Ἀρνώ, ὅπερ ὁ Ὑψηλάντης ἀπήγγειλε πρὸς τὸν Τζάρον.

* *

Ὁ κ. Βελλιανίτης ἀπήντησε διὰ τῶν «Ἀθηνῶν» ὡς πρὸς τὰ τοῦ κ. Χελιδόνη, ὅτι τὸ ποίημα τοῦ Ὑψηλάντου καὶ τὸ τοῦ Βηλαρᾶ μόνον τὸν τίτλον ἔχουν κοινόν· ὅτι ἄλλαι αἱ ἔννοιαι, ἄλλαι αἱ ἰδέαι καὶ ἄλλος ὁ σκοπὸς τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου. Ἐξ ἄλλου, σημειώνει, ὅτι κατὰ τὴν γνώμην του, ὁ Ὑψηλάντης ἐνεπνεύσθη ἴσως ἐκ τοῦ Ῥώσσου ποιητοῦ Ζουκόφσκη, διδασκάλου καὶ τοῦ Αὐτοκράτορος.

Ὡς πρὸς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ κ. Βερναρδάκη ὁμολογεῖ μέν, ὅτι δὲν ἐγνώριζε τὴν ἑλληνικὴν αὐτὴν ἐμφάνισιν τοῦ ποιήματος τοῦ Ὑψηλάντου, ἀλλὰ τὸ ὅτι εἶναι τοῦτο πασίγνωστον δὲν τὸ δέχεται, ἀφοῦ εἰς οὐδεμίαν Ἀνθολογίαν τὸ εὗρέ ποτε· ὅτι ὁμοιάζει τοῦτο ἀρκετὰ μὲ τὸ ῥωσσικὸν (τὸ ὁποῖον θεωρεῖ ὡς τὸ πρωτότυπον) εἶναι βέβαιον, ἀλλὰ στερεῖται ἐντελῶς τὴν χάριν, τὴν δύναμιν καὶ τὴν στιχουργικὴν εὐστροφίαν τοῦ Ῥωσσικοῦ· ὅτι δὲ καὶ αὐτὴ ἡ κεντρικὴ ἰδέα τοῦ ποιήματος χάνεται μέσα εἰς τὴν πλαδαρὰν καὶ ἄτονον στιχουργίαν καὶ ἄνευ ἐλαστικότος γλῶσσαν τοῦ Ἑλληνικοῦ κειμένου.

Ἐπαναλαμβάνει δὲ ὅτι τὸ ποίημα τὸ ἔγραψεν ὁ Ὑψηλάντης εἰς τὴν Ῥωσσικὴν καὶ ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ποίημα εἶναι μετάφρασις κακόζηλος καὶ ξεθωριασμένη.

Προβαίνει δὲ καὶ εἰς τὴν ἑξῆς τολμηρὰν ὁμολογουμένως γνώμην: «εἶναι, λέγει, ζήτημα ἂν ὁ Ὑψηλάντης ἐγνώριζε καλὰ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὥστε νὰ γράφῃ Ἑλληνιστὶ στίχους.

Ἐννεαετὴς ἐκλείσθη εἰς τὴν Σχολὴν τῆς Πετρουπόλεως, καὶ αὐτὰς δὲ τὰς Προκηρύξεις του ἄλλοι τοῦ τὰς ἔγραψαν κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ Ἀγῶνος. Καὶ τέλος γνωματεύων, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν ποίημα, —ἡ μετάφρασις— θὰ ἐδημοσιεύθη πολὺ μετὰ τὴν Ἐπανάστασιν, ὑπόσχεται νὰ δώσῃ αὐτὸς ἔμμετρον μετάφρασιν τοῦ ποιήματος μετὰ τῆς προσπαθείας ὅπως τηρήσῃ μέρος τῆς Ῥωσσικῆς τοῦ πρωτοτύπου χάριτος».

* *

Καλῶς ὡπλισμένος ἐπέρχεται τότε ὁ κ. Βερναρδάκης, προλαμβάνει ὅμως ἄλλος τις χάριν τῆς βραχυλογίας του, νὰ εἴπῃ— ὑπογράφεται Ἀναρμόδιος οὗτος—μίαν μεγάλην καὶ κεντρικὴν ἀλήθειαν: ὅτι καὶ τὰ Ῥωσσικὰ περιοδικὰ τοῦ κ. Βελλιανίτη εἶναι περιττὰ καὶ αἱ Ἀνθολογίαι τοῦ κ. Βερναρδάκη ἐπίσης καὶ ὅτι ἀρκεῖ νὰ ἀνοίξῃ τις τὴν Γαλλιστὶ δημοσιευθεῖσαν τῷ 1829 Ἱστορίαν τῆς Ἐπαναστάσεως ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτζου, ἵνα εὕρῃ τὸ περὶ οὗ πρόκειται ποιημάτιον, τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἐποιήθη καὶ τὴν «ὡραίαν ἐπεισοδιακὴν αὐτοῦ (;) ἀνάγνωσιν εἰς τὸν Αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον».

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐγράφη συγχρόνως μὲ τὰς παρατηρήσεις τοῦ κ. Χελιδόνη καὶ τοῦ κ. Βερναρδάκη.

Ἤδη λοιπὸν δευτερολογῶν ὁ κ. Βερναρδάκης διὰ μακρῶν ἀναγράφει τὰ παρὰ τῷ Σούτζῳ, ὅτι καὶ ἄλλα ποιήματα τοῦ Ὑψηλάντου ἦσαν γνωστὰ «τούτων δὲ ἀπωλεσθέντων πιθανῶς ἓν καὶ μόνον φαίνεται ὅτι περισώθη, τὸ καὶ πάντων ἄριστον, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ποιητοῦ Σούτζου: «αὐτό, ὅπερ ἐδημοσιεύθη παρὰ τοῦ κ. Βερναρδάκη εἰς τὴν «Ἑστίαν».

Προβαίνων δὲ καὶ εἰς κριτικὴν ἐργασίαν παραθέτει τὸ ποίημα τοῦ Ἀρνώ, οὗτινος μόνον δύο στίχους ἀνεφέραμεν ἤδη, ὁμιλοῦντες ἀνωτέρω περὶ τοῦ γνωστοῦ ἐπεισοδίου.

Ἔχει δὲ τοῦτο ὡς ἑξῆς:

«Pauvre feuille desséchée,
De ta tige détachée
Où vas tu?—Je n'en sais rien.
L'orage a brisé le chêne
Qui seul était mon soutien.
De son inconstante haleine,
Le zéphyr ou l'acquilon
Depuis ce jour me promène
De la forêt à la plaine,
De la montagne au vallon.
Je vais où le vent me mène,
Sans me plaindre ni m'effrayer;
Je vais où va toute chose,
Où va la feuille de rose
Et la feuille de laurier»

Συνεχίζων δὲ τὰς σκέψεις του θέτει ἄλλην βάσιν εἰς τὸ ποίημα τοῦτο: «Οὐδόλως παράδοξον, λέγει, ἂν τὸ εἰς τὸν Ἰωσὴφ Πονιατόβσκη (ποίημα τοῦ Ἀρνὼ) ἐκ βάθους συνεκίνησε τὸν Ὑψηλάντην καὶ ἄλλως καὶ διότι ἀνεφέρετο εἰς ἥρωα πολλὰ ἔχοντα τὰ κοινὰ πρὸς τὸν ἡμέτερον, οὐτινος ἐν πολλοῖς ἡ τύχη ὑπῆρξε παρεμφερὴς πρὸς τὴν ἐκείνου. Ἀμφοτέρων ἡ πατρὶς ἦτο δούλη καὶ ἀμφότεροι ὡνειροπόλησαν τὴν ἐλευθερίαν της. Υἱὸς ἐκπτώτου Ἡγεμόνος ὁ μέν, ἀνεψιὸς ἐκτώτου Βασιλέως ὁ δέ· ἀμφότεροι ὁμοίως εἰλικρινεῖς καὶ ἀνδρεῖοι, ἀλλ' ἀνέστιοι καὶ ἄνευ πατρίδος ὑπηρέτουν εἰς ξένους στρατούς...» Ὡς πρὸς τὴν γνῶσιν τῆς Ἑλληνικῆς ὁ κ. Βερναρδάκης παρατηρεῖ ὅτι ὁ Ὑψηλάντης δὲν ὁμοιάζει μερικοὺς σημερινοὺς Ἕλληνας τοῦ ἐξωτερικοῦ. Δεκαπενταετὴς κατέφυγεν εἰς τὴν Ῥωσσίαν, ὁ δὲ σοφὸς Κωνσταντῖνος Βαρδαλάχος ἦτο ὁ διδασκαλός του.

Βιβλιογραφικῶς δὲ τέλος ἐξετάζων τὸ ποίημα τοῦ Ὑψηλάντου σημειώνει, ὅτι τὸ πρῶτον ἐδημοσιεύθη τοῦτο τῷ 1829 Ἑλληνιστὶ εἰς τὴν Γαλλιστὶ γραφεῖσαν ἱστορίαν τοῦ Σούτζου, περὶ ἧς ἀνωτέρω ὡμιλήσαμεν, μετὰ πολλῶν καὶ αὐθεντικῶν πληροφοριῶν καὶ μετὰ Γαλλικῆς τοῦ ποιήματος μεταφράσεως. Αὕτη ἄρχεταιὡς ἑξῆς: «Petit oiseau passager, où vas-tu triste et solitaire? Où se trouve ton nid?» Κατόπιν ἐδημοσιεύθη τοῦτο εἰς τὴν Νεοελληνικὴν Ἀνθολογίαν τοῦ Θεοδώρου Κίνδ τῷ 1844. Ἐπίσης εἰς τὰ Ἑλληνινὰ δημοτικὰ τραγούδια τοῦ κόμητος Μαρκέλλου τῷ 1851, εἰς ὃν εἶχε δοθῇ ὑπό τινος Ἕλληνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὡς λέγει, χωρὶς ὅμως νὰ σημειώνῃ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐδόθη αὐτῷ τοῦτο.

* *

Εἰς ταῦτα δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν τὰ ἑξῆς: ὅτι καὶ ὁ Μάρκελλος καταχωρίζων τὸ ποίημα Ἑλληνιστὶ παραθέτει καὶ Γαλλικὴν εἰς πεζὸν λόγον μετάφρασιν, ἄλλην τῆς τοῦ Σούτζου.

Ἐπίσης, ὅτι ὁ Κίνδ παραθέτων καὶ Γερμανικὴν μετάφρασιν μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου ἀρχίζει ὁμοιοκαταλήκτως, προχωρεῖ ἐπ' ὀλίγον ἐμμέτρως καὶ εὐθὺς κατόπιν ἑξακολουθεῖ καὶ συμπληρώνει τὴν μετάφρασίν του εἰς τὸ πεζόν. Οἱ πρῶτοι ὁμοιοκατάληκτοι στίχοι του ἔχουν ὡς ἑξῆς:

«Ach! armes Vögelein
Bist ja so ganz allein!
Wohin nun eilest du?
Fliegst wohl dem Neste zu!...»

Ὅτι ὁ αὐτὸς Κίνδ πρὸ τῆς Ἀνθολογίας του ταύτης τοῦ 1844 ἐδημοσίευσε τὸ ποίημα τοῦτο, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ὑψηλάντου ἐπίσης, ἑλληνιστὶ τῷ 1833 εἰς τὴν Συλλογήν του τὴν ἐπιγραφομένην «Ἑλληνικὰ Τραγῴδια.»

Καὶ τέλος ὅτι εἰς τὸ μεταφραστικὸν αὐτὸ πανδαιμόνιον τοῦ αὐτοῦ ποιήματος, ὑπὸ διαφόρους τίτλους καὶ μὲ τὴν ὑπογραφὴν πάντοτε τοῦ Ὑψηλάντου, δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν καὶ τὴν Ἰταλικὴν μετάφρασίν του τὴν δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸν «Γονδολιέρον» ἐφημερίδα τῆς Βενετίας τὴν 23 Ἀπριλίου τοῦ 1836.

Ἐπειδὴ τὸ φύλλον τοῦτο θὰ εἶναι δύσκολον, ἴσως καὶ ἀδύνατον, νὰ εὑρεθῇ, θὰ δωρήσωμεν τὸ παρ' ἡμῶν κατεχόμενον τῆς ἐφημερίδος ταύτης ἀπόκομμα, ἐκ δωρεᾶς πολυτίμου φίλου, εἰς τὸ Ἀρχεῖον τῆς Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας.

Ἡ κεφαλίς του καὶ οἱ πρῶτοι στίχοι ἔχουν ὡς ἑξῆς:

«Poesia. Traduzione di una poesia Greca di Alessandro Ipsilanti».

«Augelleto solitario
Dove mesto inpenni il vol?»

Τὴν ὕπαρξιν τῆς μεταφράσεως ταύτης ἀνηγγείλαμεν ἤδη πρό τινων ἐτῶν διὰ Σημειώματος ἡμῶν εἰς τὴν «Νέαν Ἀστραπὴν», ἐν ᾗ ἐδημοσιεύσαμεν καί τινα ἐξιστόρησιν τῶν ἀνωτέρω περιληπτικῶς.

* *

Παρ' ὅλα ταῦτα ὅμως ὁ κ. Βελλιανίτης δὲν κατέθεσε τὰ ὅπλα. Οὕτως εἰς τὴν ἐφημερίδα «Ἐμπρὸς» τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἑκατονταετίας ἀπὸ τῆς διαβάσεως παρὰ τοῦ Ὑψηλάντου τοῦ Προύθου, ἐπανέρχεται εἰς τὸ ζήτημα, ὑποστηρίζων, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ δὲν ἐδιδάσκετο εἰς τὰς στρατιωτικὰς Σχολὰς τῆς Ῥωσσίας. Κάποιος δὲ Συνταγματάρχης Ῥῶσσος, συγχέων προφανῶς τοῦτο πρὸς τὸ ποίημα τοῦ Ἀρνώ, τὸ ἐβεβαίωσεν, ὅτι τὸ εἶχεν ὁ Ὑψηλάντης ἀπαγγείλῃ πρὸς τὸν Τζάρον, ὅστις ἠγνόει τὴν Ἑλληνικήν.

Μὲ τὴν πεποίθησιν λοιπὸν αὐτὴν παρέχει εἰς τὴν Λογοτεχνίαν μας ὁ κ. Βελλιανίτης ἰδικήν του ἐλευθέραν τοῦ ποιήματος μετάφρασιν, κατὰ τὰς σημερινὰς ἀξιώσεις τοῦ στίχου καὶ τῆς ποιητικῆς διατυπώσεως, ἀληθῶς ἐν πολλοῖς εἰς στίχους ὡραίους

«Κουρασμένο πουλάκι, φτερωτέ μου διαβάτη,
ποιὸς ἀέρας σὲ φέρνει στὴ δική μας μεριὰ κ.λ.»

* *

Καὶ οὕτω περατοῦται σὺν Θεῷ τὸ ζήτημα.

Συμπεραίνοντες λέγομεν τὰ ἑξῆς: Ἐφ' ὅσον δὲν γνωρίζομεν τὸ ὄνομα τοῦ Ῥωσσικοῦ περιοδικοῦ, ὅπερ εἶδεν ὁ κ. Βελλιανίτης, ὥστε νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι θὰ δυνηθῶμεν νὰ τὸ εὕρωμεν εἴς τινα βιβλιοθήκην καὶ νὰ καθορίσωμεν τὸν χρόνον τῆς ἐν αὐτῷ δημοσιεύσεως τοῦ ποιήματος τοῦ Ὑψηλάντου Ῥωσσιστί, ἡ Ἱστορία τοῦ Σούτζου τοῦ ἔτους 1829 εἶναι ἡ πρώτη πηγή.

Εἰς αὐτὴν καταχωρίζεται τὸ ποίημα Ἑλληνιστί, καίτοι ἡ Ἱστορία πᾶσα εἶναι Γαλλιστὶ γεγραμμένη, ὡς ἔργον αὐτούσιον τοῦ Ὑψηλάντου, μετὰ τῶν ἑξῆς παρατηρήσεων: ὅτι ὁ Ὑψηλάντης εἶχε μεγάλην κλίσιν πρὸς τὴν ποίησιν καὶ ἔγραψε πολλάκις ποιήματα ἀρκετὰ ἐπιτυχῶς, ὅτι οἱ φίλοι του ἐνθυμοῦνται ἀνόμη μερικὰ ἀπὸ τὰ πτερόεντα αὐτὰ ἔργα του, τὰ ὁποῖα διακρίνει χάρις, πλοῦτος ῥυθμοῦ καὶ ἀφέλεια ἐκφράσεως.

Ὥστε δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑποστηρίξωμεν τὴν ἑλληνικότητα τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων τοῦ Κωνσταντίνου Ὑψηλάντου καὶ δὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅστις καὶ στρατηγὸς γενόμενος καὶ διὰ τοσούτων τιμῶν περιβληθεὶς δὲν ἐδέχθη νὰ λάβῃ τὴν ῥωσσικὴν ὑπηκοότητα, ἀλλ' οὔτε νὰ ἐπικαλεσθῶμεν καὶ τὴν σκιὰν τοῦ μεγάλου διδασκάλου τοῦ γένους Βαρδαλάχου, ἀφοῦ ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται ὅτι περὶ ἑλληνικοῦ ποιήματος πρόκειται, οὔτε τοῦ πρώτου οὔτε τοῦ μόνου τοῦ Ὑψηλάντου, φέροντος πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀφελοῦς τῶν χρόνων ἐκείνων καὶ τῶν ἀμέσως κατόπιν ἑλληνικῆς ποιήσεως.

Ἀλλ' οὔτε κἂν Γαλλιστὶ—ἡ αὐλικὴ γλῶσσα τῶν Ὑψηλαντῶν καὶ τῶν Φαναριωτῶν ἐν γένει—δυνατὸν νὰ ἐγράφη· διότι τότε αὐτὸ καὶ ὄχι τὸ τοῦ Ἀρνὼ θὰ ἀπήγγελλεν εἰς τὸν Αὐτοκράτορα εἰς τοὺς κήπους τοῦ Τζάρσκι-Τσέλο ὁ Ὑψηλάντης.

Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο ὁ Ι. Φιλήμων τὸ καθορίζει, ὡς συμβὰν κατὰ τὸ ἔτος 1817· ἀλλ' ἐκ τῶν κειμένων τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Ν. Ὑψηλάντου καὶ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτζου ἐξάγεται, ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ ἔτους 1820 καὶ λήγοντος τοῦ θέρους, ὅτε ὁ Τζάρος ἑτοιμάζετο διὰ τὴν μετάβασίν του εἰς Βαρσοβίαν καὶ ἐκεῖθεν διὰ τὴν εἰς Λάϋμπαχ σύνοδον λήγοντος τοῦ ἔτους τούτου.

Σημειωτέον ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ἐμυήθη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 1820 τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, ἀνεδέχθη δὲ τὴν Ἀρχηγίαν αὐτῆς τὴν 18 Ἰουνίου 1820, ὥστε ὅτε συνωμίλησε μετὰ τοῦ Τζάρου καὶ κατόπιν ζητήσας ἄδειαν ἀπῆλθεν, ἦτο ἤδη Ἀρχηγὸς τοῦ ἐγειρομένου Γένους.

Φρονοῦμεν δὲ ὅτι θὰ εἶχε γράψει τὸ ποίημά του τότε, ἀφοῦ τὸ μὲν ποίημα τοῦ Ἀρνὼ ἐδημοσιεύθη τῷ 1813 τὸ δὲ τοῦ Βηλαρᾶ τῷ 1814 εἰς τὸ περίεργον ἔργον του: «Ἡ Ρωμεικη γλοσα».

Καὶ ἀμφότερα, ὡς εἴδομεν, εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ Ὑψηλάντης χάριν τοῦ προορισμοῦ τοῦ ποιήματός του. Καὶ τὸ σπουδαιότερον, ὅτι δὲν θὰ προέβαινεν ὁ ἐκδώσας αὐτὸ τὸ πρῶτον Σούτζος εἰς τὴν συνδημοσιευομένην ἰδικήν του Γαλλικὴν εἰς πεζὸν μετάφρασιν τοῦ ἔργου, ἀλλὰ θὰ τὸ κατεχώριζεν ὡς εἶχε τοῦτο, ἂν εἶχε γραφῇ Γαλλιστί.

κ. κ. ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ
ΑΝΑΓΝΩΣΑΤΕ ΕΠΙΣΤΑΜΕΝΩΣ
ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΥΜΑΣ ΔΗΛΩΣΙΝ ΜΑΣ

Ἡ ἔννοια τοῦ ποιήματος πιθανῶς νὰ σχετίζεται πρὸς τὰ ἴδια παθήματα τοῦ Ὑψηλάντου, ὡς γράφει ὁ κ. Βερναρδάκης, ἀλλ' ἀπέβλεπε κυρίως εἰς τὴν διεκτραγώδησιν τῶν παθημάτων τῶν ἐν διασπορᾷ Ἑλλήνων.

Τὴν συγκίνησίν του, ἣν διὰ τοῦ ποιήματος τοῦ Ἀρνὼ ἐξήτησε νὰ μεταδώσῃ εἰς τὸν Τζάρον ὁ Ὑψηλάντης, ἠθέλησε νὰ τὴν μεταδώσῃ καὶ εἰς πάντας τοὺς ἐν διασπορᾷ σκλάβους Ἕλληνας, διὰ ποιήματος λαϊκοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τοῦ Ἀρνὼ καὶ Βηλαρᾶ δημιουργουμένου — βεβαίως ὁ Ὑψηλάντης καὶ λεπτότερα καὶ πρωτοτυπώτερα ποιήματα ἠδύνατο νὰ γράψῃ — καὶ προωρισμένου νὰ διαδοθῇ, ὅπως καὶ διεδόθη, ἀφοῦ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει προσεφέρθη ἀντίγραφον αὐτοῦ εἰς τὸν Μάρκελλον.

Καὶ ὁ Σοῦτζος δέ, διὰ τῆς σχετικῆς σημειώσεώς του καὶ οἱ τίτλοι, οὓς δίδουν εἰς τὸ ποίημα οἱ κατόπιν ἐκδόται του καὶ αἱ σημειώσεις τινῶν ἐξ αὐτῶν, καταδεικνύουν, ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ σκοπὸς τοῦ τοιούτου ποιήματος καὶ ὅτι ὁ σκοπὸς αὐτὸς ἐπετεύχθη.

Πρόκειται δηλαδὴ περὶ ἄλλης ὄψεως τοῦ θουρίου τοῦ Ρήγα, καὶ τοιαύτην θέσιν πρέπει νὰ λάβῃ ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας τοῦ Ὑψηλάντου τὸ στιχούργημα.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ κ. Βελλιανίτης εἰς ὃν ὀφείλει εὐγνωμοσύνην ἡ ἱστορία τῆς Νεοελληνικῆς λογοτεχνίας «εἶπε τὸν μεγάλο λόγο» ὅπως ἔλεγεν ἡ μητέρα μου, ὅτι δηλ. πρόκειται περὶ ἔργου ἀγνώστου καὶ εἰς οὐδεμίαν Ἀνθολογίαν ἀπαντῶντος· δὲν εἶναι ὅμως δι' αὐτὸ καὶ κατὰ βάθος ἀδικαιολόγητος· διότι τὸ ποίημα τοῦτο πράγματι ἠγνοεῖτο ἐν Ἑλλάδι καὶ οὐδεμία Ἑλληνικὴ Ἀνθολογία εἶχε περιλάβει αὐτό. Ἐπίσης «μεγάλος λόγος» πολὺ μεγάλος μάλιστα ἦτο, τὸ ὅτι ἐγράφη τοῦτο Ρωσσιστὶ καὶ ὅτι ὁ Ὑψηλάντης ἠγνόει τὴν Ἑλληνικήν.

Ὅτι εἶπε τὸν «μεγάλο λόγο» θὰ τὸ ὁμολογήσῃ λοιπὸν ἐλπίζω ὁ φίλτατός μου κ. Βελλιανίτης, ὅπως ὁμολογῶ καὶ ἐγὼ ὅτι εἶμαι ὁ διὰ τῆς ὑπογραφῆς Πέτρος Χελιδόνης γράψας τὰ ἀνερμάτιστα καὶ βιαστικά ἐκεῖνα.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΠΗΓΑΙ ΠΡΟΣ ΕΞΑΚΡΙΒΩΣΙΝ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ

«*Mémoires du Prince Nicolas Ypsilanti*...» publiée par D. Gr. Kambouroglous.

(Ἐγράφησαν τὰ Ἀπομνημονεύματα ταῦτα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ (Ἀγῶνος. Ἡ ἔκδοσις ἔγινε τῷ 1901. Τὰ τοῦ ἐπεισοδίου ἐν σελ. 116-117).

«*Histoire de la révolution Greque* par M. Alexandre Soutzo. Paris 1829.» (Τὰ σχετικὰ ἐν σελ. 34-38).

«*Τραγῴδια τῆς Νέας Ἑλλάδος Ἐθνικὰ καὶ ἄλλα*, τὰ μὲν τυπωμένα πρότερον, τὰ δὲ ἀτύπωτα, μὲ προλεγόμενα καὶ σημειώσεις, ἐκδοθέντα ὑπὸ Θεοδώρου Κίνδ» (ἡ ἐπιγραφὴ καὶ Γερμανιστὶ) Leipzig 1833. (τὰ σχετικὰ ἐν σελίδι 30-31 καὶ ἐν ταῖς σημειώσεσι. Τὸ ποίημα ἔχει ἐν τῇ κεφαλίδι 'Αλεξάνδρου Ὑψηλάντη» ἄνευ ἄλλης ἐπιγραφῆς) περὶ αὐτοῦ τινὰ εἰλημμένα ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ Σούτζου.

«*Il Gondoliere* — Venezia 23 Aprile 1836.» Poesia. Traduzione di una poesia Greca di Alessandro Ipsilanti.

Neugrichische Anthologie. Original und Übersetzung Herusgegeben von Dr. Theodor Kind. Leipzig 1844. (Τὸ ποίημα τοῦ Ὑψηλάντου Ἑλληνιστὶ καὶ Γερμανιστὶ ἐν σελ. 94-97, φέρει τὴν ἐπιγραφὴν «Τὸ πένθος τοῦ πατριώτου Ἕλληνος» ἕπεται καὶ σχετικὸν σημείωμα ὡς τὸ ἀνωτέρω περίπου.

Chants du peuple en Grèce par M. de Marcellus. Tome second. Paris 1851. Τὸ ποίημα τοῦ Ὑψηλάντου μετὰ Γαλλικῆς εἰς πεζὸν λόγον μεταφράσεως ἐν σελ. 70-81. Τοῦτο φέρει ἐπίσης τὴν ἐπιγραφὴν «Τὸ πένθος τοῦ πατριώτου Ἕλληνος» καὶ ἕπονται ἐπαινετικώταται σημειώσεις, διὰ τὴν χάριν καὶ τὴν εὐχέρειαν τοῦ ρυθμοῦ, τὴν μελῳδίαν τοῦ στίχου, τὸ τακερὸν τῆς ἐκφράσεως, τὸν ἐξαιρετικὸν πόνον καὶ τὴν βαθεῖαν μελαγχολίαν τοῦ ποιήματος τούτου. Ἐπίσης παραθέτει τὰς ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ Σούτζου πληροφορίας.

«*Δοκίμιον Ἱστορικὸν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως*» παρὰ Ἰωάννου Φιλήμονος Τομ. Β'. Ἀθῆναι 1859. Τὰ τοῦ ἐπεισοδίου ἐν σελ. 71-76),

«*Ἑστία*» τῆς 26 Μαΐου 1913. Ὁ Τζάρος καὶ ὁ Ὑψηλάντης (Σημείωμα ἡμέτερον.)

«*Ἀθῆναι*» τῆς 17 Ὀκτωβρίου 1914. Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ποιητὴς (τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Θ. Βελλιανίτου).

«*Ἑστία*» 18 Ὀκτωβρίου 1914. «Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ποιητὴς» (ἐπιστολὴ τοῦ κ. Κωνσταντ. Α. Βερναρδάκη).

«*Ἔθνος*» 18 Ὀκτωβρίου 1914. (Ἐπιστολικὸν σημείωμα Πέτρου Χελιδόνη).

«*Ἀθῆναι*» 20 Ὀκτωβρίου 1914. (Ἡ ἀπάντησις εἰς τὰ ἀνωτέρω τοῦ κ. Θ. Βελλιανίτου).

«*Ἑστία*» 21 Ὀκτωβρίου 1914. «Τὰ βάσανα τοῦ Ὑψηλάντου» (ἐπιστολικὸν σημείωμα τοῦ Ἀναρμοδίου).

«*Ἑστία*» 23 Ὀκτωβρίου 1914. «Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ποιητὴς (ἐπιστολιμαῖον ἄρθρον τοῦ κ. Κ. Α. Βερναρδάκη).

«*Νέα Ἀστραπὴ*» τῆς 23 Δεκεμβρίου 1917. «Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ὡς ποιητὴς (σημείωμα ἡμέτερον).

«*Ἐμπρὸς*» 24 Μαρτίου 1921. «Τὸ διωγμένο πουλὶ» ἄρθρον τοῦ κ. Θεοδ. Βελλιανίτου.

Δ. ΓΡ. Κ.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΩΡΑΙΟΝ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Τὰ «Φιλολογικὰ Πορτραῖτα» τοῦ κ. Δ. Ταγκοπούλου μᾶς ἐπαναφέρουν εἰς τὸ 1890. Μᾶς ἐνθυμίζουν τὰς μεγάλας λογοτεχνικὰς καὶ δημοσιογραφικὰς προσωπικότητας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Καὶ μᾶς κάμνουν νὰ συλλογισθῶμεν: ὑπάρχουν καὶ σήμερον τοιαῦται; Ἢ μήπως τοὺς γίγαντας ἐκείνους, τοὺς ἀκμάσαντας πρὸ τριακονταετίας, τοὺς διεδέχθησαν κοινοῦ ἀναστήματος ἄνθρωποι;

Ὁ ἴδιος ὁ κ. Ταγκόπουλος, ἂν καὶ διόλου μισονεϊστής, ἐκφράζει μίαν ὑποψίαν ὑπεροχῆς τοῦ παρελθόντος καί, μὲ ὅλας του τὰς ἐπιφυλάξεις ὑπὲρ τοῦ παρόντος, συμπεραίνει ὅτι οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι ἦσαν τοὐλάχιστον δυνατοὶ καὶ ἰδιόρρυθμοι *τύποι*. Μὲ ἄλλους λόγους ὅτι εἶχαν κάτι τὸ ἰδιαίτερον, τὸ ὁποῖον οἱ διάδοχοί των, ἂν καὶ κατ' οὐσίαν ἴσως ἀνώτεροι, δὲν ἔχουν. Ποῦ νὰ εὑρεθῇ π. χ. σήμερον ἕνας Ἀχιλλεὺς Παράσχος, ἕνας Σουρῆς, ἕνας Ροΐδης, ἕνας Ραμπαγᾶς, ἕνας Γαβριηλίδης, ἕνας Θέμος Ἄννινος, ἕνας Μπάμπης ἀκόμη, — ἂν καὶ αὐτὸς ζῇ, ἀλλ' ἀπόμαχος πλέον, — ἕνας Μητσάκης, ἕνας Παπαδιαμάντης, ἕνας Κορομηλᾶς καὶ καθεξῆς;

Πραγματικῶς, ὅλοι αὐτοί, καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀκόμη, ἦσαν *τύποι δυνατοί*. Ἀλλὰ θὰ ἠμποροῦσε κανεὶς νὰ τοὺς διαιρέσῃ εἰς δύο κατηγορίας: Εἰς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους μόνον αὐτὴ ἡ *τυπικότης* διέκρινε κι' ἐπέβαλλε, χωρὶς μεγάλην ἀξίαν, (Ραμπαγᾶς π. χ. Μητσάκης κτλ.) καὶ εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν ἦσαν μόνον ἰδιόρρυθμοι ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς μεγάλοι. Φρονῶ δὲ ἀδιστάκτως, ὅτι οἱ δεύτεροι αὐτοὶ κυρίως δὲν ἔχουν ἀξίους διαδόχους εἰς τὴν ἐποχήν μας, — ἂν ἐξαιρέσωμεν, ἐννοεῖται, ἢ μᾶλλον ἂν συμπεριλάβωμεν μεταξὺ τῶν νεκρῶν τοὺς ἐπιζῶντας, Παλαμᾶν, Δροσίνην, Καρκαβίτσαν, Βλαχογιάννην κτλ., οἱ ὁποῖοι ἀνήκουν ἐπίσης εἰς τὸ ὡραῖον ἐκεῖνο παρελθόν.

Καὶ διὰ νὰ ὁμιλήσω πλέον συγκεκριμένως, ἀπὸ τοὺς ἔχοντας τὴν μεγάλην πραγματικὴν ἀξίαν, ἂς λάβω ὡς παράδειγμα μόνον τρεῖς: τὸν Ροΐδην, τὸν Παλαμᾶν καὶ τὸν Θέμον Ἄννινον. Ὑπάρχει σήμερον νεώτερος πεζογράφος, συνδυάζων τὴν σοφίαν, τὴν καλαισθησίαν, τὴν φιλοσοφικὴν σκέψιν, τὴν εὐφυΐαν καὶ τὴν δημιουργικὴν

δύναμιν τοῦ συγγραφέως τῶν «Εἰδώλων» καὶ τῶν «Παρέργων;» Ὑπάρχει σήμερον κριτικὸς τῆς ὀξύτητος, τῆς εὐθύτητος, τῆς ἀμεροληψίας καὶ τῆς τέχνης, τῆς εἰδικῆς τέχνης, τοῦ Ἐμμ. Ροΐδη; Βεβαιότατα ὄχι! Σήμερον δὲν ἔχομεν πιρὰ Μελάδες καὶ Φώτους Πολίτες, — λαμπροὺς μὲν κατὰ τἄλλα ἀνθρώπους, ἴσως μάλιστα καὶ *τύπους*, οἱ ὁποῖοι ὅμως οὔτε τὴν ἀληθινὴν σοφίαν, οὔτε τὴν ἀδιάλλακτον εὐσυνειδησίαν, οὔτε κἂν τὸ καλλιτεχνικὸν ὕφος τοῦ Ροΐδη ἔχουν. Ἐν γένει, ὁ Ροΐδης ὑπῆρξεν ἕνας μεγάλος Ἕλλην πεζογράφος, εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ εἴδη, ὅμοιος τοῦ ὁποίου δὲν ἐφάνη ἔκτοτε κανεὶς εἰς κανέν.

Καὶ ὁ Παλαμᾶς; «Ἐξεθύμανε!...» ψιθυρίζουν οἱ νεαροὶ ποετάστροι. Ναί, ἴσως· ἀλλὰ πρὶν ξεθυμάνῃ, ἐπὶ σαράντα ὁλόκληρα ἔτη, — ὀλίγα εἶνε; — συνεσώρευσεν, ἐπύργωσε, μίαν ἀπὸ τὰς ὀγκωδεστέρας, μεγαλοπρεπεστέρας κι' ἐπιβλητικωτέρας ἐργασίας τῶν ἡμερῶν μας. Καὶ ἀκόμη ἐργάζεται. Ὡς αἰσθητικὸς καὶ ὡς ποιητής, ὁ Παλαμᾶς εἶνε σήμερον ἀπὸ τοὺς κορυφαίους τῆς Εὐρώπης. Ἀδύνατον νὰ μὴ γίνῃ ἐντὸς ὀλίγου παγκόσμιος, μεταφραζόμενος, μελετώμενος καὶ σχολιαζόμενος ὅπως πρέπει. Ἐλπίζω δὲ νὰ ζήσῃ διὰ νὰ πάρῃ καὶ τὸ βραβεῖον Νόμπελ, οὐδενὸς κατώτερος ἀπ' ὅσους τὸ ἐπῆραν ὡς τώρα. Ποῖος ἀντικαθιστᾷ ἕνα Παλαμᾶν; Ποῖος ἔχει τὴν ἀξίαν του καὶ τὴν ἐπίδρασίν του; Ποῖος, ἀπὸ τοὺς νεωτέρους τοὐλάχιστον, φαίνεται ὅτι θὰ τὸν διαδεχθῇ ὡς Διδάσκαλον; Ἐκτιμῶ πολλούς, ἀλλὰ ἀντάξιον διάδοχον τοῦ Θέμου Ἀννίνου δὲν βλέπω κανένα.

Ἐπίσης τοῦ Θέμου Ἀννίνου, τοῦ μεγάλου Ἕλληνος γελοιογράφου. Κανεὶς δὲν ἐκληρονόμησεν, οὔτε τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν χάριν τῆς γραμμῆς του, οὔτε τὴν δύναμιν καὶ τὴν εὐφυΐαν τῆς σατύρας του, οὔτε κἂν τὴν ἀνεξάντλητον γονιμότητά του. Διότι εἰς ὅλην του σχεδὸν τὴν ζωήν, ὁ Θέμος Ἄννινος δὲν ἔπαυσε νὰ ἐκδίδῃ μίαν εἰκονογραφημένην ἐφημερίδα, — «Ἀσμοδαῖον» ἢ «Ἄστυ», — γεμάτην σχεδὸν ἀποκλειστικῶς μὲ προϊόντα τῆς ἱστορικῆς του «μολυβδίδος». Ὁλόκληρος ἡ ἐποχὴ εἶνε φωτογραφημένη εἰς τἀπειράριθμα αὐτὰ σκίτσα τοῦ μοναδικοῦ γελοιογράφου. Καὶ εἰς τὸ τεράστιον αὐτὸ λεύκωμα δὲν συναντᾷ κανεὶς μόνον γνωστά, ὡρισμένα πρόσωπα, τὸν Δεληγιάννην, τὸν Τρικούπην ἢ τὸν Λομβάρδον· οὔτε μόνον ἁπλοῦς «τύπους», τὸν Στελανίδην, τὸν Σταμούλην, τὸν Μίκιον Λάμπρον ἢ τὴν κυρίαν Ροζοῦ· συναντᾷ προπάντων γενικοὺς ἀντιπροσωπευτικοὺς τύπους τῆς κοινωνίας ἐκείνης: τὸν γαλατᾶν, τὸν χασάπην, τὸν νοικοκύρην, τὸν χρυσοκάνθαρον, τὸν λιμοκοντόρον, τὸν ἀστυνόμον, τὴν κυρίαν τοῦ κόσμου, τὴν γυναικοῦλαν, τὸν καλόγηρον, τὸν ἐπαρχιώτην, τὸν χωροφύλακα, τὸν Τοτόν, τὴν Μπεμπέκαν. Ἀκόμη καὶ τὰ ζῷα: τὸ ψοφάλογο τοῦ τράμ, τὸν σκύλον τοῦ χασάπη, τὸν γάϊδαρον τοῦ μανάβη... Κανεὶς ἀπὸ τοὺς συγχρόνους ἢ κατοπινοὺς γελοιογράφους δὲν εἰμπορεῖ νὰ καυχηθῇ δι' ὁμοίαν ἐργασίαν. Ἐκτιμῶ πολλούς, ἀλλὰ ἀντάξιον διάδοχον τοῦ Θέμου Ἀννίνου δὲν βλέπω κανένα.

Τύποι... ὦ, τύποι εἰμπορεῖ νὰ εἶνε καὶ σήμερον πολλοί. Πραγματικαὶ ὅμως ἀξίαι, ὀλίγαι. Μεγάλαι δὲ ὡς ἐκεῖναι ποῦ ἔλαμψαν περὶ τὸ 1890, *καμμία ἀπολύτως*. Αὐτὴ εἶνε ἡ ἀλήθεια. Ἀκόμη κι' ἕνας Μπάμπης Ἄννινος, ἱκανὸς νὰ γράφῃ μίαν κριτικὴν περὶ τῆς «Γῆς» τοῦ Ζολᾶ, ὡς τὴν θαυμασίαν ἐκείνην ποῦ ἔγραψεν εἰς τὴν τότε «Κυανῆν Ἐπιθεώρησιν», — τὴν ἐδιάβασε ἄραγε ποτὲ ὁ κ. Μελᾶς; — καὶ συγχρόνως νὰ σκαρώνῃ αὐτοσχέδιον τὸ τετράστιχον:

Πῆγα καὶ στὸ Φάληρο
Εἶδα καὶ τὴ θάλασσα,
Εἶχα κι' ἕνα τάληρο,
Κρῖμα ποὺ τὸ χάλασα!

ἀδύνατον μέχρι σήμερον, — ἔ, λοιπόν! οὔτε ἕνας Μπάμπης Ἄννινος δὲν ὑπάρχει σήμερον μεταξὺ αὐτῶν τῶν νέων, ποὺ δὲν ξεύρουν ἄλλο παρὰ νὰ βρίζουν...

Ἀλλ' ἂν οἱ μὲν παλαιοὶ ἀπέθαναν ἢ ἐξεθύμαναν, ἀφοῦ ἐπέρασαν τὰ ἑξῆντα καὶ τὰ ἑβδομῆντα τῶν χρόνια, — καὶ νισάφι πιά! — οἱ δὲ νέοι δὲν ἐστάθησαν ἱκανοὶ νὰ τοὺς ἀντικαταστήσουν εἰς ἀξίαν, φήμην κι' ἐπιβολήν, τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἡ ἐποχὴ αὐτή, πνευματικῶς, εἶναι καθυστερημένη; Νομίζω ὅτι δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία καὶ συζήτησις. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶνε καὶ τόσον ἀπελπιστικόν, ὅσον φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως. Συνήθως κι' ἐκτὸς ἐξαιρέσεων, τὰ παιδιὰ τῶν μεγάλων εἶνε μέτρια καὶ μόνον τὰ ἐγγόνια των τοὺς ὁμοιάζουν καὶ τοὺς ὑπερβαίνουν. Ἡ ἐξέλιξις δηλαδὴ τῆς οἰκογενείας ὑπερπηδᾷ μίαν γενεάν, τὴν ὁποίαν ἀφίνει κατωτέραν καὶ τῆς προηγουμένης της καὶ τῆς ἑπομένης. Τὸ ἴδιον εἰμπορεῖ νὰ συμβαίνῃ καὶ εἰς τὰς πνευματικὰς γενεάς, τὰς διαδεχομένας ἀλλήλας, ἢ εἰς τὴν μεγάλην πνευματικὴν οἰκογένειαν ἑνὸς ἔθνους, ὅπου αἱ συγγένειαι δὲν εἶνε μόνον ἐξ αἵματος (Δημήτριος καὶ Γεώργιος Κορομηλᾶς, Κωστῆς καὶ Λέανδρος Παλαμᾶς, Γεώργιος καὶ Νῖκος Τσοκόπουλος, Δημήτριος καὶ Πάνος Ταγκόπουλος κτλ.), ἀλλὰ ἐκ κλίσεως ἢ ἐπιδράσεως (Ροΐδης καὶ Μελᾶς, Θέμος Ἄννινος καὶ Μαυριλᾶκος-Noir). Οἱ σημερινοὶ νέοι λόγιοι καὶ καλλιτέχναι, οἱ εὑρισκόμενοι εἰς κάποιαν ἀκμήν, εἰμποροῦν νὰ θεωρηθοῦν ὡς πνευματικὰ παιδιὰ τῶν μεγάλων τοῦ 1890. Δὲν τοὺς ὁμοιάζουν τόσον πολύ; Θὰ τοὺς ὁμοιάσουν τὰ ἐγγόνια των. Ἐπιτέλους δὲν εἶνε κανένα δυστύχημα. Τὰ χρόνια περνοῦν, ἡ νέα γενεὰ φθάνει — ἔφθασε...

Ὅσον διὰ τοὺς παλαιούς, τοὺς ἐργαζομένους ἀκόμη, αὐτὴ ἡ παρένθεσις μιᾶς ἀνικάνου γενεᾶς, τοὺς συμφέρει, ἀφοῦ τοὺς διατηρεῖ περισσότερα χρόνια εἰς τὴν περιωπήν των. Ἀλλέως θὰ ἦσαν ἐκθρονισμένοι καὶ λησμονημένοι πρὸ πολλοῦ. Διότι καὶ μόνοι θὰ ἔπαυαν νὰ ἐργάζωνται καὶ θὰπεσύροντο, ὅταν θὰ ἔβλεπαν ὅτι ὁ κόσμος προτιμᾷ ἀπὸ αὐτοὺς ἄλλους νεωτέρους καὶ καλυτέρους. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν συμβαίνει σήμερον. Καὶ εἶνε ἀκόμη μία ἀπόδειξις. Ἂς εὐχόμεθα λοιπὸν νὰ ζοῦν καὶ νὰ ἐργάζωνται οἱ παλαιοί... ἕως νὰ μεγαλώσουν τὰ ἐγγόνια.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΩΝ κ. κ. ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

Παρακαλοῦνται θερμῶς οἱ κ. κ. συνδρομηταὶ οἱ ἐκ. Μ. Ἀσίας ἐπανελθόντες, ὅπως εὐαρεστούμενοι μᾶς πληροφορήσωσι περὶ τῆς νέας των διευθύνσεως διὰ ν' ἀποστέλλωνται τὰ τεύχη τοῦ «Παντογνώστου».

(*Ἐκ τῶν Γραφείων*)

ΑΠΥΡΕΤΟΛ
ΝΕΑ ΣΚΕΓΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΕΛΩΔΩΝ ΠΥΡΕΤΩΝ
Π. ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ
Βερανζέρου 14

Γράμματα ἀπὸ τὸ Ἀφιὸν

ΜΠΑΪΡΑΜ

(Ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιο ἑνὸς φαντάρου)

Παραμονή· τὸ τσαρσὶ τοῦ Ἀφιὸν βουΐζει ἀπ' τὴν κίνηση· μιὰ ἰδιαίτερη ἑτοιμασία βλέπουμε γιὰ τὴ μεγάλη γιορτή τους· καὶ βέβαια· Μπαϊρὰμ αὔριο· δὲν εἶν' μικρὸ πρᾶμα γιὰ τοὺς Τούρκους· σὰν νὰ λέμε Πάσχα δικό μας.

Ἀλλὰ κεῖνο ποῦνε χαρακτηριστικὸ τῆς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Ραμαζανιοῦ, κεῖνο ποῦ δίνει ἕνα ἰδιαίτερο χρῶμα στὸ «παζὰρ» τῆς παραμονῆς, εἶναι ἡ ὑποχρέωσις —φτάνω νὰ πῶ—ποῦ αἰσθάνεται κάθε πιστὸς νά . . . . . σιδερώση τὸ φέσι του !

Ὅλο τὸ τσαρσὶ ἔχει μεταβληθῆ σ' ἕνα ὑπαίθριο σιδερωτήριο· λίγα καρβουνάκια κάτου ἀπόνα μπρούτζινο καλοῦπι, σὲ σχῆμα «κωλούρου κώνου» ὅπως θἄλεγε ἕνας, ποῦ δὲν εἶχε ἰδιαίτερες ἀφορμὲς μὲ τὴ γεωμετρία τῶν μαθητικῶν του χρόνων, φτάνουν γιὰ νὰ ξανανειώση τὸ τσαλακωμένο καὶ καταλιγδιασμένο φέσι τοῦ Τούρκου. Σ' αὐτὸ ἀπάνου διακρίνω κάποια ἀναλογία μὲ τὸ παζάρι τῆς δικῆς μας Μεγ. Πέμπτης· ἔτσι κι' αὐτό· ξεχωρίζει ἀπὸ τἄλλα παζάρια· οἱ Χριστιανοὶ ψωνίζουν ἕνα καλὸ ἀρνὶ γιὰ τὴν Λαμπρή· οἱ πιστοὶ τοῦ Κορανίου σιδερώνουν τὸ Φέσι τους· οὔτε τὸ ἕνα, οὔτε τὸ ἄλλο γίνεται στὰ συνειθισμένα παζάρια.

***

Ἀπόγεμμα ἀκόμη· 6 ½ ἡ ὥρα, καὶ τρεῖς κανονιὲς ἀπὸ τὸ βράχο, σημειώνουν τὴν ὁριστικὴ λήξη τῆς νηστείας.

Ἀπὸ τὴ στιγμὴ αὐτὴ ἀρχίζει τὸ Μπαϊράμ· τρεῖς μέρες ἀργία· τρεῖς μέρες οἱ Τοῦρκοι μέ . . . . . τὰ καλά τους—καινοῦργες βράκες ὡς τὸ γόνατο, καινοῦργιο ζουνάρι (μεταξωτὸ σὲ πολλοὺς καὶ πολύχρωμο), καινοῦργιο κοντογοῦνι, καινοῦργιο κλαδωτὸ σαρίκι—γυρνᾶνε τοὺς δρόμους ἄσκοπα· ἂς ποῦμε, ὅτι γλεντᾶνε· δὲ θἄμουνα μακρυὰ ἀπὸ τὰ πράμματα, ἂν ἔλεγα, ὅτι τὸ μοναδικό τους γλέντι συνίσταται στὸ πολὺ φαΐ ! ! τώρα, ὅσῳ γιὰ τὰ τραγούδια τους καὶ τοὺς χορούς τους, ποῦ σποραδικὰ μπορεῖ ν' ἀκούη κανεὶς γυρίζοντας τοὺς τούρκικους μαχαλάδες, αὐτὰ εἶναι ἀπὸ κεῖνα, ποῦ ὅσῳ ἐρωτευμένος καὶ νἄμαι μὲ τὸν ἀνατολίτικο . . . . πολιτισμό, ὅσῳ καὶ νὰ θέλω νὰ παραστήσω τὸν Pierre Lotti, σοβαρὰ ὅμως δὲ θὰ πιστέψω ποτέ, ὅτι αὐτὲς ἡ πρωτόγονες ψυχικὲς ἐκδηλώσεις τῆς εὐθυμίας τους, εἶναι ἀντάξιες στὶς ἀπαιτήσεις τοῦ σημερινοῦ αἰῶνα ποῦ ζοῦμε.

Ἦταν νύχτα· μὰ πολὺ νύχτα· 12 παρὰ κἄτι, ὅπως μοῦδειχνε ἕνα ρωλογάκι ποῦχα πάνου στὸ τραπέζι μου· καθόμουνα μὲ τὴ συντροφιὰ ἑνὸς κεργιοῦ, καὶ ἔσπρωχνα τὴς ὧρες μου, ἀνασκαλεύοντας τὸ ἀρχεῖο τῶν ἀναμνήσεων ποῦ θὰ μοῦ μείνουν, γιά . . . . μοναδικὴ ἀνταμοιβὴ τῆς σημερινῆς μου ζωῆς.

Ἄξαφνα, σὰν νἄκουσα ἀμανέ· ἀπὸ πολλὰ στόματα ὅμως· προβάλλω στὸ παραθύρι μου, τεντώνω τ' αὐτιά μου, καὶ νοιώθω σὲ λίγο, ὅτι στὴ σκοτεινιὰ τῆς νύχτας ἐκείνης, μιὰ ἀκατάληπτη σὲ μένα καὶ πρωτότυπη ψαλμουδιά, ἐτάραζε τὴ νυχτερινὴ σιγαλιά.

Προσέχω περισσότερο· καταλαβαίνω πῶς τὸ τραγοῦδι αὐτό, στελνότανε ἀπὸ κἄποιο γειτονικὸ Μιναρέ· ἀπὸ ποιὸν ὅμως δὲν μποροῦσα νὰ διακρίνω.

Παίρνω τὸ πιλήκιό μου καὶ κατεβαίνω κάτου γιὰ ν' ἀντιληφθῶ καλύτερα· προχώρησα καμμιὰ κατοστὴ βήματα, πρὸς τὸ μέρος ποῦ ρχόταν ἡ φωνή, καὶ βρέθηκα κάτου ἀπὸ τὸ Μιναρὲ τοῦ Σουλτὰν-Ντιβανὶ-Τζαμί· στάθηκα· κατάλαβα, ὅτι ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ Μιναρὲ κείνου, ἀνέβαινε στὸν οὐρανό, ἡ φωνὴ τῶν Ντερβισσάδων αὐτοῦ τοῦ τζαμιοῦ.

Σουλτὰν—Ντιβανὶ—Τζαμί τζαμὶ τοῦ Σουλτάνου Ντιβανί.

Τζαμὶ στὸν περίβολο τοῦ ὁποίου μένουν οἱ Ντερβισσάδες—ἕνας τίτλος παραπάνου ἀπὸ χότζας—μὲ τὰ ψηλὰ σὰν καμινάδες κανελλιὰ καλυμαύχια τους—ἂς τὰ ποῦμε· —τζαμὶ ποῦ ξεχωρίζει ἀπὸ τἄλλα δῶ πέρα, ὄχι μόνο γιὰ τὴν πολυτέλεια στὴ στρώση του—ὡραῖα ἀνατολίτικα χαλιὰ—γιὰ τὸ παρκεταρισμένο του πάτωμα, καὶ γιὰ πολλὲς ἄλλες μικρολεπτομέρειες, ἀλλὰ πρὸ πάντων γιατὶ κλείνει τὸν τάφο τοῦ Σουλτάνου Ντιβανί, ἀπὸ τὸν ὁποῖο πῆρε καὶ τὄνομα, καὶ ἀρκετοὺς ἄλλους τάφους Ντερβισσάδων, ποῦ ἐσημείωσαν κάποια δράση στὴ ζωή τους.

Ἔχει Μουσεῖο, μέσα στὸ ὁποῖο φυλάγουνται διάφορα κειμήλια αὐτοῦ τοῦ Σουλτάνου, ποῦ τόσῳ γιὰ τὴν περιγραφή τους, ὅσῳ καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ τζαμιοῦ, δὲ φτάνει ἡ λεπτόλογη παρατηρητικότητα τοῦ ἐπισκέπτη, ἂν δὲν ἔχει πλουτίσει τὲς γνώσεις του, μὲ τή . . . . μουσικὴ τουρκικὴ διάλεκτο.

***

Κάτου ἀπ' τὸ Μιναρὲ τοῦ Τζαμιοῦ αὐτοῦ, τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ὁποίου μοῦ δόθηκε εὐκαιρία νὰ θαυμάσω ἄλλη φορά, σταμάτησα· οἱ Ντερβισσάδες ἀπὸ πάνου μου ἔψελναν· σὰν ἀπ' τὸν οὐρανό, κατέβαινε ἡ ἀκατάληπτη σὲ μένα ψαλμουδιά τους· ἕνας ὕμνος πρὸς τὸν Ἀλλάχ, ἢ πρὸς τὸν Προφήτη τους—ποιὸς ξέρει—πῶβγαινε ἀπὸ πολλὰ στόματα, χτύπαγε κατακάθαρα καὶ ἁρμονικά, τ' αὐτιὰ ἑνὸς μικροῦ ἀπίστου !

Σὰν ἀπολιθωμένος μέσ' στὸ σκοτάδι στυλώθηκα στὴ γωνιὰ τοῦ ἀπέναντι τοίχου· τὴν ὥρα αὐτὴ—μεσάνυχτα —ποῦ ἡ ἀνερμάτιστη λαϊκὴ φαντασία, ἔχει πλάσει τὴς ἐξωφρενικώτερες κουταμάρες γιὰ τὸ μυστήριο ποῦ σκεπάζει τοὺς πεθαμένους, δοκίμασα καὶ γὼ ἕναν ἀνάλογο φόβο· κι' ἂν ἡ λογικὴ δὲ μοῦ ἐπέβαλε νὰ μειδιάσω εἰρωνικὰ γι' αὐτὴ τὴ σκέψη π' ἀνέβηκε στὸ μυαλό μου, δὲν ξέρω ἂν δὲν τῶβανα στὰ πόδια, γιομάτος πανικό !

Μὰ ποῦμουνα ; γιατὶ φοβήθηκα ;

Ἤμουνα σὲ κανὰ Νεκροταφεῖο, κι' ἔβλεπα ν' ἀνοίγουν οἱ τάφοι, νὰ βγαίνουν ἀπὸ μέσα σκιές, νὰ χορεύουν, νὰ ψέλνουν ;

Τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτά.

Ἤμουνα κάτου ἀπ' τὸ χορὸ τῶν Ντερβισσάδων· 50 μέτρα ψηλότερα ἀπὸ τὴ γῆ, λίγοι πιστοὶ τοῦ Ἰσλάμ, ἀόρατοι ὅμως ἀπὸ τὴ σκοτεινιὰ τοῦ μεσονυχτιοῦ—τὸ καινοῦργιο φεγγάρι εἶχε βασιλέψει πολὺ νωρὶς—μὲ δίχως ἀστροφεγγιά, σ' ἕνα περιβάλλον κατάμαυρο, πίσσα, σὰν πνεύματα οὐράνια, στέλνανε κάποιους ὕμνους !

Τὸ παρὸν τεῦχος ἐκυκλοφόρησε τὴν 22αν Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ. λόγῳ σοβαρωτάτων κωλυμάτων, περὶ ὧν καὶ ἡ πρὸς τοὺς κ. κ. Συνδρομητάς μας δήλωσις.

(Ἐκ τῆς Διευθύνσεως)

Ἔκσταση πραγματικὴ μ' ἔπιασε γι' αὐτὴ τὴν ποιητικὴ ἐξωτερίκευση τῆς λατρείας τους. Στάθηκα καὶ τὴν ἄκουσα ὅλη, κορδόνι· μοῦ φάνηκε ὑπέροχη, πρὸ παντὸς γιὰ τὴν ποίηση ποῦχε ἡ στιγμὴ καὶ ὁ τόπος ποῦ στελνότανε.

Εἶχε καὶ μικρὲς ἀνάπαυλες· σ' αὐτὲς ἕνας ἦχος, σὰν ἀπὸ τσαφάρι, κατέβαινε· δὲν ἤμουν βέβαιος γιὰ τ' ὄργανο ποῦ ἄκουσα· τὴν ἄλλη ὅμως μέρα πείστηκα· οἱ Ντερβισσάδες κάναν ἕνα γύρο στὴ συνοικία ποῦ μένω, ὅλοι μαζί, σὲ στίχους τέσσεροι—τέσσεροι, μὲ τούμπανα περίεργα τυλιγμένα στὰ πλάγια μὲ κόκκινο πανί, καὶ κολλημένα δύο-δύο· τἄχαν ζαλώσει στὴς πλάτες μικρῶν Ντερβισσόπαιδων, καὶ πίσω τους μιὰ ἄλλη τετράδα τὰ χτύπαε, μιὰ ἄλλη δὲ τετράδα, κρατοῦσε αὐτὰ τὰ τσαφάρια ποῦπα πῶς ἄκουσα τὴ νύχτα, φτιασμένα ἀπὸ Ἰνδικὸ καλάμι, μακρυὰ δὲ σὰν κλαρίνα καὶ περισσότερο.

Ἔτσι μὲ βῆμα ἀργό, μὲ κἄτι μπέρτες μαῦρες ἢ γκρίζες κάτου ἀπ' τὰ γόνατα, διάβαιναν μπρός μου, κάνοντας φαίνεται κάποια καθιερωμένη ἀπὸ τὴ θρησκεία τους τελετή.

***

Τρεῖς μέρες, ὅπως σημείωσα παραπάνου, οἱ Τοῦρκοι γλεντᾶνε, ἢ καλύτερα . . . . τρῶνε· τρεῖς μέρες, τουρκάκια καὶ μικρὰ χανουμάκια, στὰ ὁποῖα ἡ ἡλικία δὲν ἐπέβαλε ἀκόμη τὸ φερετζέ, μὲ τὰ γιορτινά τους, γυρνᾶνε τοὺς δρόμους καὶ σὲ ξεκουφαίνουν μὲ τὴς καραμοῦζες, σφυρίχτρες, φοῦσκες, πιστολάκια καὶ χίλια δυὸ ἄλλα παιχνιδάκια ποῦ ψωνίζουν ἀπὸ τὸ τσαρσί, τὸ ὁποῖο παρουσιάζει μιὰ κίνηση παραμονῆς πρωτοχρονιᾶς δικῆς μας.

Γελᾶς λίγο, μὲ τὴς ἀθῶες παιδικὲς ἐκδηλώσεις τῆς χαρᾶς· γελᾶς ὅμως κἄπως χαρακτηριστικώτερα, σὰν βλέπεις τὴν ἐξωτερίκευση τῆς φιλαρέσκειας τῶν νεαρῶν τούρκων (ἐφήβων), σὲ μιὰ μισσίνα διπλωμένη στὰ τέσσερα, κεντημένη μὲ ψεύτικες ποῦλιες, τὴν ὁποία ἔχουν καρφώσει μέσ' ἀπ' τ' ἀριστερὸ πέτο τοῦ σακκακιοῦ τους, σὲ τρόπο ὥστε νὰ ἐξέχη ἡ μιὰ κόψη, καὶ λίγο ἡ μιὰ πλευρὰ μὲ τὸ χρυσὸ κέντημα.

Ἔ ! τότε, δὲν μπορεῖς παρὰ νὰ γελάσης εἰρωνικά.

***

Τρεῖς μέρες, τρεῖς φορὲς τὴν ἡμέρα, καὶ τρεῖς κανονιὲς τὴ φορά, μᾶς δίναν στ' αὐτιὰ ἀπ' τὸ Βράχο, γιὰ νὰ μὴν ξεχνᾶμε τὸ τούρκικο Μπαϊράμι.

Τρεῖς μέρες κι' ὁ Μπραΐμης ξαφανίστηκε· γιὰ νὰ μὴν εἶμ' ὅμως ἄδικος ἀπέναντί του, ἂς σημειώσω ὅτι μᾶς εἰδοποίησε, λέγοντας·

«Ἐγὼ αὔριο Μπαϊράμ· τρία μέρα, οὔτε καθόλου ντουλειά· ντὲν κάνει μωρὲ παιριά μου· κατάλαβες τὶ γίνεσαι ; Ἐγὼ τσαρσὶ στὸν πόλη».

Κι' ὅταν τοῦπαμε, τὶ θὰ γίνῃ τ' ἀσκέρι, ποιὸς «καραβάνα πλύντα» ποιὸς κουραμάννα κ.λ.π. κεῖνος εἶπε·

«Ἐγὼ ντὲν ξέρεις !»

Ἡ ἀνέκκλητη αὐτὴ ἀπόφαση τοῦ Μπραΐμη, δὲν εἶχε μικρὴ σημασία γιὰ μᾶς· μᾶς καταδίκασε διὰ τῆς ἀπουσίας του σὲ τριήμερη νηστεία ! Ἀλλὰ καὶ μὲ ποιὰ ἐπιχειρηματολογία νὰ τὸν μεταπείσης ;

Ὁ οὐρανόπεμπτος αὐτὸς μικρὸς τοῦρκος, ὁ ὁποῖος ἐξυπηρετεῖ ἕνα συγκρότημα ἀνθρώπων βαρυεστημένων ἀπὸ τὴ ζωή τους, μᾶς καταδίκασε !

Ἴσως γιὰ νὰ νοιώσουμε τὶ ἀξίζει !

Ἀλλὰ τὶ νὰ γίνῃ ; ***Κισμὲτ*** εἴπαμε· ἂς μὴ φᾶμε ! οὔτε σκέψη ὅμως ν' ἁπλώση κανείς μας τὸ μεταξωτό του χεράκι, νὰ τὸ λιγδώση μέσα στὴν καραβάννα του· τρεῖς μέρες, ἦταν πεταμένη σὲ μιὰν ἄκρη, μὲ παληὰ ἀποφαγούδια !

Ἀθάνατε Ρωμηέ !

ΓΕΩΡΓ. Ν. ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΣΤΗΛΗ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

(Κατ' Αὔγουστον τοῦ 1917)

Τὰ πολλὰ μικροεπεισόδια εἶναι ἀναγκαῖα καὶ δὲν πρέπει νὰ σᾶς ἀνησυχοῦν, διότι εἶσὶν οἱ πρόλογοι τῆς προπαρασκευῆς τοῦ ἀγῶνός σας. Μετ' ὀλίγον θὰ εὑρεθῆτε ἕτοιμοι ἀπροσδοκήτως, διότι ὅσα ἐπράξατε θὰ καταλήξουν εἰς προετοιμασίας διὰ τὴν πορείαν, ἣν κατ' αὐτὰς θὰ λάβετε. Οὐρανόθεν εἶσθε προωρισμένοι νὰ συντελέσητε εἰς τὸ αἴσιον ἀποτέλεσμα τῆς μελλούσης ἀνθρωπότητος καὶ τότε θὰ ἐννοήσητε τὸ πῶς καὶ τί ἠδυνάμην νὰ σᾶς λέγω ἑκάστοτε.

Οἱ προηγούμενοι πόλεμοί σας ἤδη ἐξηγοῦνται, ὅτι ἔπρεπε νὰ γίνῃ διὰ νὰ ἔχετε σήμερον τὴν δύναμιν καὶ τὰ δικαιώματα, ἵνα προπαρασκευασθῆτε πρὸς ἀναγέννησιν τῆς φυλῆς σας.

. . . . . .

Ἡ ἐξάπλωσις καὶ ὁ πληθυσμὸς τῶν κατοίκων τῆς γῆς περιήρχετο εἰς τὸ ἀπροχώρητον. Δύο τῶν μεγαλυτέρων Κρατῶν, ἀμιλλόμενα διὰ τὴν ἐπικράτησιν καὶ προτεραιότητα ἐφέροντο κατ' ἀλλήλων ὡς δύο μεγάλα κύματα. Μὴ σᾶς φαίνετε παράδοξον, ἡ Θεότης ἐπέτρεψεν τοιαύτην σύρραξιν. Διὰ σᾶς εἶναι ἀνεξήγητον καὶ ἀκατανόητον, ἀλλὰ διὰ μίαν ἰθύνουσαν δύναμιν ὁ συγκερασμός, ἡ τροποποίησις καὶ ἡ βελτίωσις τῆς μελλούσης ζωῆς ἐξοικονομοῦνται καὶ ἐπιζητοῦνται διὰ τῶν μεγάλων αὐτῶν μεταβολῶν. Δὲν εἶναι καταστροφὴ ἡ ἀνανέωσις τῆς ζωῆς, ἀλλ' εἶναι ἀναζύμωσις κοινῆς προϊούσης καταστάσεως, ἵνα ἐπέλθῃ νέα φάσις γηΐνων πραγμάτων.

Ἡ μελέτη τῶν ἀνακοινωθέντων ὑμῖν οὐ μόνον θὰ σᾶς πληροφορήσῃ, ἀλλὰ καὶ θὰ σᾶς διδάξῃ τὴν μεγάλην ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Θὰ μάθητε, ἂν ὄχι τὰ μυστήρια τῆς πλάσεως καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ Δημιουργοῦ, τοὐλάχιστον τὴν φυσικὴν ἐξέλιξιν τῶν λαῶν, τῶν Ἐθνῶν καὶ τῶν φυλῶν.

. . . . . .

Τὰ πρόσωπα δὲν ἐνδιαφέρουν τόσον οὔτε τὸν Πνευματισμόν, ἀλλ' οὔτε καὶ τὴν φυλήν σας. Τὰ πράγματα καὶ τ' ἀποτελέσματα εἶνε ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θὰ σᾶς φέρουν εἰς τὸν καλὸν καὶ προσδοκώμενον λιμένα. Διὰ σᾶς εἶνε ζήτημα ἀγωνίας καὶ ἀνυπομονησίας, ἡμεῖς ὅμως οἵτινες διορῶμεν διὰ μέσου ἀχλύος καὶ πέπλου, πότε σκοτεινοῦ καὶ πότε διαυγοῦς, τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν εὐελπιστοῦμεν καὶ χαίρομεν, ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν θὰ ἀδικηθῇ. Τὸ μόνον ἐμπόδιον, τὸ ὁποῖον ἐπιβραδύνει τὴν ταχεῖαν ἐξέλιξιν τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν σας ζητημάτων εἶνε ἡ διάκρισις, διευκρίνησις καὶ ἁπλοποίησις, οὕτως εἰπεῖν, τῶν μεγάλων Κρατῶν καὶ ἡ διευθέτησις τῆς θέσεως, ἣν ἕκαστον τούτων θὰ λάβῃ.

. . . . . .

Ἡ ἀνθρωπότης σήμερον διεξέρχεται τὴν μᾶλλον ἐπαναστατικὴν μεταβολήν της. Κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους τῆς κοσμικῆς ἐξελίξεώς σας σεισμοί, κατακλυσμοί, λοιμοὶ καὶ λοιπαὶ θεομηνίαι θὰ ἐπήρκουν διὰ μίαν τοιαύτην μετατροπήν, ἡ δὲ πάνσοφος Θεότης προπαρασκευάζει τὰς τοιαύτας μεταβολάς, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ τελεία καταστροφὴ τοῦ ἔργου της. Νομίζετε ὅτι μία Θεότης δὲν δύναται νὰ προλάβῃ τὰ τοιαῦτα, ὡς καὶ νόσους θανάτους κ.τ.λ.; Ἀφ' ἑτέρου μὴ νομίζετε, ὅτι τὴν πρὸς τὴν εὐημερίαν ἐξέλιξίν σας, ἐνεργεῖ καὶ συντελεῖ ἄνευ θυσιῶν καὶ κόπων. Ἂν δὲν πονέσητε, πῶς θὰ ἀποφύγητε μίαν κακὴν διαγωγήν σας; Ἂν δὲν κατασκευάσητε ἀντισεισμικὰ οἰκήματα, πῶς θὰ προλάβητε τὸν ἐνταφιασμόν σας; Ἂν δὲν πάθετε ἀπὸ νόσους, κακουχίας, στερήσεις πῶς θὰ ἐννοήσητε τὸ κακὸν καὶ τὴν πρόληψιν αὐτοῦ; Οἱ κατακλυσμοί, οἱ σεισμοί, οἱ λοιμοὶ καὶ τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα μέσα, διὰ τῶν ὁποίων ἡ ἀνθρωπότης ἤλλασσεν πορείαν τοῦ βίου της, ἡ παρουσία Μάγων καὶ Προφητῶν καὶ Σωτήρων, ἐκλείψασα πλέον παρ' ὑμῖν, διότι τὰ αὐτὰ δὲν δύνανται πάντοτε νὰ ἐπαναλαμβάνωνται, πῶς ἡ ἀνθρωπότης θὰ διΐδῃ τὴν ὁδόν, ἣν πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ; Ὥστε ἡ σύρραξις καὶ αἱματοχυσία αὕτη θὰ χρησιμεύσῃ διὰ νὰ ἐπέλθῃ ἡ μεταβολὴ ἐκείνη, ἣν ἡ πάνσεπτος Σοφία προβλέπει καὶ θέλει. Ρίψατε βλέμμα πρὸς τὰς αἰτίας, τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς ἀγερώχους προκηρύξεις καὶ ἀπειλὰς τῶν ἀντιπάλων πολιτικῶν καὶ πολεμικῶν στρατοπέδων, παραβάλλετέ τας πρὸς τὰς σημερινὰς δηλώσεις καὶ ἐνεργείας των, καὶ θὰ ἴδητε τὴν ἐπελθοῦσαν σύνεσιν εἰς τὰς βλέψεις αὐτῶν. Ἤρχισαν νὰ ἐννοοῦν, ὅτι ὁ πόλεμος οὗτος θὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἐπίλυσιν ἀνθρωπινωτέρων ζητημάτων. Τὸ νὰ θέλουν πάντες ἤδη τὴν εἰρήνην ὅπως-ὅπως καὶ νὰ μὴ δύνανται νὰ τὴν ἐπιβάλουν, τοῦτο τί ἄλλο δηλοῖ ἢ ὅτι τὰς τύχας σας συγκρατεῖ καὶ διευθύνει ἡ ἀόρατος ἐκείνη δύναμις, ἥτις ἐννοεῖ νὰ σᾶς φέρῃ ἐν καιρῷ εἰς τὸ ποθούμενον παρ' ὅλων ὑμῶν καὶ ἡμῶν, ἀποτέλεσμα καὶ σημεῖον.

(Νοέμβριος 1917)

. . . . . .

Οἱ Σύμμαχοι θὰ ἐπιβάλλουν ὅσον οὔπω τὸν ὑπέρτατον αὐτὸν ἀγῶνα, ἵνα τερματίσουν τὸν φρικώδη αὐτὸν πόλεμον, ὅστις κατέστη ὀδυνηρός, καὶ θὰ τὸ κατορθώσουν ἐν μέρει, ὅτε θὰ ἐπέλθῃ ἡ ὥρα τῆς ἀνακωχῆς. Ἡ Ἰταλία καὶ Ρωσσία δοκιμάζουσι τὴν στιγμὴν ταύτην, τὴν μεγαλυτέραν προσπάθειάν των ἀπέναντι τῆς ἀπογοητεύσεως, ἥτις κατεκυρίευσε τοὺς λαούς των. Ἤδη ἡ Ἰαπωνία καὶ ἡ Ἀμερικὴ θὰ ἐντείνουν μεγάλως τὰς προσπαθείας των, ἵνα ἐπέλθῃ τέλος ἡ ποθητὴ εἰρήνη, πλὴν ἡ δύναμις τῆς διευθύνσεως ἐπιβάλλεται πλέον εἰς τοὺς λαούς, οἵτινες θὰ λάβουν ἐνεργότερον μέρος. Φόβος ὅμως εἶναι, ὅτι ***τὸ πεῖσμα καὶ ἡ ἀκατάβλητος θέσις ἑνὸς Κράτους χάριν τοῦ ἰδίου συμφέροντος θὰ παρατείνῃ τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν αἱματοχυσίαν, ὅτε θὰ ἐπέλθουν διαρρήξεις καὶ νέαι συνθῆκαι Ἐθνῶν.*** Δὲν δύναμαι νὰ ὁμιλήσω ἐλευθεριώτερον. Ἤδη δὲν διευθύνει πλέον ὁ ἀτάραχος νοῦς τῆς ἀνθρωπότητος, οὔτε ἡ δεξιὰ χεὶρ τῶν καλῶν Κυβερνητῶν, ἀλλ' ὁ ἐκνευρισμός, τὸ πεῖσμα καὶ ἡ ἐκδίκησις.

. . . . . .

Ἡ ἀνθρωπότης ἤρξατο ἐκ τῶν σπηλαίων καὶ τῆς ἀγρίας καταστάσεως, ἐκ τῆς ὅλως φυσικῆς ἀπορροίας, ἵνα διερχομένη ἐκ τῶν ποικίλων φάσεων τοῦ βίου ἐξιχθῇ εἰς τὴν πνευματικὴν κατάστασιν. Ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ οὐδόλως ἐσκέπτετο, οὔτε ἠδύνατο νὰ ἀναλογισθῇ τί μέχρι σήμερον τὸν περιέμενεν. Οὕτως ἤδη καὶ σεῖς δὲν γνωρίζετε εἰσέτι τί σᾶς περιμένει ἀκόμη διὰ νὰ φθάσητε εἰς τὴν πνευματικὴν ἐκείνην κατάστασιν, ἥτις θὰ σᾶς φέρῃ εἰς συνάφειαν στενωτέραν μὲ τὴν μέλλουσαν ζωήν σας. Ἅμα τὰ κακὰ ταῦτα παύσουν, θὰ ἀνακύψῃ νέα ζωή, νέαι ἰδέαι, νέα ἀνθρωπότης.

. . . . . .

(Κατὰ Ἰανουάριον 1918)

Εὔχομαι ὅπως τὸ Νέον Ἔτος 1918 κλείσῃ μὲ τελείαν εἰρήνην, ἡσυχίαν καὶ πατριωτικὴν ἀναλαμπήν. Ὀφείλω νὰ σᾶς λύσω σπουδαιότατα τινὰ προαινίγματα, διὰ νὰ ἐννοήσητε, ὅτι πᾶς ὁ καταδιώκων τὸν χριστιανισμὸν καὶ ἰδίᾳ τὴν προστατευομένην του Ἑλλάδα, τὴν ἔχουσαν παρελθὸν καὶ προορισμὸν μέγαν, ἀπολαμβάνει τὰ ἀντίποινα. Ἔθνη, τὰ ὁποῖα γνωρίζετε, ἐνίσχυσαν τοὺς ἐχθρούς σας καὶ προσεπάθησαν, ἵνα ἡ Κωνσταντινούπολις, Θράκη καὶ Ἀσία, περιέλθουν εἰς χεῖρας αὐτῶν. Ἔθνη βλάψαντα αὐτὴν καὶ ἐργασθέντα κακοβούλως τιμωροῦνται ἤδη ἀπηνῶς. Ἡ Ἑλλὰς ἐμαρτύρησε καὶ μαρτυρεῖ, ἡ θεία δίκη ὅμως ἐπεμβαίνει καὶ δικάζει. Ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, καθ' ὃ ἡ Ἑλλὰς θὰ ἀναλάμψῃ καὶ θὰ ἀναλάβῃ τὴν προτέραν δύναμιν καὶ δόξαν της.

Ταῦτα ὤφειλον ἤδη νὰ σᾶς εἴπω καὶ ὅτι τὸ πᾶν ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ εἶνε τὸ Ἀνατολικὸν ζήτημα.

ΦΡ. ΠΡΙΝΤΕΖΗΣ.

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΑ

21. Τὴ γυναῖκα ποῦ δὰ πάρης πρόσεβε νὰ νὰ μὴν ἰὴν εἶχες πρὶν ἐρωμένη σου ἢ ἂν ἰὴν εἶχες πρόσεχέ ἰην καλά . . . . ! Ὅπως ἐνέδωσε σὲ σένα, δὰ ἐνδώσῃ καὶ σὲ ἄλλους.

22. Ἡ πομπικὴ καὶ ὁ χαριοπαίγνιον εἶναι ἡ ὡραιοτέρα καὶ γλυκυτέρα σου ἐρωμένη, μόνον ὁ λάφος δὰ σὲ χωρίσῃ.

23. Ἡ γυναῖκα ἰοῦ ἄλλου μοῦ εἶναι πάντα πειὸ ἐπιθυμητὴ ἀπὸ ἰὴ δική μου.

24. Ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ γίνῃ κανεὶς πλούσιος κάμνει τὰ παραβάλλει μὲ τὸν αἱμοχαρῆ ποῦ διψάει γιὰ ὁ αἷμα ἰοῦ ἄλλου.

25. Ὁ Τύπος καὶ ἡ γυναῖκα διακρίνονται διὰ ἰὴν φιλαρίαν ἰους, ποῦ ἂν ἔχειπε δὰ εἶχε χυδῇ ὀμπρέτερον αἷμα εἰς ὁὸν κόσμον.

17. IX. 1922. ΑΝΘΙΜΟΣ ΧΛΩΜΟΣ

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ

Ο ΟΡΚΟΣ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΕΙΣ ΔΥΟ ΑΥΤΟΤΕΛΗ ΜΕΡΗ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΜΕΣΘΕΝΕΥΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

— Βεβαίως, οὔτε ἐφρόντισα μετὰ τὴν περιφρόνησιν, τὴν ὁποίαν εἰς τὴν ὁμιλίαν σας ἐδείξατε περὶ αὐτῶν . . .

— Μὰ τότε τὸ πρᾶγμα εἶναι λιγάκι περίεργο. Γι' αὐτὸ κοντοστάθηκε καὶ ἡ Λευτερίτσα, φαίνεται γιὰ νὰ σοῦ δείξῃ τὸ σπίτι... Ἔλα δῶ, Λευτερίτσα! Μὴ φοβᾶσαι! καὶ μὴν ξεχνᾷς, πῶς ἡ πρωτοχρονιὰ δὲ θἀργήσῃ νἄρθῃ

— Χμ!... ἔκαμε αὐτὴ μὲ εὐχαριστημένο χαμώγελο, διότι ἐνόησε ὅτι κρατεῖ κάποιαν ὑπόσχεσιν τοῦ Μηνᾶ, ποῦ τὸν ἤξευρε πῶς δὲν χορατεύει ποτέ του.

— Μήπως ξέρεις τί τὸν θέλουν, γιὰ νὰ σκεφθῇ ὁ ἄνθρωπος ἂν πρέπῃ νἄρθῃ τέτοια ὥρα ἢ καλύτερα αὔριο;

— Ξέρω! πῶς δὲν ξέρω!

— Μίλα λοιπόν, γειά σου!

— Νά! Παραμερίζαμε τὸ ξερολίθι τοῦ παληοῦ ἀχουριοῦ, καὶ ἦρθε τὸ βράδυ-βράδυ ἡ κυρά μου νὰ ἰδῇ, τί κάνει ὁ μάστορας. Παρατήρησε λοιπὸν τότες πῶς ἦτον κάτω—κάτω μισοχωμένο στὴ γῆ ἕνα μάρμαρο, ποῦ φαινόντουσαν ὅμως κάτι σκαλίσματα, ποῦ εἶχε ἀπάνω του. Εἶπε τότε καὶ τὸ τράβηξαν καὶ τὄφεραν ἔξω στὴν αὐλὴ καὶ τὸ ξάπλωσαν κάτω. Ἔσκυψε λοιπὸν καὶ τὸ εἶδε καὶ τὴν ἔπιασε τὴν κυρά μου ἄλλο πρᾶμμα. Τὸ κουβάλισε ἀπάνω καὶ ἄρχισε νὰ λέγῃ μὲ τὸν ἀφέντη μου, τί νὰ εἶναι αὐτὸ καὶ ἀπὸ πότες νὰ βρίσκεται 'κεῖ. Ὁ ἀφέντης μου τῆς εἶπε, πῶς θἀν τό 'φερε ὁ πατέρας του μὲ τὸ καράβι ἀπὸ κανένα ἄλλο νησί· γιατὶ τοῦ ἄρεσε νὰ μαζεύῃ, ὅπου εὕρισκε μάρμαρα μὲ σκαλίσματα ἢ μὲ προσώπατα.

— Σ' αὐτὸ εἶχε δίκηο ὁ ἀδερφός μου, εἶπεν ὁ Μηνᾶς· κ' ἡ Λευτερίτσα ἐξηκολούθησε:

— Ἡ Κυρά μου ὅμως τοῦ εἶπε πῶς εἶναι τοῦ σπιτιοῦ της καὶ πῶς θἀν τό 'φερε ἡ μητέρα της σὰν ἤρθε κ' ἔμεινε ἐδῶ λίγον καιρὸ μαζύ τους ὅταν πρωτοπανδρεύθηκαν, μὲ σκοπὸ νὰν τὸ κολλήσωμε στὸν τοῖχο μας κ' ὕστερα, σὰν ἔφυγε ἄρον—ἄρο γιὰ τὴν ξαφνικὴ ἀρώστεια τοῦ πατέρα τῆς κυρᾶς μου, θὰ ξέχασε νὰν τὸ πῇ. Μὴ ξέροντας τί εἶναι, τὸ ἀκούμπησαν προσωρινῶς στὸ ἀχοῦρι. Ἐκεῖ γκρεμίστηκε ὁ τοῖχος, σκεπάστηκε καὶ ξεχάστηκε.

— Μὰ τὰ εἶδες ὅλ' αὐτὰ μὲ τὰ μάτια σου καὶ τὰ 'κουσες μὲ ταῦτιά σου; Μὴν κρυφογέλαγε σὰν τὰ 'λεγε;

— Πὰ πὰ πὰ! 'στὰλήθεια, 'στὰλήθεια τἄλεγε. Ἀστὰ τελευταῖα εἶπε, ἡ κυρά μου ὁποιος καὶ νὰ τό 'φερε, τὸ ἴδιο εἶναι. Τοῦ σπιτιοῦ, τῆς φαμίλιας πρᾶμμα εἶναι! Καὶ ἔσκυβε μὲ τὸ κερὶ καὶ ἡ κυρά μου καὶ ὁ μικρὸς ὁ ἀφέντης γιὰ νὰ ἐξηγήσουν, τό τί νὰ λένε τὰ γράμματα.

— Ἔχει καὶ γράμματα; εἶπε μὲ κάποιαν περιέργειαν καὶ ἀνησυχίαν ὁ Ἱερώνυμος.

— Βέβαια κ' ἔχει! Λοιπὸν ἔλεγαν συναμεταξύ τους τὸ ἕνα, τὸ ἄλλο, ἡ κερά μου ἐπίμενε, ὁ ἀφέντης μου ἀπ' τὴν πολυθρόνα του φώναζε: Καλὲ δὲν τἀφίνετε 'κεῖ που βρέθηκε; Ἂς δοῦνε ἡ κότες τί γράφει ἂν εἶναι μάλιστα ὀρνιθοσκαλίσματα, δική τους δουλειὰ εἶναι. Ἂς τὸ βάλουνε μάλιστα ὁλόρθο, νὰ τὸ κουτσουλήσῃ κ' ὁ κόκκοραις.—Καὶ ὅσο ὁ ἀφέντης μου τἀχωράτευε, ποῦ 'τυχε νἄναι καὶ 'στὰ κέφια του, τόσο ἡ κερά μου ἄναβε. Καὶ 'στὰ τελευταῖα τοῦ εἶπε: Ἂν δὲν μάθω, τί εἶναι, θὰ σκάσω! Τότες ὁ μικρὸς ἀφέντης, ὁ κὺρ Αὐγουστῆς μας, εἶπε:

— Μπρὲ μιλάει κι' αὐτὸς καμμιὰ φορά;

— Ἀκοῦς λέει, μιλάει καὶ παραμιλάει, σὰν ἔχει δίκηο μάλιστα. Εἶπε λοιπόν. Ἄκουσε μητέρα. Κ' ἐγὼ νομίζω πῶς ἔχει δίκηο σ' αὐτὴν τὴν περίστασιν ὁ πατέρας, γιὰ νὰ ἡσυχάσῃς ὅμως θὰ σᾶς 'πῶ τὴν γνώμην μου.

— Ἀκοῦς ἐκεῖ νὰ μὴν τὴν πῇς. Τοῦ λέει ἡ Κυρά μου. Ἄκουσα μητέρα νὰ λένε, πῶς ὁ νέος δάσκαλος, ποῦ ἦρθε, εἶναι πολὺ διαβασμένος ἄνθρωπος καὶ ἀνακατεύεται μὲ τἀρχαῖα γιατὶ τὸν εἶδε κάποιος νὰ κυττάῃ μὲ προσοχὴ μεγάλη, καὶ κάτι νὰ γράφῃ, τὰ παλιὰ τὰ μάρμαρα τῆς ἐκκλησιᾶς ποῦ γκρεμίσαμε κι' ἔγινε ὁ Ἀϊ-Νικόλας! Μπράβο, τοῦ εἶπε τότες ἡ κυρά μου· ξέρεις ποῦ κάθεται ὁ δάσκαλος; Ξέρω! τῆς εἶπε ὁ κὺρ Αὐγουστός μας, 'ςτὴν κύρ 'Αναγνώσταινα. Ἄε τρέξε Λευτερίτσα! μοῦ εἶπε ἡ κυρά μου τότες, ὅσο εἶναι νωρὶς νὰ τὸν βρῇς καὶ νὰν τὸν παρακαλέσῃς νὰ μᾶς κάνῃ τὴν εὐχαρίστησι νἄρθῃ μιὰ στιγμὴ σπίτι μας, κάτι νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ, δὲν τοῦ λὲς τίποτις ἄλλο. Τότες τῆς λέει ὁ ἀφέντης μου—Μὰ χριστιανή μου, χωρὶς νὰ μᾶς γνωρίζῃ θἄρθῃ! Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ τὸν κουβαλήσῃς ἀπόψε καὶ νὰν τοῦ μηνύσῃς μὲ τὴ Λευτεριὰ μάλιστα. Ἂς πάῃ τοὐλάχιστον ὁ Αὐγουστῆς.—Καλὰ ἂς πάῃ ὁ Αὐγουστῆς, εἶπε ἡ κυρά μου. Πετάξου, γειά σου, παιδί μου, κ' ἐγὼ τὸ ἀρχαῖο θἀν τὸ σκεπάσω ἐκεῖ 'στὴ γωνιὰ ποῦ εἶναι, μὲ ἕνα σάλι, μὴν τύχῃ καὶ μᾶς κουβαληθῇ κανένας ἄλλος καὶ τὸ ἰδῇ.—Καλὲ ὄχι ἀπόψε, αὔριο τὸ πρᾶ νὰ πάῃ, ἔλεγε ὁ ἀφέντης μου.—Τώρα τώρα νὰ πάῃ, εἶπε ἡ κυρά μου κ' ἐκιτρίνισε κ' ἔτρεμε ἀπ' τὸ κακό της. Πῶς θὰ περάσω ὅλη τὴ νύχτα μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια; μὲ ξέρεις ἐμένα, τί νευρικὴ εἶμαι. Τέλος ἀποφασίστηκε κ' ἐπῆγε ὁ κὺρ Αὐγουστῆς. Σὲ λίγο ὅμως γύρισε καὶ εἶπε, πῶς ὁ κὺρ δάσκαλος βρίσκεται 'ςτῆς κυρὰ Σμαρῶς, ποῦ τὸν προσκάλεσε ὁ κὺρ Μηνᾶς νὰ φάνε μαζί. Ἔτσι τοῦ εἶπε ἡ κὺρ-Ἀναγνώσταινα. Ὁ ἀφέντης μου εἶπε τότες· κάθε ἐμπόδιο γιὰ καλό. Ἡ Τύχη ἔχει πιὸ διάκρισι ἀπὸ λόγου σου. Δὲ θὰ πετάξῃ τὸ μάρμαρο, ἔτσι ποῦ τὸ κουκούλωσες μάλιστα μὲ τὸ σάλι! Μὰ ἡ κυρία μου ἐπίμενε: νὰ πάῃ ἡ Λευτεριὰ νὰ τὸν περιμένῃ ποῦ θὰ φύγῃ σὲ λίγο. Ὁ Ἀφέντης μου τῆς ἀποκρίθηκε: μπορεῖ νὰ φύγῃ καὶ τὰ μεσάνυχτα.—Ὄχι πεταχτήκε ὁ κὺρ Αὐγουστῆς μας. Ὁ δάσκαλος κι' ὄξω νὰ φάῃ, πάντα 'στῆς ἐννιὰ εἶναι 'στὸ σπίτι του· καὶ ὁ μπάρμπα Μηνᾶς νωρὶς κοιμᾶται κι' αὐτός.

— Κύριε τῶν Δυνάμεων, εἶπε ὁ Μηνᾶς καὶ ἐσταυροκοπήθη· τί σπίρτα εἶναι αὐτὰ τοῦ Αὐγουστῆ; Μπᾶς καὶ μᾶς κατασκοπεύει βαλμένος ἀπ' τὴ μάννα του. Νὰ ποῦ τοὔβρε λοιπὸν τί δουλιὰ νὰ κάνῃ!

Ἡ Λευτερίτσα ὅμως, ποῦ ἡ γλῶσσά της εἶχε πάρει τὸν κατήφορο ἐξακολούθησε: Τότε βλέποντας ὁ ἀφέντης μου, πῶς δὲ γλυτώνει:

— Ἂς πάῃ κάνε μου ὁ Αὐγουστῆς, εἶπε.—Πατέρα προτιμῶ νὰ μὴν πάω ἐγὼ—εἶπε αὐτός.

— Καλλίτερα κανένας—Ξανὰ κεῖπε ὁ Ἀφέντης μου.

— Ὄχι νὰ πάῃ ἡ Λευτεριά, εἶπε μὲ ἀπόφασι ἡ Κυρά μου καὶ τοῦ 'κοψε τὸ βῆχα. Ὁ ἀφέντης μου ξέροντας τὴν κυρά μου, ἀφοῦ τοὺς ἔστειλε ὅλους 'στὸ διάβολο, ἔγειρε τὸ κεφάλι του καὶ ἀποκοιμήθηκε καὶ πάλι ἄνοιξε τὰ μάτια του καὶ μοῦ φώναξε· πές του τοὐλάχιστον, πῶς ὁ ἀφέντης σου εἶνε κακοδιάθετος καὶ σ' ἔστειλε ἡ κυρά σου μονάχη της.—Νὰ κάνῃς, ὅ,τι σοῦπα 'γώ, εἶπε ἡ κυρά μου, χτύπησε τὸ πόδι της καὶ μὲ τὸ χέρι της μοῦδειχτε θυμωμένη τὴν πόρτα της νὰ φύγω γιὰ νἄρθω. Ὁ Ἀφέντης μου ἀποκοιμήθηκε πάλι καὶ ἡ κυρά μου μὲ κατέβασε ἴσα με τὴν πόρτα καὶ μὲ ὁρμήνευε πῶς καὶ πῶς νὰ κάνω καὶ τί καὶ τί νὰ πῶ. Ὁ Αὐγουστῆς μας ἔφυγε νὰ πάῃ νὰ περπατήσῃ κατὰ πῶς τὸ συνειθίζει. Νά! ποῦ τὰ εἶπα τώρα ὅλα! Μὰ κὺρ-Μηνᾶ μου πολὺ σὲ παρακαλῶ μὴν τύχῃ.....

— Σκασμός! τῆς εἶπε ὁ Μηνᾶς· μιὰ φορὰ μιλοῦν οἱ ἄνθρωποι.

Ἡ Λευτερίτσα ἐτράβηξε τὸν κατήφορο ἐστάθηκε πάλι παρὰ κάτω γιὰ νὰ ὁδηγήσῃ τὸν Ἱερώνυμον.

— Λοιπόν, Γερώνυμέ μου, γραφτό σου ἦταν κι' αὐτό, ἐδῶ ποῦ σ' ἔρριξε ἡ τύχη σου, νὰ ζήσῃς μὲ ἀνθρώπους, ποῦ οἱ μισοὶ εἶναι ὑποχονδριασμένοι κ' οἱ ἄλλοι μισοὶ θεόμουρλοι. Πήγαινε τώρα γιατὶ σὲ περιμένει ἡ τετραπέρατη Λευτερίτσα· ἐγὼ σ' ἀφίνω τὴν καλὴ νύχτα.

— Μὰ δὲν θὰ σᾶς ἴδω λοιπὸν κατόπιν;

— Τί νὰ μὲ κάμῃς; Σὰν ἔμαθα, τί σὲ θέλουνε!... ἔχομε καιρό, νὰ γελάσωμε καὶ αὔριο. Νὰ λοιπόν, ποῦ βρῆκες καὶ τὴν ἐργασία, ποῦ σ' ἀρέσει: ἡ ἔρευνα! καλὰ τὸ εἶπα;

— Περίφημα!

Καὶ ἐχωρίσθησαν. Ὁ Ἱερώνυμος ἀκολούθησε πρὸς τὰ ἐμπρὸς

τὴν Δευτερίτσα συλλογισμένος καὶ κουνῶν τὸ κορμί του, καὶ ὁ Μηνᾶς ἐγύρισε πίσω σπίτι του, γελῶντας καὶ κουνῶντας τὰ χέρια του.

ΙΔ΄ ΕΙΣ ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ

Ἡ ἐξώπορτα τοῦ ἰατροῦ Λεωνίδα Γούμενα ἦτο μισανοικτή. Ἐφαίνετο μέσα ἡ σκάλα, διότι εἰς τὴ χιβάδα, ποὺ εἶχε τὸ τοίχωμά της καὶ εἶχε ἐκπνεύσει μέσα εἰς αὐτὴν πρὸ πολλοῦ μιὰ ξερὴ γλάστρα, ἦτο τοποθετημένο ἕνα φανάρι τοῦ λαδιοῦ. Ἐνῷ ἀπὸ τὸν διάδρομον τοῦ σπιτιοῦ ἡ κυρία τοῦ ἰατροῦ καὶ ὁ υἱός της, ὁ γνωστὸς ἤδη Αὐγουστῆς, ἐπερίμεναν καὶ παρατηροῦσαν μὲ κάποιαν ἀνησυχίαν. Τέλος εἶδαν νὰ μπαίνῃ ἡ Δευτερίτσα μπρὸς καὶ ἀπὸ πίσω τὸ ὕψος τοῦ διδασκάλου.

Τώρα εἰς τὸ κεφαλόσκαλον ἐπρόβαλε πρὸς ὑποδοχὴν ἡ κυρία Γούμενα. Ὁ γιατρὸς ἂν καὶ καμμίαν σημασίαν δὲν ἔδωσε εἰς τὴν ἀνακάλυψιν, ἐν τούτοις ἀπὸ τυπικοὺς λόγους θὰ ἐπροχωροῦσε καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν εἴσοδον, τιμῶν τὸν διδάσκαλον, ὁ ὁποῖος πρώτην φορὰν ἤρχετο εἰς τὸ σπίτι του, ἂν ἡ ἀρθρῖτις καὶ ἡ ἡμιπληγία δὲν τὸν εἶχαν καρφώσει εἰς τὴν πολυθρόναν του.

Ἐνῷ δὲ ὁ Ἱερώνυμος εὑρίσκετο ἀκόμη εἰς τὴν μέσην τῆς σκάλας —τώρα ἡ Δευτερίτσα ἔρχεται ἀπὸ πίσω, χωρὶς ν' ἀπομακρυνθῇ ὅμως ἀπὸ τὴν περιέργειάν της—ἡ κυρία ἔλαβε τὸν λόγον:

—Μὰ πῶς ντρέπομαι! πῶς ντρέπομαι! χίλιες σκοῦζες, χίλιες σκοῦζες! Νὰ σᾶς κουβλήσωμε τέτοια ὥρα!... Οἱ νησιῶτες ἐδῶ ἡμποροῦν νἄχουν κἄτι τέτοιες ἀφέλειες, μὰ νὰ τὸ κάμω κι' ἐγώ;! Εἶμαι ἀδικαιολόγητη. Πιστεύω ὅμως ὅτι ἅμα μάθετε τὴν ἀφορμή, ποῦ σᾶς ἐνόχλησα, θὰ μοῦ ρίξετε δίκηο, σεῖς ὁ τόσον σοφὸς ἄνθρωπος!

—Μὰ κυρία μου... Τί λέτε;... Ἐν πρώτοις συνιστῶ ἐμαυτόν, εἶμαι ὁ δημοδιδάσκαλος Ἱερώνυμος Μεσθενεύς.

—Μεσθενεύς!... Δευτερία τί γαιρεύεις ἐδῶ; Πήγαινε στὴ δουλιά σου!... Ἱερώνυμος Μεσθενεύς, εἶπατε;... Κι' ἐγὼ εἶμαι...—γέρνει τὸν λαιμόν της, χαμηλώνει τὸ κεφάλι της καὶ κυττάζοντας ἐπάνω ἀπ' τὰ φρύδια της μὲ χαμόγελο στὰ χείλη—κι' ἐγὼ εἶμαι, κι' ἐγὼ εἶμαι ἡ... ἡ...

—Βιολέττα!... Εἶναι δυνατόν;—καὶ σιγανώτερα κἄπως δὲ κλαυθμηρῶς—ἡ Βιολέττα μου!... Μὰ βγάλετε παρακαλῶ τὰ γυαλάκια σας; Ἄ! Δὲν εἶνε ὄνειρον! Εἶνε ἀλήθεια! Ἡ Βιολέττα μου εἶσθε!

Ὁ Ἱερώνυμος συνεκινήθη καὶ ἔτρεμε σύσσωμος. Ἀλλ' ἡ Βιολέττα, κυρία τοῦ ἑαυτοῦ της εἶπε μὲ χαρακτηριστικὸν τόνον καὶ μὲ βραδύτητα τῆς φωνῆς της:

—Ἡ κυρία Βιολέττα, σύζυγος τοῦ ἰατροῦ κυρίου Λεωνίδα Γούμενα, καὶ τίποτα ἄλλο πλέον.

—Καὶ οἱ ὅρκοι τῆς παραλίας!;

—Τοὺς ἐπῆραν νὰ κύματα.

—Ἀλλ' ἂν ἡ τρικυμία τοὺς ἐξέβρασεν ἐδῶ;!—καὶ ἐκτύπησε ἐλαφρὰ τρεῖς φορὲς μὲ τὸ χέρι του τὸ στῆθός του.

—Ἔλα, ἔλα, ἀδιόρθωτε! Ἄφησε τὰ μινόρε, ἄφησε τῆς ἄριες καὶ δός μου τὸ χέρι σου νὰ σοῦ τὸ σφίξω. Ἀπὸ τώρα κι' ἐμπρὸς θὰ εἴμαστε δύο καλοὶ φίλοι.

—Νὰ τὸ φιλήσω τοὐλάχιστον αὐτὸ τὸ ἀγαπητό μου χεράκι;!

—Τόσον, ναί!

Καὶ μετὰ τὸ χειροφίλημα κρατῶντας αὐτὸν τὸν ὠδήγησε μέσα.

—Λεωνίδα! Ὁ κύριος διδάσκαλος ἀπὸ ἐδῶ, εἶναι γνώριμος τοῦ σπιτιοῦ μας ἀπὸ τὰς Πάτρας.

—Τοῦτο... ἐλαφρύνει κάπως... τὴν χωριατιά μας.

—Ἠσυχάσατε, κύριε ἰατρέ, τὸ θεωρῶ τιμή μου καὶ εὐχαριστησιν ὅτι ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν σας.

—...Τώρα θὰ εἶνε καὶ φίλος τοῦ δικοῦ μας σπιτιοῦ καὶ παλαιὸς μάλιστα.

—Ἔχω... εὐχαρίστησι...—ἐψέλλισε ὁ ἰατρός, ποῦ εἶχε μισοσηκωθεῖ εἰς τὴν θέσιν του καὶ ξανάπεσε πάλιν εἰς τὴν ἀκινησίαν του.

—Μὰ ποιός νὰ τὸ ἔλεγε, ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια!

—Μὴν τὰ μετράτε, παρακαλῶ.

—Μὰ αὐτὲς τῆς προφυλάξεις, μονάχα 'μεῖς ἡ γυναῖκες τῆς λαβαίνουμε.

—Ἐγήρασα, δὲν ἔχει οὕτω;

—Ἀπάνω-κάτω. Ἀλλὰ δὲ σᾶς θυμοῦμαι καὶ καλὰ γιὰ νὰ κάνω τὴ σύγκρισι τότες καὶ τώρα. Ἤμουν τόσο μικροῦλα.... καὶ pardon διὰ τὴν εἰλικρίνειάν μου, ἐνθυμοῦμαι μόνον, ὅτι οἱ γονεῖς μου σᾶς εἶχαν σεμεγάλη ἐκτίμησι, σᾶς εἶχαν μάλισα καὶ κάποιαν εὐγνωμοσύνη, γιατὶ ἐδιαβάσαμε τὰ οἰκογενειακά μας χαρτιά. Οὔτε ξέρω πιά, ποῦ νὰ βρίσκονται. Ἐγὼ ξέρετε γεννήθηκα στὴν Ἑλλάδα, καὶ σαὐτὴν ἐμεγάλωσα, ἔχασα δὲ μαζὶ μὲ τὸ ἀξὰν τῆς γλυκειᾶς μου πατρίδας καὶ τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν εὐγένειαν τῆς φαμίλιας μου.

—Τὸ ἐνδιαφέρον θὰ προσπαθήσω νὰ σᾶς τὸ ἐπαναφέρω. Ἀλλ' ὅσον διὰ τὴν προφορὰν λυποῦμαι, διότι κατὰ τὴν γνώμην μου, μιὰ ὡραία φωνὴ ἐντανησίας γυναικός, δὲν ὁμιλεῖ... κελαϊδεῖ... χὰ... χὰ... χά.

—Πάντοτε ὁ ἴδιος ὡς τόσο.

—Μὰ... ἀφοῦ... δὲν τὸν ἐνθυμεῖσαι;—κατώρθωσε νὰ εἰπῇ ὁ ἰατρός.

—Φιλοφρονήσεις, κοινωνικαὶ φιλοφρονήσεις—ἔσπευσε νὰ εἰπῇ ὁ Ἱερώνυμος, ἐννοήσας τὸ γλίστρημα—Λοιπὸν θὰ ἔλθω αὔριον νὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ ἐπισήμως καὶ νὰ γνωρίσω καλὰ τὸν ἀξιότιμον κύριόν σας καὶ τὸν νεανίαν υἱόν σας, διὰ τὸν ὁποῖον τόσα καλὰ ἔχω ἀκούσει, ὅπως δὰ καὶ δι' ὅλους σας.

—Ὄχι... βέβαια... ἀπό... τὸν... ἀδελφόν μου... τὸν... Μηνᾶ!

—Πῶς ὄχι!; Παρεξηγεῖσθε. Ἀκριβῶς ἀπὸ αὐτόν. Ἀρχίζω νὰ πιστεύω ὅτι, ὅλοι εἴσθε παρεξηγημένοι εἰς τὴν νῆσόν σας.

—Περί...εργο... πράμμα... ὡς τόσο!...

—Ἕνας καλὸς καὶ πιστὸς φίλος τοῦ σπιτιοῦ πολλὰ μπορεῖ νὰ διορθώσῃ, εἶπεν ἡ Βιολέττα.

—Τίθεμαι εἰς τὰς διαταγάς σας. Ἤδη θὰ σᾶς παρακαλέσω, ἐπειδὴ εἶνε ἀνάγκη κατὰ τὸ σύνηθες νὰ ἀποσυρθῶ ἐνωρίς, νὰ περιορισθῶμεν μόνον εἰς τὴν ἀφορφὴν τῆς τόσον εὐχαρίστου δι' ἐμὲ πρὸσκλήσεώς σας. Διὰ τὰ ἄλλα ζητήματα θὰ χρειασθῇ ἴσως νὰ εἰπωμεν πολλά. Περὶ τίνος πρόκειται λοιπόν;

—Μὰ νὰ σᾶς φέρωμεν ἄρον ἄρον σὰ νὰ εἶσθε ἰατρὸς ἢ μαῖα;—εἶπεν ὁ κύριος Λεωνίδας, καὶ ἀπεπειράθη καὶ νὰ γελάσῃ.

—Ὁρίστε ἐδῶ... Κύριε—εἶπεν ἡ Βιολέττα, σᾶν νὰ μὴν ἐνθυμεῖτο τάχα τὸ ὄνομά του.

—Ἱερώνυμος Μεσθενεύς, δοῦλός σας!

—Κύριε Μεσθενέα.

Καὶ διευθύνθησαν πρὸς τὴν γωνίαν τοῦ εὐρυτάτου ὀντᾶ, ὅπου μὲ ἕνα σάλι ἦτο σκεπασμένον τὸ μάρμαρον.

Καὶ ἠκούσθη πάλιν ὁ ἰατρὸς λέγων:

—Τὸ ἐσκέπασε, σὰν νὰ ἦτο ζυμάρι γιὰ νὰ ἀναίβῃ.

Ὁ Ἱερώνυμος ἐγέλασε καὶ προχωρῶν εἶπε σιγὰ-σιγὰ εἰς τὴν Βιολέτταν:

—Εἴσθε ἐν τούτοις ὀλίγον ὑποκρίτρια.

—Αἱ κοινωνικαὶ ἀνάγκαι, Ἱερώνυμέ μου, ἔτσι τὸ θέλουν.

—Καὶ ἐγὼ ὅμως διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους ὀφείλω νὰ μὴ σᾶς βλέπω συχνά.

—Ὅπως σοῦ λέει ἡ καρδιά σου κάμε.

Καὶ ἡ Βιολέττα μὲ κάποιαν νευρικότητα καὶ ταχύτητα ἐσήκωσε τὸ σάλι.

—Ὦ!—ἀνεφώνησεν ὁ Ἱερώνυμος—Οἰκόσημον, λελαξευμένον ἐπὶ μαρμάρου... Διακρίνω, τὸ φῶς, παρακαλῶ, πλησιέστερα· διακρίνω, δύο κιονίσκους...

—Κιονίσκους;!

—Κολωνάκια, ἡνωμένα διὰ ταινίας... καὶ ἄνωθεν... βεβαίως θὰ ὑπῆρχε στέμμα ἄνωθεν ἐξαλειφθὲν ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ τῆς κακῆς χρήσεως... κάτωθεν δὲ γράμματα δυσανάγνωστα... Ἐλπίζω ὅμως νὰ μοῦ ὁμιλήσωσιν αὔριον εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας... ἐξ ἅπαντος πρόκειται περὶ οἰκοσήμου τοῦ κυρίου ἰατροῦ.

—Ὄχι! τῆς ἰδικῆς μου τῆς φαμίλιας, τοῦ σπιτιοῦ μας ἦτον.

—Ἄ! αὐτὸ μὲ διευκολύνει εἰς τὴν ἔρευναν, διότι γνωρίζω τὴν ἀριστοκρατικὴν προέλευσιν τοῦ οἴκου σας: κόμητες Πελεγρῖνοι, δὲν ἔχει οὕτω; Ἀλλ' αὐτοὶ ἔχουν εἰς τὸ οἰκόσημόν των ἀετόν, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, μάλιστα· ἀετὸν κρατοῦντα εἰς τὸ ράμφος του ῥάβδον ὀδοιπορικὸν καὶ κἄποιον ἥλιον καὶ σελήνην ἀκόμη!...

—Βέβαια, βέβαια, καλὰ τὰ ἐνθυμεῖσθε· τί εἴσθε ὡς τόσον!

—Ἂν τὰ ἐνθυμοῦμαι; ἂν τὰ ἐνθυμοῦμαι;!

Καὶ ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν πικρομειδιάσας.

—Καὶ τί ἠμπορεῖ νὰ εἶνε τάχα αὐτὸ τὸ οἰκόσημο πάλι; ἠρώτησεν ἀνήσυχος ἡ Βιολέττα.

Ὁ Ἱερώνυμος ἐσκέφθη ὀλίγον.

—Δὲν δύναμαι νὰ ἀποφανθῶ ἤδη ἀκόμη, ἐκ τοῦ προχείρου. Ἴσως θὰ ἠμπορῇ νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι οἱ Πελεγρῖνοι κατὰ τὴν τελευταίαν ἐμφάνισιν τῆς οἰκογενείας προσέλαβον καὶ νέον ἐπώνυμον μετὰ νέου τίτλου ἢ πρόκειται περὶ ἄλλης οἰκογενείας συνυφανθείσης μετ' αὐτῆς διὰ θηλυγονίαν... πιθανόν, ἀλλὰ δὲν εἶμαι βέβαιος, νὰ πρόκειται περὶ διακλαδώσεως τῶν περιφήμων de Collona. Εἶνε γνωστότατον καὶ λίαν τετιμημένον εἰς τοὺς Ἀραλδικοὺς κύκλους τὸ ὄνομα αὐτό. Ἂν καί, ὡς ἐνθυμοῦμαι, μίαν μόνον στήλην ἔχουν, ὄχι δύο... ἀδιάφορον... κατὰ τὴν ὡραν τῶν αἰώνων!...

—Καὶ τὸ ὀλιγώτερον κόντες δὲν εἶνε ἔτσι;

—Ἀλλ' αὐτὸ δὲν δύναμαι νὰ τὸ γνωρίζω ἀπὸ τώρα. Ἂς ἐλπίσωμεν ἐς αὔριον.

—Δεωνίδα!—ἐφώναξε πρὸς τὸν σύζυγόν της—Τί Γούμενας καὶ ξεΓούμενας, de Collonas εἶναι ὁ Αὐγουστῆς μας!

—Μὰ μὴ βιάζεσθε δὰ διεμαρτυρήθη ὁ Ἱερώνυμος.

—Τρέχεις, πάντα τρέχεις, Βιολέττα! Νά, ποῦ τὸ λέγει... καὶ ὁ κύριος Διδάσκαλος.

—Ὅποιος δὲν τρέχει, δὲν φθάνει, εἶπεν ἀποφθεγματικῶς ἡ Βιολέττα.

—Βέβαια· κάθεται σὰν καὶ μένα καρφωμένος στὴν πολυθρόνα του!

—Τί πνεῦμα! τί πνεῦμα, ὡς τόσον, εἶπεν ὁ Ἱερώνυμος μέσα του. Πρῶτον μοι εἶπον ἡ νεαρά μας ἡλικία, δεύτερον το ἀνεπαρκὲς τοῦ μισθοῦ... τί κρῖμα! τί κρῖμα!...

—Παραμιλᾶς; τοῦ εἶπε σιγὰ σιγὰ ἡ Βιολέττα.

—Μελετῶ τὸ οἰκόσημον.

—Μὰ εἶνε μία τζόγια! τοῦ ἐφώναξεν εἰς τὸν ἐνθουσιασμόν της.

—Ἄ! βεβαίως μία τζόγια εἶμαι,—εἶπεν ὁ Ἱερώνυμος καὶ ἐγέλασεν, ἀφοῦ ἔκαμε μίαν χειρονομίαν, περιγράψας εἰς τὸν ἀέρα τὸ πρόσωπόν του, τόσον χαρακτηριστικήν, ὥστε ἐγέλασε καὶ ὁ ἰατρὸς ἂν καὶ δὲν ἤξερε περὶ τίνος ἐπρόκειτο.

Ὁ Ἱερώνυμος λαμβάνει τώρα ἐπίσημον ὕφος καὶ ὑψόνει τὴνφωνήν:

—Ἡ ἐντολή μου λοιπόν, Κυρία μου, διὰ σήμερον, ἐτελείωσε. Σᾶς καλονυκτίζω, αὔριον, μετὰ μεσημβρίαν, θὰ λάβω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ καὶ τὰ λέγομεν. Ποία ὥρα εἶνε ἡ καταλληλοτέρα ἀρά γε παρακαλῶ;

—Καλὲ δὲν ἔρχεσθε, ὅταν θέλετε. Βεβαίως τὸ βραδάκι ἢ καὶ νωρίτερα, ἂν θέλετε, γιὰ νὰ φέγγῃ κι' ὅλας.

—Ἔχει καλῶς. Περὶ τὰς 4 θὰ εἶμαι εἰς τὰς διαταγάς σας. Κύριε Λεωνίδα! πολὺ χαίρω διὰ τὴν γνωριμίαν σας.

Καὶ πλησιάσας τοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι. Τώρα ἔρχεται κι' ὁ Αὐγουστῆς. Ἡ Βιολέττα τὸν συνιστᾷ συγκινημένη:

—Τέκνον μου, ἔλα ἐδῶ. Πλησίασε· διὰ σὲ θὰ σκεφθῶ πολύ. Καὶ τὸν ἐφίλησεν εἰς τὸ μέτωπον, ἐνῷ ἐκεῖνος τοῦ ἐφίλησε τὸ χέρι.

—Καὶ σεῖς, Κυρία μου, χαίρετε· εἶμαι εὐτυχής, διότι κατόπιν τόσων ἐτῶν σᾶς συναντῶ καὶ πάλιν, τόσον καλά, μὲ ἕνα ἀξιόλογον σύζυγον καὶ μὲ ἕνα λαμπρὸν παιδί. Χαίρετε!

—Μὰ θὰ σᾶς συνοδεύσωμε δά, εἶπεν ἡ Βιολέττα.

—Σᾶς παρακαλῶ, διατί νὰ λάβετε τὸν κόπον;

Καὶ ἐπροχώρησαν μὲ ἀμοιβαίας φιλοφρονήσεις.

—Κἄτι ἀκόμη θὰ σᾶς πῶ, λέγει ἡ Βιολέττα.

Ὁ Αὐγουστῆς ἔκαμεν ὀλίγα βήματα καὶ αὐτός. Καὶ ὑποθέσας ὅτι ἡ μητέρα του θὰ προτείνῃ εἰς τὸν Ἱερώνυμον κἄποιαν ἀμοιβὴν δὲν ἐπροχώρησεν ἕως ἔξω. Ἡ Δευτερίτσα καταγινομένη εἰς τὰ ὑπὸ τὴν διαταγὴν τῆς μαγείρισας, τῆς γηραλέας κυρὰ-Διαμάντως ξεθερμίσματα, δὲν ἀντελήφθη, ὅτι ἔφευγεν ὁ Ἱερώνυμος.

—Χαῖρε, φίλε μου, τοῦ λέγει ἡ Βιολέττα καὶ τοῦ δίδει τὸ χέρι της, τὸ ὁποῖον φιλεῖ αὐτὸς τρεῖς φορές.

—Μὰ ἡ συμφωνία μας δὲν ἦτο τρεῖς φορές.

—Γότε λοιπὸν τέσσρας. Ἀλλὰ τὸ τέταρτον, εἰ δυνατόν, ὀλίγα δέκατα πάρα πάνω ἀπὸ τὸ μανίκιόν σας, ἔχω τὸν λόγον μου.

—Μὴ δὰ εἶμαι θερμόμετρο;

—Θερμόμετρον! Θερμόμετρον! τὸ ὁποῖον, ὅπως ἦλθον τῆς Μοίρας τὰ θέσφατα, θὰ εἶμαι εὐτυχὴς νὰ δείξῃ τοὺς 42 βαθμούς, τὸ ὁποῖον θὰ σημαίνῃ καὶ τὸ τέλος τῶν παλμῶν μου, οὗς ἀπὸ ἐννέα καὶ εἴκοσιν ἐτῶν αἰσθάνομαι δι' ὑμᾶς, Βιολέττα.

—Ἄχ! ἀδιόρθωτε! Ἂς εἶναι, μόνον διὰ σήμερα ὅμως καὶ ἐτράβηξε ὀλίγον ἐπάνω τὸ μανίκι της.

—Διὰ σήμερον καὶ διὰ πάντοτε...

Καὶ ἐνῷ ἀκουμποῦσε τὰ χείλη του ὁ Ἱερώνυμος, εἶπεν ἡ Βιολέττα.

—Καλὲ νὰ θυμᾶσθε ἀκόμη ὡς καὶ τὴν ἐλήτσα τοῦ μπράτσου μου;! Λοιπὸν θὰ βλεπώμαστε, Ἱερώνυμε, ὡς φίλοι ὅμως καὶ μόνον ὡς φίλοι, ὡς εἴπαμε.

—Βεβαίως, βεβαίως, οὕτω.

—Θὰ ἐργασθῇς γιὰ μᾶς, γιὰ τὴ δόξα τῆς φαμίλλιας μου γιὰ τὸ μέλλον τοῦ Αὐγουστῆ μου, ἀφοῦ μάλιστα, καθὼς φαίνεται, εἶσαι τόσο φίλος τοῦ Μηνᾶ. Νὰ μοῦ τὸ ὑποσχεθῇς!...

—Ναί! ναί! χιλιάκις ναί! Ἀλλὰ χρειάζεται προσοχή, μεγάλη προσοχή. Ἀφήσατε εἰς ἐμὲ τὴν διεύθυνσιν τῶν σχετικῶν πραγμάτων. Θὰ τὰ εἰπωμεν ἔχομε καιρὸ νὰ τὰ εἰπωμεν.

—Δὲν τρῶτε μαζὶ μας αὔριο;

—Δὲν πρέπει, δὲν συμφέρει, ἐγὼ θὰ ἐιευθύνω, εἴπαμεν.

Καὶ τοῦ ξανάδωσε τὸ χέρι· καὶ καθὼς τὸ ἐπρότεινε ἀνασκουμπωμένο, ἐπλησίασε μὲ τὸ ἄλλο τὸ κερὶ καὶ ἐφάνη μέσα εἰς τὴν λάμψιν τῆς λευκοτάτης σαρκὸς της ἡ περίφημη ἐλήτσα.

Καὶ ἡ μὲν Βιολέττα, ποῦ εἶδε τὴν φλόγα τῆς ματιᾶς τοῦ Ἱερωνύμου, ἐτράβηξεν εὐθὺς τὸ χέρι της:

—Φθάνει! Τίποτε ἄλλο πιὰ καὶ ποτὲ ἄλλοτε!..

Ὁ δὲ Ἱερώνυμος φεύγει γοητευμένος, σαστισμένος καὶ ἀνάπαστος ἀπὸ τὸν ἀνεμοστρόβιλον τῶν ἀναμνήσεών του, ποῦ ἔξαφνα τὸν περιεκύκλωσαν.

ΙΕ΄ Ο ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΑΓΡΥΠΝΕΙ

Ἀπόψε ὁ Ἱερώνυμος δὲν ἔκλεισε μάτι. Καὶ ἀντὶ κατὰ τὴν συνήθειάν του νὰ ἐργασθῇ δύο ὥρας τὸ βράδυ καὶ νὰ κοιμηθῇ, καὶ αὐτὲς τὴς δύο ὥρες, ποῦ τὰς ἐπέρασε ξαπλωμένος εἰς τὸ κρεβάτι του καὶ τὴς ἄλλες, ἕως τὰ ξημερώματα—ἄκουσε δὲ καὶ τὸν κόκκορα καὶ ἀπὸ τὸ γειτονικὸν ἀκόμη κοττέτσι, ποῦ ξελαρυγγιαζότανε — τὰς ἐπέρασε μὲ τὰ μάτια τεντωμένα ἀπὸ τὴν ἀϋπνία. Ἐγύριζε δεξιὰ διὰ νὰ ξεχάσῃ τὰς σκέψεις του καὶ εὕρισκε ἄλλας. Ἐναγύριζε ἀριστερὰ καὶ θυμώτανε τὴς πρώτες. Τὸ μαξιλάρι του τὸ εὕρισκε βαθυλωτὸ ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος καὶ παραφουσκωμένο ἀπὸ τὸ ἄλλο. Τὸ στρῶμά του τὸ εὕρισκε σκληρόν. Ὡς καὶ τὰ φύκια τοῦ παραμυρίζουν ἀπόψε. Τὸ πάπλωμά του εἶναι βαρὺ καὶ τὸ σεντόνι μόνον, ἐλαφρό. Ἀπὸ τὰ διαρκῆ μάλιστα ἀερίσματα τῶν σκεπασμάτων του ἔκλεισαν καὶ τὰ ῥουθούνια του. Καὶ ὁ Ἱερώνυμος, ὅταν κλείσῃ ἡ μύτη του, δὲν μπορεῖ ὄχι μόνον νὰ ἐργασθῇ, ἀλλ' οὔτε νὰ ἡσυχάσῃ, ἰδίως νὰ συγκεντρώσῃ τὰς ἀναμνήσεις του. Ἐσκεπάσθη λοιπὸν πάλιν ἕως τὴν κορυφήν· ἔπεσε τὸ ἀριστερὸ ρουθοῦνι του εἰς τὸ μαξιλάρι, διὰ νὰ ἀνοίξῃ τὸ δεξί, καὶ κατόπιν τὸ δεξί, διὰ νὰ ἀνοίξῃ τὸ ἀριστερόν. Ἐγύρισε ταβάσκελα καὶ τότε ἔκλεισαν καὶ τὰ δύο. Ἐδκρέθη λοιπὸν πλέον αὐτὴν τὴν κατάστασιν, ἔδωσε μιὰ κ' ἐπεταχθηκε ἀπὸ τὸ κρεβάτι του, ἐφόρεσε τὴ Σφνκαΐκη σκούφια τοῦ πατέρα του, ἕνα παλαιὸν ἐπανωφόρι ποῦ τοῦ ἐχρησίμευεν ὡς ῥόμπα, ἐσήκωσε τὸ γιακᾶ του καὶ τὸν ἐκάρφωσεν ἐμπρὸς μὲ μιὰ καρφίτσα, γιατὶ κάτι τοῦ φυσοῦσε εἰς τὴ λακκοῦδα τοῦ λαιμοῦ του, καὶ ἐκάθισε 'στὴ φαρδιὰ καρέκλα τῆς ἐργασίας. Ἄναψε τότε τὴ λάμπα του — καὶ αὐτὴ ἐκάπνιζε σήμερα — καὶ πότε μὲ τὰ μάτια ὁλάνοικτα, πότε γλαρωμένα, ἄλλοτε κουτουλᾷ κι' ἄλλοτε πισοκεφαλιάζει, καὶ ἀρχίζει τὰς σκέψεις του πάλιν εἰς τὰ ξύπνα του, αἱ ὁποῖαι μέσα εἰς τὴ νύστα του ἀνοηταίνουν, ἐξακολουθοῦν τὸν φρενιασμένον δρόμον των καὶ συμπληροῦνται φαντασμαγορικῶς, ἕως ὅτου τεντώνει καλὰ τὰ μάτια του καὶ ἐπαναφέρει τὰς ἐπαναστατημένας σκέψεις του εἰς τὸν ἴδιον δρόμον.

Καὶ σκέπτεται λοιπόν;

«Τί περίεργον πρᾶγμα! Νὰ εὑρεθῇ ἐδῶ ἡ Βιολέττα!... καὶ νὰ εἶναι νύμφη τοῦ Καπετὰν Θο...δω...ρῆ!... Καλὲ τί Θοδωρῆ! τοῦ Μηνᾶ... τὸ καράβι ἄρ...αξε καὶ 'γὼ βγ...αίνω ἔξω...ῶ! ἀνάθεμα!... τί κουταμάρες ποῦ μουρμουρίζω ἀπ' τὴ νύστα μου. Νὰ εἶναι σύ. .ζυγ...ος τοῦ Μηνᾶ, οὔφ! τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Μηνᾶ... Μηνᾶς Μηνοείδης «Πρόσκλησις εἰς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων. 1826 Παρίσιοι». Χά. .Χά...Χά! Αἴ μὰ αὐτὸ εἶναι ἀστεῖον καὶ ἀνυπόφορον συγχρόνως! Τοῦ ἰατροῦ σύζυγος. Τί νύστα εἶναι αὐτή! τοῦ ἀδελφοῦ καλὲ τοῦ Μηνᾶ... καφφὲ Θανάσῃ! Καλὲ τί καφφὲ καὶ Θανάσῃ! Εἶναι τὸ περίφημον καφφενεῖον...ποῦ μοῦ ἀνεκάτευσε βλέπεις...τὰς σκέψεις μου.. Τεμπελίκι τὸ λένε! Χά...Χά...Χά!.. Τώρα ποῦ ἐγέλασα, θὰ ξυπνήσω ἀμέσως... Ἐκεῖνο τὸ φί...λημα τῆς ἐλιᾶς της μὲ ἔφερε πίσω εἰκοσιεννέα ἔτη!... Ἄχ! ὅταν τῆς ἐξεμυστηρεύθην τὸν ἔρωτά μου. Καὶ τότε χεῖρα ἐλαιοφόρον ἐφίλησα, τίποτε ἄλλο!... Παρὰ θῖνα ἀλός... «ἀλῶνι ξαλῶνι τὸ στάρι πάει χαμένο». Ὦ; αὐτὸ εἶναι ἀνυπόφορον. Σήμερον ἤκουσα τὴν παροιμιώδη αὐτὴν φράσιν... Ἀπὸ τὴν κόρην... Κόριννα ἡ καὶ Μυῖα: ἐνίκησε τὸν Πίνδαρον! Ἄ! ἄλλο πάλιν αὐτό! Τώρα σὲ διορθώνω ἐγώ, Ἱερώνυμε!

Ἐπλησίασε εἰς τὸν νιπτῆρά του καὶ ἔχωσε τὸ κεφάλι του μέσα εἰς τὴν λεκάνην του γεμάτην νερὸν ἀπὸ βραδύς.

«Μὰ τί εἶναι ὡς τόσον ὁ ἄνθρωπος! Πρῶτον, τὸ ζῶον τὸ ὁποῖον νυστάζει· δεύτερον, ὁ δαίμων, ὅστις ἐμπαίζει τὸν νυστάζοντα! Τρίτον ὁ παραζαλισμένος νοῦς, ὅστις κατορθώνει κατὰ διαστήματα νὰ σκέπτεται δι' αὐτὴν τὴν παράδοξον κατάστασιν. Καὶ τέταρτον ἡ κρίσις ἡ ὁποία κοσκινίζει ἅπαντα αὐτὰ καὶ βγάζει συμπεράσματα... ἤδη συνῆλθον. Πρὶν δὲ νυστάξω καὶ πάλιν, γρήγορα καφέν! Πῦρ λοιπὸν εἰς τὸ καμινέτον μου!

Ἀπὸ τὴν θίαν του ὅμως ἔχυσε σπίρτο εἰς τὸ δισκάκι, ἄναψε καὶ αὐτὸ καὶ ἔλαμψεν ὅλο τὸ δωμάτιον.

—Τί φωτιὰ εἶναι μέσα, κὺρ Δάσκαλε;!...

Ἀκούσθηκε ἀπὸ τὸ διπλανὸν δωμάτιον ἡ φωνὴ τῆς τρομαγμένης κὺρ—Ἀναγνώσταινας.

—Ἐσὺ μᾶς ἔλειπες! Νὰ ἔλθῃς διὰ νὰ σβύσῃς τὴν πυρκαϊάν... Ἡσύχασε, χριστιανή μου καὶ δὲν εἶναι τίποτε. Τὸ σπίρτον τὸ χυμένον εἰς τὸ δισκάκι, τὸ ἤναψα. Ἔτσι μοῦ ἦλθε. Ἔτσι ἠθέλησα! Μπά! Δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ ἀνάψω τὸ σπίρτον μου; Ὡραία ἰδέα!

—Νὰ μὲ συμπαθᾷς. Φοβήθηκα νὰ μὴν ἄναψαν τὰ ῥοῦχά σου!

—Καὶ αὐτὰ ἰδικά μου εἶναι! σιωπή!

Καὶ ἡ κὺρ—Ἀναγνώσταινα ἐλούφαξε.

Δὲν εἶχεν ὅμως ἄδικον νὰ ἀνησυχήσῃ, διότι ἔξαφνα, ἐνῷ ἐκοι-

κ. κ. ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ
ΑΝΑΓΝΩΣΑΤΕ ΕΠΙΣΤΑΜΕΝΩΣ
ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΥΜΑΣ ΔΗΛΩΣΙΝ ΜΑΣ

ματο, ἐξύπνησε ἀπὸ μιὰ λάμψι τοῦ δωματίου της, τὸ ὁποῖον ἐχωρίζετο ἀπὸ τὸ δωμάτιον τοῦ ὕπνου τοῦ Ἱερωνύμου μὲ μιὰ τζαμόπορτα μὲ πυκνὰ μπερντεβάκια, τὰ ὁποῖα ἐμπόδιζαν μόνον νὰ ἐπικοινωνῇ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ὅπως ἐμπόδιζαν καὶ πᾶσαν ἄλλην τυχὸν ἐπικοινωνίαν δύο σύρται, ἕνας ἀπ' τὸ μέρος τοῦ Ἱερωνύμου καὶ ἕνας ἀπ' τὸ μέρος τῆς κὺρ—Ἀναγνώσταινας. Οἱ σύρται αὐτοὶ ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἔφερχν τὰ ἴχνη χρονίας ἀχρηστίας.

Τώρα ὁ Ἱερώνυμος πίνει τὸν καφέ του καὶ εἶναι ἐντελῶς εἰς θέσιν νὰ συνεχίσῃ ὁμαλῶς τὰς σκέψεις του.

«Ἕνα περίεργον πρᾶγμα μοῦ συμβαίνει ὡς τόσον. Θέλω νὰ ἐνθυμηθῶ τὴν Βιολέττταν, ὅταν τὴν ἐπρωτογνώρισα νέαν καὶ ὡραίαν. πρὶν τὴν ἐπανίδω, ὅπως χθές, τὴν ἐπανέφερον συνεχῶς θυμάσια εἰς τὴν μνήμην μου καὶ ἐνίοτε μάλιστα τὴν ἀναπαρίστων ὁλοζώντανην ἐμπρός μου. Οὐδέποτε ἔλαβα ὑπ' ὄψιν μου τὴν πάροδον τοῦ χρόνου καὶ ἐνόμιζα ὅτι εἶναι πάντοτε ἡ ἰδία, ἡ Βιολέττα τῶν πρώτων καὶ μόνων ἀναμνήσεών μου. Καὶ τώρα, ὅτε τὴν εἶδον τεσσαρακονταπεντάραν, ἀδυνατισμένην καὶ μὲ διόπτρας, δὲν ἠμπορῶ πλέον νὰ τὴν ἐνθυμηθῶ, ὅπως ἦτο τότε. Πιέζω τὴν κεφαλήν μου, κλείω τοὺς ὀφθαλμούς μου, ἐπανέρχομαι εἰς τὰ ἔτη τῆς νεότητός μου καὶ ἀντὶ νὰ φαντασθῶ τὴν Βιολέτταν... φαντάζομαι ... τὴν Πελαγίαν! Μήπως εἰς τὴν τρικυμίαν τῆς ψυχῆς μου, ἀνεμίχθη ὁ πρῶτός μου ἔρως μὲ τὸν τελευταῖον μου θαυμασμόν; Ρίψατέ μου σωσίβιον, ὦ θεοί! Διότι τὸ ἀσθενικὸν σαρκίον μου κλυδωνίζεται ἐπικινδύνως. Σκέπτομαι τὴν Βιολέττταν, κατορθώνω νὰ πλησιάσω πρὸς ἐμὲ διὰ τῆς φαντασίας μου τὸ νεανικὸν εἴδωλόν της καὶ ἐξαφνα, τὰ κασανὰ μαλλιά της, ἀρχίζουν νὰ μαυρίζουν, νὰ βοστρυχοῦνται, νὰ μεγεθύνωνται καὶ νὰ γίνωνται... τὰ μαλλιὰ τῆς Πελαγίας! Φέρω εὐχερέστερον εἰς τὴν μνήμην μου, τὰ γαλανὰ καὶ γλυκύτατα τῆς Βιολέττας μου μάτια καὶ μόλις τὰ φαντασθῶ, ἀρχίζουν νὰ γίνωνται μεγαλύτερα, τακερώτερα,νὰ ἐντείνεται τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἐξακοντίζουν, νὰ αὐξάνῃ ἡ γλυκύτης τὴν ὁποίαν σταλάζουν αἱ βλεφαρίδες τῶν νὰ ἐπιμηκύνωνται, τὸ κυανοῦν χρῶμά των νὰ γίνεται βαθυκύανον... καὶ νὰ ἔχω ἀπέναντί μου τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Πελαγίας!.. Εἶναι σὰν νὰ ὑπάρχῃ ἕνα νῆμα τοῦ ὁποίου τὴν μίαν ἄκραν κρατῶ ἐγώ, καὶ τὴν ἄλλην ἡ Βιολέττα, κι' ἐξαφνα βρίσκεται εἰς τὴν χεῖρά μου νῆμα, τοῦ ὁποίου τὴν ἄκραν κρατεῖ ἡ Πελαγία! Τί νὰ κάμω λοιπόν; Ἐγὼ δὲν ἔχω νὰ κάμω τίποτε. Ὅ,τι ἐπέπρωτο νὰ γίνῃ, ἔγινε. Ἡ Κλωθὼ ἤδη ἐπεράτωσε τὸ ἔργον της, ἔστριψε τὰ δύο νήματα εἰς ἓν καὶ κρατῶ ἀμφότερα ἀδιακρίτως. Ἄ! ὄχι! Δὲν πρέπει νὰ μὲ ἐπηρεάσῃ ἡ συστροφὴ ἡ ὁποία ἔγινεν εἰς τὴν ἠλακάτην τῆς Μοίρας! Ἡ Πελαγία εἶναι σὰν παιδί μου, σὰν παιδὶ τοῦ φίλου μου καὶ προστάτου μου. Ὀφεῖλω νὰ μὴ εἶμαι οὔτε κατὰ διάνοιαν κατώτερος τῆς ἀρετῆς τοῦ Μηνᾶ!.. Σὲ βλέπω εἰς τὴν ἐρημικὴν παραλίαν τῶν Πατρῶν, Πελαγία μου!.. Βιολέττα μου ἤθελα νὰ 'πῶ... μπά! τώρα πλέον δὲν πρόκειται περὶ νύστας· μήπως παρεφρόνησα!... Ἀπόφασις λοιπόν!... Εἶμαι τώρα φίλος τῆς Βιολέττας ἢ δὲν εἶμαι;... Ναί! Καὶ ὅπως ὁ Μηνᾶς προστατεύει τὸ τέκνον αὐτῆς, ποῦ ἠγάπησε, τὴν Πελαγίαν, δὲν πρέπει οὕτω καὶ ἐγὼ νὰ προστατεύσω μὲ ὅσας ἔχω δυνάμεις τὸ τέκνον τῆς κόρης, ποῦ ἠγάπησα, τὸν Αὐγουστῆν; Τοῦ φίλου μου ἡ μεγάλη ψυχὴ ἄς χειραγωγήσῃ καὶ τὴν ἰδικήν μου ψυχήν, εἰς τὴν λαβυρινθώδη κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται, κάμνουσα χρῆσιν καὶ τοῦ διπλοῦ μίτου, διὰ τὸν ὁποῖον ὠμίλησα. Ἔχω, βλέπετε, διάθεσιν καὶ δι' ἀστειότητας! Ἔφεξε ἤδη καλά! Ἄς εἰσέλθω εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ προσευχηθῶ εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας, ἄς διευθυνθῶ κατόπιν εἰς τὴν σχολικὴν ἐργασίαν μου καὶ μετὰ τὴν ἐργασίαν μου ταύτην μεταβαίνω τὴν τεταγμένην ὥραν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Πελαγίας διὰ νὰ προσευχηθῶ καὶ ἐκεῖ! Ἀλλὰ σήμερον δὲν εἶναι ἡμέρα τοῦ μαθήματος τῆς Πελαγίας, εἶναι αὔριον· ἄλλως τε μετὰ τὸ πέρας τοῦ μεταμεσημβρινοῦ μαθήματός μου, θὰ ὑπάγω, ὡς ὑπεσχέθην εἰς τῆς Βιολέττας. Ἀλλ' ἐλησμόνησα, ὅτι ὀφεῖλω νὰ ἴδω καὶ τὸν Μηνᾶν, ἵνα τῷ διηγηθῶ ἀνεκδοτικῶς περὶ τοῦ εὑρεθέντος μαρμάρου· τοῦτο ἂν δὲ τοῦ ἐνανοποιήσῃ τὴν περιέργειάν του, θὰ τὸν εὐθυμήσῃ ὅμως βεβαίως. Ὁ Θεὸς νὰ φυλάξῃ νὰ μὴν ἀντιληφθῇ τίποτε ἀπὸ τὰ καρδιακά μου ζητήματα, διότι τότε ἀντὶ νὰ φέρω εἰς συννενόησιν τοὺς παρεξηγημένους, ὅπως σκοπεύω νὰ προσπαθήσω, θὰ τοὺς ἀνακατεύσω ἔτι περισσότερον. Ὅλα λοιπὸν σήμερον! Ἡ σημερινὴ ἡμέρα ἄς εἶναι ἡ μεγάλη ἡμέρα μου, ὅπως εἶπε κάποιος στρατηλάτης! Θὰ ὑπάγω εἰς τὸ σχολεῖον νὰ προσδιορίσω μάθημα τῶν μικρῶν δι' αὔριον, προφασιζόμενος κακοδιαθεσίαν· πρώτην φορὰν εἰς τὴν ζωήν σου κατόπιν τριάκοντα καὶ τεσσάρων ἐτῶν ὑπηρεσίας, ὦ Ἱερώνυμε, εἶσαι ἀργόμισθος. Θὰ ἀποστείλω δὲ μικρόν τινα, ὅπως μεταλέσῃ τὴν Ἀναγνώσταιναν, διὰ τῆς ὁποίας θὰ διαμηνύσω εἰς μὲν τὸν κύριον Μηνᾶν ὅτι ἐπιθυμῶ νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ περὶ τὴν δεκάτην εἰς τὸ γραφεῖον του, εἰς δὲ τὴν δεσποινίδα Πελαγίαν, ὅτι ἀντὶ τῆς αὔριον, σήμερον τὴν 2αν μετὰ μεσημβρίαν ὥραν, παρακαλῶ, νὰ κάμωμεν τὸ μάθημά μας καὶ δὲν σημαίνει, ἂν δὲν ἔχῃ προετοιμασθῇ πρὸς τοῦτο. Τὴν δὲ 4 ὥραν ἀκριβῶς εἰς τὴν ἐπίσημον ἐπίσκεψιν τῆς κυρίας Βιολέττας. Καὶ πρὸς μὲν τὸν Μηνᾶν θὰ δικαιολογηθῶ, ὅτι ἐτόλμησα νὰ τὸν ἐνοχλήσω διὰ τὸν λόγον ὅτι ἐπιθυμῶ νὰ μάθῃ τὸ ταχύτερον, περὶ τίνος ἀκριβῶς ἐπρόκειτο, πρὸς δὲ τὴν Πελαγίαν, ὅτι αὔριον εἶμαι ἀπησχολημένος εἰς γραφικὴν τῆς ὑπηρεσίας μου ἐργασίαν. Εἰς οὐδένα δὲ θ' ἀποκαλύψω ὅτι μοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐργασθῶ, διότι ἔχω ἀνάγκην νὰ τακτοποιήσω τὴν ἐσωτερικήν μου κατάστασιν, καὶ μόνον πρὸς τὴν Ἀειπάρθενον θὰ τὸ ἀνομολογήσω ἐπικαλούμενος πρὸς τοῦτο καὶ τὴν ἀρωγήν της!

ΙΣΤ' Η ΜΕΓΑΛΗ ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

— Τί ἔπαθες, δάσκαλε; τόση πρεμοῦρα σοῦ φάνηκε, πῶς εἶχα, νὰ μάθω σαχολεπτομέρειες γιὰ τὰ μάρμαρα τῆς νύφης μου;

— Ἂν ἔχετε νὰ τελειώσετε τὴν ἐργασίαν σας, περιμένω, μὴν ἐνοχληθῆτε.

— Καλὲ τί λές! Δὲν βλέπεις, ποῦ κάθομαι· ἅμα μοῦ μήνυσες, πῶς θἄρθῃς 'ςτὴς δέκα καὶ πλησίασε ἡ ὥρα, ἔκλεισα τὰ βιβλία μου, ὑπέγραψα, ὅ,τι εἶχε ἕτοιμο ὁ γραμματικός μου καὶ τὸν ἔστειλα σὲ δουλιά· καὶ νά με, ποῦ σὲ περιμένω. Ἐσένα ὅμως περιμένω, ὄχι τὰ νέα, ποῦ θὰ μοῦ φέρῃς, νότα μπένε, καθὼς θἄλεγε ἡ νύφη μου.

— Ὀφεῖλω νὰ ὁμολογήσω, ὅτι μὲ ὑπεδέχθη φιλοφρονέστατα ἡ κυρία Βιολέττα.

— Νὰ τά μας, ποῦ ἄκουσα καὶ τὸ χρυσό της τὸ ὀνοματάκι! ποῦ εἶχα νὰ τἀκούσω ὀχτὼ μῆνες τώρα. Ἂν δὲν μοῦ τὸ ξαναπῆς, χάρι μοῦ κάνεις.

— Μὰ τί συμβαίνει λοιπὸν μὲ αὐτοὺς τοὺς δυστυχισμένους ἀνθρώπους!...

— Μοῦ φαίνεται, πῶς ὅ,τι ἔπρεπε τὸ ἔκανα, γιὰ νὰ εἶνε λιγώτερο δυστυχισμένοι. Καὶ ἂν μοῦ μιλήσῃς πιὰ συμπαθητικὰ γιὰ δαύτους, τὸν ἔχασες τὸν Μηνᾶ!

— Ὁ Θεὸς νὰ φυλάξῃ! Ἐπειδὴ ἅπαξ μόνον μοῦ ἐπιτρέψατε, νὰ σᾶς ἀναφέρω τὴν Βιολέτταν...

— Μοῦ φαίνεται, ὅτι μοῦ τὴν ἀνάφερες ἴσα μὲ τὰ τώρα δύο φορὲς καὶ τὴ δεύτερη μάλιστα φορὰ δίχως τὸ κυρία. Μπᾶς καὶ τὰ φτιάξατε κιόλας;

— Πάντοτε τὰ φαιδρά σας! Ἔστω· τρεῖς δὲν θὰ γίνουν! Ἀφοῦ λοιπὸν ἀνέφερα ἅπαξ, ἔστω καὶ δίς τὴν κυρίαν ἐκείνην, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ἀναφέρω, ἅπαξ μόνον πάλιν, καὶ τὴν περὶ τοῦ υἱοῦ των γνώμην μου; Δὲν τολμῶ νὰ μνημονεύσω τὸ ὄνομά του, διὰ νὰ ἔχω τὴν θύραν ὅπως δήποτε ἀνοικτήν.

— Χά, χά, χά! ἄρχισες νὰ μοῦ φέρνῃς πάλι κέφι. Ὄχι· τὸν Αὐγουστῆ πές τον ὅσες φορὲς θέλεις. Ἅμα τὸν ἀκούω, τὸν φαντάζομαι τὸν τρίκλη, καὶ μοῦ κάνει καλό.

— Μὰ προσωπικῶς ἐναντίον του δὲν ἔχετε, ὑποθέτω, τίποτε.

— Τί νἄχω; Ἐγὼ μ' ἕνα νυχτόπισαμα θἄχω;... Μόνο πούναι ἴδιος κι' ἀπαράλλακτος ἡ μάννα του σὲ ὅλα. Θὰ ἤθελε μάλιστα νὰ μὴν παρανομίζεται Γούμενας.

— Ἀλλὰ Πελεγρίνης;

— Μὰ σὺ τἄμαθες, βλέπω, ὅλα. Σὲ μιὰ ὥρα μπῆκες γιὰ καλὰ 'ςτὸ σπιτικό της. Τί διαβολάνθρωπος εἶσαι σύ!

— Εὐθὺς ὡς ἐννοήσω, ὅτι τοῦτο θὰ ἐλαττώσῃ, ἔστω καὶ κατὰ κεραίαν τὴν πρὸς ἐμὲ ἐκτίμησιν καὶ συμπάθειάν σας, ἐξέρχομαι ἐκ τοῦ συγγενικοῦ σας κύκλου καὶ διὰ τοῦ παραθύρου, μάλιστα.

— Ὄχι! ὄχι!... Ἱερώνυμε. Τέτοιος εἶσαι Τέτοιον σ' ἐγέννησαν οἱ γονεῖς σου. Οὔτε μπορῶ οὔτε θέλω νὰ σὲ κάμω ἀλλοιώτικον· σήμερα πές μου γιὰ δαύτους ὅ,τι θέλεις, ἀλλὰ σήμερα μόνο. Ἐμπρὸς λοιπόν!

— Συμφωνότατος! διότι σήμερον καὶ ἐγὼ μόνον ἀφῆκα τὰς συνηθείας μου καὶ παρέλειψα τὰ καθήκοντά μου ἀπολύσας τοὺς μικρούς μου μαθητάς, λόγῳ κακοδιαθεσίας δῆθεν, ὡς αὔριον.

— Καὶ τί σκέπτεσαι νὰ κάνῃς ταπομεσήμερο;!

— Θὰ σᾶς εἰπῶ.

— Ἂν εἶναι γιὰ τὴν περίφημη πλάκα, πές μου τώρα μὲ δυό λόγια νὰ ξεμπερδεύομε, ἀφοῦ δὲ θὰ γλυτώσω ποῦ δὲ θὰ γλυτώσω, νὰ μάθω. Καὶ τὸ λέω αὐτό, γιατὶ μοῦ περνάει μιὰ ἰδέα, πῶς μπορεῖ νὰ ἦτον καὶ πρόφασις ἡ πλάκα γιὰ νὰ σὲ κουβαλήσουν σπίτι τους.

— Μὰ μὴ προδικάζετε δά. Εἰς τὸ προκείμενον λοιπόν, διὰ μικρᾶς ὅμως προεισαγωγῆς. Ὁ κόσμος, κύριε Μηνᾶ, εἶναι εἰς, ἀλλ' αἱ περὶ τοῦ κόσμου ἀντιλήψεις εἶναι διάφοροι.

— Παλιὰ δουλιά.

— Οἱ ξένοι λόγου χάριν ἔχουσιν ἄλλας ἀντιλήψεις καὶ ἄλλας ἔχουν ἢ ὅπως δήποτε ὤφειλον νὰ ἔχουν οἱ Ἕλληνες· ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἄλλας ἀντιλήψεις ἔχουν οἱ Στερεολλαβῖται, ἄλλας οἱ Πελοποννήσιοι, ἄλλας οἱ Αἰγαιοπελαγῖται καὶ ἄλλας οἱ Ἑπτανήσιοι, διὰ νὰ περιορισθῶ εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα.

— Ἴσα μὲ 'δῶ, τἄπαμε καλά!

— Ἡ Στερεὰ καὶ ἡ Πελοπόννησος λόγου χάριν, ἔχουν ἐξ ἑνὸς μὲν λαόν, ἐξ ἄλλου δὲ ἀρχοντιὰ καὶ λεβεντιὰ ἀκόμη, ἂν θέλετε, προκειμένου περὶ στρατιωτικῶν ἰδίως γενῶν· οἱ Αἰγαιοπελαγῖται ἔχουν—πλησιάζουν διὰ νὰ τὴν λησμονήσουν—καὶ εὐγένειαν Φραγκικῆς καταγωγῆς. Εἰς τὴν Ἑπτάνησον ὅμως ἡ ἰδέα τῆς εὐγενείας καὶ διατηρεῖται καὶ ἀκμάζει.

— Πάει καλά! Δικαιώμά τους εἶναι.

— Δὲν ἀρνεῖται κανείς, ὅτι καὶ ὁ νέος ἀνὴρ εἶναι κάτι μέγα καὶ ἀξιοθαύμαστον...

— Ὥστε πάει νὰ 'πῇ, ὅτι ἐμεῖς, ποῦ ἀρχίσαμε νὰ παίρνωμε τὴν κάτω βόλτα, εἴμαστε γιὰ πέταγμα.

— Δὲν ἐννοῶ τοὺς νέους τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ τοὺς νέους κατὰ τὴν αἰγλην. Ἤτοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι δηλαδὴ ἡ ἀρχὴ τοῦ γένους των· τοὺς ἀναδεικνυομένους διὰ τῶν ἀτομικῶν μόνον ἀρετῶν, τῆς εὐφυΐας, τῆς γενναιότητος, τῆς φιλοπονίας των... λόγου χάριν ὁ κύριος Μηνᾶς.

— Ἀγάλια—ἀγάλια θὰ μοῦ πῇς, πῶς βρέθηκα ἐγὼ κάτ' ἀπ' τὴν πλάκα τῆς νύφης μου.

— Χά... χά! χά!... Μὰ εἶσθε τόσον χαριτωμένος εἰς τὰς διακοπάς σας!.. Ἐν τούτοις ἐξακολουθῶ. Ὅπως ὑπάρχουν λοιπὸν νέοι ἄνθρωποι, καθ' ἣν ἐδώσαμεν ἤδη ἔννοιαν, ὑπάρχουν καὶ παλαιοὶ ἄνθρωποι, δηλαδὴ ἀπόγονοι προαιωνίων ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν, τὰς ὁποίας ἐδόξασε τὸ παρελθὸν καὶ μνημονεύει ἡ ἱστορία ἀναλόγως τῶν πράξεών των. Οὗτοι ἔχουν διττὰς ὑποχρεώσεις, νὰ δημιουργήσουν τὴν ἀτομικὴν κοινωνικήν των θέσιν καὶ νὰ διατηρήσουν τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν εἶχον ἀπὸ τοὺς προγόνους των. Ἀναμνηστικὰ λοιπὸν σύμβολα τῆς εὐκλείας τῶν χρόνων, οἵτινες ἀπῆλθον ὡς πρὸς τοὺς προγόνους, καὶ οἵτινες συνεχίζονται διὰ τῶν ἀπογόνων, εἶναι πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὰ οἰκόσημα! Διάφορα ζῷα...

— Ἄ! γειά σου!

— Ἀλλὰ καὶ φυτά, καὶ ποικίλματα καὶ εἰδικοὶ χρωματισμοὶ καὶ ἕνα πλῆθος ἄλλων συμβόλων σχετιζομένων πρὸς τὸ ὄνομα, πρὸς τὸ παρελθόν, πρὸς τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς οἰκογενείας, καὶ ἄλλα σημεῖα πάλιν καταδηλοῦντα τὸ εἶδος καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ τίτλου, σχηματίζουν αὐτὸ τὸ περίφημον οἰκόσημον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἰδικῶς ἐγκύψας εἰς τοιαύτας μελέτας, ἀναγινώσκει, συνοπτικῶς συμβολιζομένην, τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν σημασίαν τῆς οἰκογενείας.

— Τὸ ἴδιο ἀπάνω—κάτω δηλαδὴ μὲ τῆς δικές μας φιγοῦρες τῶν καραβιῶν.

— Ἄλλην ἔννοιαν ἔχουσι τὰ ἀκροστόλια αὐτά!...

— Ἂς εἶναι! τέλειωνε, δάσκαλε, σὲ παρακαλῶ.

— Ἐτελείωσα. Τοιοῦτον λοιπὸν οἰκόσημον τῆς οἰκογενείας, ὡς μὲ ἐπληροφόρησαν, τῆς κυρίας νύμφης σας, ἦτο τὸ μάρμαρον τοῦτο, τετραγωνικόν, ἰσόπλευρον καὶ διαστάσεων ἡμίσεως περίπου μέτρου.

— Ὥστε δὲν ἦτον ἡ μούρλα τῆς νύφης μου, ποῦ σ' ἔφερε νύχτα στὸ σπίτι της.

— Βεβαίως ὄχι. Ἁπλῶς κάποια ὑπερευρικότης τῆς κυρίας..

— Μὰ τῆς περισσότερες φορὲς τὸ νευρικό καὶ ἡ μοῦρλα γειτονεύουνε. Πότε πάει τὸ ἕνα μπρὸς καὶ τὸ ἄλλο πίσω καὶ πότε ἀνάποδα.

— Α! εἴσθε ἐνίοτε ἀδυσώπητος!... Ἅμα ἀνακαλυφθείσης λοιπὸν τῆς πλακὸς ἐπηκολούθησαν αἱ γνωσταί σας ἐκ τῆς ἀθροστομίας τῆς Ἐλευθερίτσας σκέψεις καὶ συνεννοήσεις, αἵτινες κατέληξαν εἰς τὴν ἐσπευσμένην πρόσκλησίν μου. Εἰς τὸ προκείμενον λοιπόν! Μετὰ τὴν αἰτησιν ἀπὸ μέρους των συγγνώμης διὰ τὴν ἐνόχλησιν καὶ τὰς τυπικὰς φιλοφρονήσεις, ὡδηγήθην εἰς μίαν γωνίαν τῆς αἰθούσης, ἔνθα ἔκειτο κεκαλυμμένη δι' ὑφάσματος ἡ πλάξ. Ἀπεκαλύφθη τότε καὶ εὑρέθην αἴφνης πρὸς λελαξευμένου οἰκοσήμου!

— Ποῦ βρέθηκε σπίτι μας καὶ στὸ ἀχοῦρι μάλιστα.

— Ὑποθέτει ἡ κυρία νύμφη σας, ὅτι τὴν ἔφερεν ἡ μήτηρ της καὶ ἐλησμονήθη ἔκτοτε, ἕνεκα οἰκογενειακῶν τινῶν περιπετειῶν.

— Αὐτὸ τό: ὑποθέτει, τὸ πρόσξες, δάσκαλε;

— Ναί! Ἀλλ' ὁ συνδυασμὸς τῶν γεγονότων...

— Ἔχει δίκηο. Μὰ στοὺς συνδυασμοὺς αὐτούς, θὰ σοῦ βάλω κι' ἐγὼ ἕναν 'δικό μου, πῶς ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας μου—πατρικό μας σπίτι εἶναι αὐτό, ποῦ πῆγες—εἶχε τὴ μανία, ὅ,τι σκαλισμένο μάρμαρο εὕρισκε στὰ νησιά, νὰ μᾶς τὸ κουβαλάῃ μὲ τὸ καράβι του· μπορεῖ ναύρῃ καμμιὰ ὥρα κι' ἄλλα ἡ νύφη μας.

— Ἐπὶ τοῦ παρόντος περιορίζομαι μόνον εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ἐπιδεικχθείσης μοι πλακός. Δὲν ἠδυνήθην χθὲς τὴν νύκτα νὰ διακρίνω καλῶς τὰ ἐπ' αὐτῆς· ὑπῆρχον ὅμως βεβαίως δύο μικρὰ κολλωνάκια ἡνωμένα διὰ ταινίας, ἥτις ἔφερε ἄλλοτε γράμματα—ταῦτα ἴσως τὰ ἐξιχνιάσω σήμερον...

—Ὥστε θὰ πᾶς καὶ σήμερα;!

— Θὰ σᾶς εἴπω περὶ τούτου· ἂν δὲ νομίζετε ὅτι οὕτω πρέπει νὰ κάμω, ἡ σημερινὴ ἐπίσκεψις θὰ εἶναι καὶ ἡ τελευταία.

— Δέν κάνεις, ὅ,τι θέλεις, χριστιανέ μου. Μόνον γιὰ μένα, σὲ παρακαλῶ, νὰ μὴ γίνεται κουβέντα σὲ δαύτους οὔτε σὲ μένα γιὰ δαύτους. Πίστεψέ με! πῶς ἂν κανένας ἄλλος μοῦ μιλοῦσε ἔτσι, θὰ τοῦλεγα νὰ μὴν ἀνακατεύεται σὲ σπιτικά μου ζητήματα· εἶσαι ὅμως ἐσὺ ποῦ σ' ἀγαπῶ καὶ σ' ἐκτιμῶ· ἀλλὰ συχώρεσέ με, νὰ σὲ παρακαλέσω, ἄλλη φορὰ νὰ μὴ μοῦ τοὺς ἀναφέρῃς.

— Μὲ ἐπρολάβατε. Τὴν αὐτὴν ἀπόφασιν ἐσκόπευα νὰ λάβω κ' ἐγὼ καὶ μεταβάλνομεν, ἂν θέλετε, καὶ ἀπὸ τοῦδε εἰς ἄλλο θέμα.

— Γιὰ σήμερα, ἄς εἶναι τέλειωνε τέλος πάντων τὴν ἱστορία αὐτῆς τῆς πλάκας.

— Κάτωθεν εἶχε καὶ ἄλλα γράμματα. Ἴσως κατορθώσω νὰ ἀναγνώσω καὶ αὐτά..

— Καὶ τὸ συμπέρασμά σου ἴσα με τὰ τώρα;

—Ὅτι ἴσως νὰ πρόκηται περὶ τῆς οἰκογενείας de Collona.

— Χά!.. χά! χά!... ἐβρόντησεν ὁ Μηνᾶς, πρώτην φορὰν εἰς τὴν ζωήν του τόσον δυνατά, ὥστε καθὼς ἔγειρε εἰς τὸ κάθισμά του ὁ Ἱερώνυμος ἀπὸ τὴν ἔκπληξίν του, κόντευε νὰ πέσῃ ἀνάσκελα.

— Σοῦ εὔχομαι, Ἱερώνυμε, καὶ τὸ πιστεύω ἢ ἄλλες ἀνακαλύψεις σου νὰ μὴν εἶνε σὰν καὶ δαύτη. Ἡ νύχτα, ἡ ταραχή σου γιὰ τὴ βιαστική πρόσκλησι, ἡ χαρά σου ποῦ εἶδες σκαλισμένη πλάκα, καὶ ποῦ μποροῦσες νὰ κάμῃς κἄποιαν ἀνακάλυψι τὸ νευρικὸ τῆς φιλενάδας σου..

— Καλὲ ποίας φίλης μου; διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ!

— Τῆς νύφης μου, ἄς εἶναι, ποῦ μοῦ τὴν ἀνάφερες ἔντεκα φορές! Ὅλα αὐτὰ λοιπὸν ἔκαμαν νὰ στραβοπατήσῃ λιγάκι ὁ νοῦς σου. Νὰ σοῦ 'πῶ λοιπὸν ἐγώ, τί λένε τὰ γράμματα τῆς πλάκας αὐτῆς κάτω ἀπὸ τὰ δύο κολλωνάκια;...: Consulado de Espana!...

— Μὰ μὲ συγχωρεῖτε!

— Συχωρεμένος νἄσαι! Πάει αὐτὸ τώρα, τίποτις ἄλλο ἔχεις νὰ μοῦ πῇς; Πᾶμε τώρα νὰ κάνωμε δυό-τρία βήματα, γιὰ νὰ μοῦρθῃ ἡ ὄρεξι. Αὐταῖς ἡ κουβέντες-καὶ νὰ μὲ συμπαθᾷς—μοῦ στάθηκαν ἐδῶ!... Ἄλλα λόγια, ν' ἀγαπιώμαστε, ποῦ λέει κι' ὁ λόγος.

—Συμφωνότατος! Σήμερον ἐν τούτοις, ὡς εἶπον ἤδη, ὑπεσχέθην, ὅτι εἰς τὰς 4 θὰ ὑπάγω, διὰ νὰ συμπληρώσω τὰς παρατηρήσεις μου, καὶ ὡς φαίνεται δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ἐπαναλάβω τὰς πρὸς αὐτοὺς ἐπισκέψεις μου... Μόνον τὸν μικρὸν υἱόν των εὑρίσκω ἠτιμημένον, ὡς διέγνωσα, ἕνεκα τῆς ἐγκαταλείψεως τῶν σπουδῶν του· διότι μοι φαίνεται, ὅτι ἐσωτερικῶς δὲν εἶναι ὅ,τι δεικνύει τὸ ἐξωτερικόν του.

— Τὸ ἀνάποδο, ποῦ γίνεται στὰ κλούβια αὐγὰ δηλαδή.

—...Ἤθελα δηλαδή, νὰ ἐργασθῶ ὀλίγον δίδων εἰς αὐτὸν μαθήματα τινὰ εἰς τὴν οἰκίαν μου.

—Ὅ,τι κάνης γιὰ νὰ μάθουν γράμματα ὅσοι δὲν ξέρουν, γιὰ τοὺς μαθητάς σου εἶναι ἡ δουλιά σου καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους ψυχικό. Ὥστε θέλω νὰ πῶ, πῶς δὲν εἶναι ἀνάγκη καὶ νὰ μὲ ἐρωτᾷς γιὰ τέτοιες δουλιές. Ἀλλὰ μὲ μιὰ συμφωνία. Δὲ θὰ κοπιάζῃς γι' αὐτόν, πῶς εἶναι ἀνηψιός μου, ἀλλὰ γιατ' εἶναι ἕνα κοτζάμου κορμὶ ἀγράμματο καὶ σοῦ μπῆκε ἡ ὄρεξι νὰ τὸ δασκαλέψῃς.

— Δὲν εἶπα καὶ ἐγὼ τίποτε ἄλλο οὐδὲ ὑπενόησα· ἔλαβα ὑπ' ὄψιν μου μόνον, ὅτι δὲν μοῦ ἐφάνη παιδὶ διὰ πέταγμα καὶ ὄχι ὅτι εἶναι Γούμενας.

—Ὄχι! de Collonas εἶναι.

— Τί σᾶς ἔπαιρνα καὶ μ' ἐμπαίζετε σήμερον: Καὶ ἐγὼ σᾶς ἀγαπῶ τόσον! Βεβαιωθῆτε ὅτι αἰσθάνομαι, ὅτι θὰ συγκινηθῶ.

—Μήπως ἐγὼ δὲ σ' ἀγαπῶ;! Μὲ συγχωρεῖς! μὴ μὲ συνερίζεσαι Εἶμαι πολὺ πειραγμένος μ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους. Κάποτε θὰ μάθῃς τί συνέβη καὶ θὰ μὲ δικαιώσῃς. Ἀφοῦ αὐτὸ τὸ παιδὶ δὲν εἶναι, ὅπως εἶπες, ἔτσι ποῦ νομίζω ἐγώ, κάμε γι' αὐτό, ὅ,τι σὲ φωτίσῃ ὁ Θεός. Σοῦ εὔχομαι μονάχα νὰ μὴ βγῇς γελασμένος καὶ 'στὸ παιδὶ τῆς νύφης μου, ὅπως βγῆκες στὴν πλάκα τῆς. Ἄς πᾶμε τώρα Ἱερώνυμε! Καὶ ἐσηκώθη νὰ πάρῃ τὸ καπέλλο του. Αὔριο λέω, πῶς θἄμαι στὰ καλά μου καὶ ἀρχίζομε πάλι τὸν περιπατό μας καὶ τὰ ἀστεῖα τῆς ζωῆς μας. Σ' ἀφήνω τώρα, γιατὶ θέλω νὰ πάω νὰ ξεσκάσω μόνος μου.

—Μίαν ἀκόμη στιγμήν, παρακαλῶ. Αὔριον θὰ ἀσχοληθῶ εἰς τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου μου καὶ εἰς τὴν τακτοποίησιν τῶν βιβλίων

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΑΔΥΝΑΤΟΥΣ

VIN COURIER

Ἀντικαθιστᾷ τὸ μουρουνέλαιον

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ Π. ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ

Βερανζέρου 14

μου, ὥστε τὴν Πέμπτην θὰ εὐτυχήσω μὲ τὴν συντροφιάν σας.

—Καλά, ἄμα θὰ σχολάσῃς, πέρασε νὰ πάρῃς καὶ μένα ἀπὸ τὸ γραφεῖό μου, ἂς εἶναι καὶ τὴν Πέμπτη.

—Ἔχω καὶ κάτι ἄλλο νὰ προσθέσω ἀκόμη. Αὔριον εἶναι ἡ ἡμέρα τοῦ μαθήματος τῆς Πελαγίας, τοῦ πρώτου τακτικοῦ πλέον· ἀλλ' αὔριον, ὡς εἶπον, εἶμαι ἀπησχολημένος, διεμήνυσα λοιπὸν εἰς τὴν Πελαγίτσαν νὰ μὲ ἀναμένῃ σήμερον περὶ τὰς δύο μέχρι τῶν τεσσάρων περίπου, ὅτε γνωρίζετε τὰ κατόπιν.

—Μποροῦσες γιὰ τὴν Πελαγία νὰ πᾷς καὶ τὴν Παρασκευή. Γιατὶ νὰ κουρασθῇς τόσο. Ἀφοῦ ὅμως ἔτσι τὸ θέλησες, καλὰ ἔκαμες.

Μόνον ἐγὼ πιά, δὲν εἶναι λόγος νὰ ἐρωτιῶμαι. Ὥρα σου καλὴ λοιπόν, Ἱερώνυμε καὶ ἔγε τὸ νοῦ σου. Σήμερα θὰ σὲ βάλουν στὴ μέση δυὸ μεσοφούσταν. Πρόσεξε, μὴν μπλέξῃς στῆς παντρεμμένης, ποῦναι καὶ μακρύ.

Καὶ γελῶντας ἀπεμακρύνθη ὁ Μηνᾶς πρώτη φορὰ συννεφιασμένος εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ Ἱερωνύμου.

Καὶ ὁ Ἱερώνυμος μονολογεῖ:

— Δύσκολα! δύσκολα τὰ πράγματα καὶ ἐπικίνδυνα! τὰ ὁποῖα πιθανὸν ἀντὶ νὰ ἔχωσιν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἕνωσιν τῶν διεστώτων, νὰ ἔχωσι τὴν ἀνάληψιν τῆς προγονικῆς ὀμβρέλλας μου καὶ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ἀδήλου πορείας μου πρὸς οὐδένα σκοπὸν καὶ πρὸς ἄγνωστον τέλος.

Καὶ ἀπεμακρύνθη καὶ αὐτὸς πολὺ συλλογισμένος.

(Ἀκολουθεῖ)

A. M. ALDANOV

"ΑΓΙΑ ΕΛΕΝΗ,,

ΜΙΚΡΑ ΝΗΣΟΣ

Ἄγνωστα ἐπεισόδια ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος.

[Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Χ.Χ.ΔΕΛΕΝΔΑ.]

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ὁ Ντὲ Μπαλμὲν ἔφυγε ἀηδιασμένος ἀπὸ τὸ σαλόνι ἐκεῖνο. Σ' ἕνα ἄλλο δωμάτιον ηὗρε ἕνα ἀγοράκι μὲ πένθιμη ἐνδυμασία καὶ μὲ ὕφος λυπημένο καὶ τρομαγμένο. Ἐσυνωδεύετο ἀπὸ μιὰ σεβαστὴ Κυρία πολὺ αὐστηροῦ ἐξωτερικοῦ, ἡ ὁποία κρατοῦσε στὸ χέρι μὲ ὕφος μυστηριῶδες ἕνα μολύβι κ' ἕνα κομμάτι χαρτὶ ἄσπρο. Τὸ ἀγοράκι ἦτον ὁ υἱὸς τοῦ Παύλου (ὁ μέλλων αὐτοκράτωρ Νικόλαος πρῶτος) καὶ ἡ Κυρία ἡ παιδαγωγός του, Κα Ἀντελμπέρ. Κάποιος εἶπεν εἰς τὸν Μπαλμὲν ὅτι ἡ γρηᾶ αὐτοκράτειρα ἤθελε νὰ γνωρίσῃ τοὺς δολοφόνους τοῦ ἀνδρός της, εἶχε τοποθετήσῃ ἐπίτηδες τὸ παιδί του ἐκεῖ μὲ τὴν παιδαγωγόν του, τὴν ὁποίαν εἶχε διατάξει νὰ κρατῇ σημείωσιν τοῦ ὀνόματος τῶν ἀξιωματικῶν, οἱ ὁποῖοι ἤθελον ὠχριάσει περνῶντες μπροστὰ στὸ παιδί τοῦ θύματος. Αὐτὴ ἡ μελοδραματικὴ ἐφεύρεσις τῶν δύο γερμανίδων διεσκέδαζε τὸν ντὲ Μπαλμὲν ἰδίως ὅταν εἶδε τὸν πρίγκηπα Πλάτωνα Ζουμπὸ ν' ἀναστατώνῃ μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ παιδὶ καὶ νὰ τὸ χαϊδεύῃ μὲ τὸ ὠραῖο καὶ περιποιημένο χέρι του λέγων. «Μὰ κυττάξετε ποίαν καταπληκτικὴν ὁμοιότητα ἔχει μὲ τὸν παπποῦ του!»

Τὴν ὥραν ἐκείνην ἐψυθιρίσθη ὅτι ὅλη ἡ αὐτοκρατορικὴ οἰκογένεια εἶχε φθάσει ἀπὸ τὰ χειμερινὰ ἀνάκτορα καὶ διευθύνετο πρὸς τὸ δωμάτιον τοῦ Παύλου.

Ἡ γρηᾶ αὐτοκράτειρα στηριζομένη στὸ βραχίονα τοῦ μεγάλου ὑπασπιστοῦ Μωκανὸφ προηγεῖτο ἐκβάλουσα ἐκ διαλειμμάτων ὀστερικὰς φωνάς. Ὅταν ἐπλησίασε στὴ νεκρικὴ κλίνη ἐστράφη πρὸς τὸν υἱόν της καὶ εἶπε μὲ δυνατὴν φωνὴν διὰ νὰ ἀκουσθῇ ἀπὸ ὅλους: «Σὲ συγχαίρω εἶσαι αὐτοκράτωρ!»

Ὁ Ἀλέξανδρος ποῦ ἀκολουθοῦσε ὠχρὸς ὡς νεκρὸς καὶ κλονιζόμενος σπασμωδικῶς ἀπὸ λυγμοὺς ἐπροχώρησε ὀλίγα βήματα καὶ ἔπεσε λυπόθυμος. Ἡ αὐτοκράτειρα Ἐλισσάβετ ἡ σύζυγός του καὶ οἱ αὐλικοὶ ἔτρεξαν νὰ βοηθήσωσι τὸν Τσάρον.

Αἱ ἡμέραι αὗται τοῦ Μαρτίου, ποῦ τόσον ἐσκίασαν ὅλον τὸ διάστημα τῆς βασιλείας τοῦ Ἀλεξάνδρου ὑπῆρξαν πολὺ ἐνδιαφέρουσαι διὰ τὸν ντὲ Μπαλμέν.

Ἐπανέκτησε τὴν θέσιν του καὶ τοὺς τίτλους του. Ἀλλὰ τρεῖς ἡμέρες ποῦ πέρασε στὴ φυλακὴ τὸν ἐθεράπευσαν γιὰ πάντα ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν του γιὰ τὸ στρατιωτικὸν στάδιον. Τοῦ ἐφαίνετο ἀπαίσιον νὰ ταπεινώνῃ τοὺς ἄλλους, ὅπως ἐτυρράνισαν κ' ἐταπείνωσαν αὐτὸν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας.

Ἄλλως τε ὁ κόμης, ἔπειτα ἀπὸ τὰς σκηνὰς ποῦ εἶδε στὸ ἀνάκτορο Μιχαήλ, ἤθελε ν' ἀφήσῃ τὴν Πετρούπολι, ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ ἀνθρώπους μολυσμένους, οἱ ὁποῖοι ἐγκατεστημένοι σ' αἱματοβαμμένα ἀνάκτορα ἀπεφάσιζαν ὡς κύριοι τὰς τύχας τοῦ μεγάλου Κράτους.

Δὲν ἦσαν αἱ ἀρχαί του ποῦ ὑπηγόρευσαν στὸν ντὲ Μπαλμὲν αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν (δὲν εἶχεν ἀρχάς). Ἕνα αἴσθημα ἔμφυτον τιμῆς καὶ μιὰ ἀδιαφορία ποῦ εἶχε ἐνωρίτατα ἀποκτήσει τὰς εἶχον ἀντικαταστήσει. Ἐπεθύμει μιὰ ζωὴ ἄνετη, λεπτή, ποικίλη καὶ κομψή. Τὸ Παρίσι καὶ τὸ Λονδίνο τὸν τραβοῦσαν. Ὁ ντὲ Μπαλμὲν ἤθελε νὰ γνωρίσῃ αὐτὰς τὰς δύο μεγάλας δυνάμεις τῆς Δύσεως ποῦ τοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἐπροξένησαν τὴν καταστροφὴν τοῦ δυστυχοῦς αὐτοκράτορος τῆς Ρωσσίας. Ἀφῆκε λοιπὸν τὸν στρατὸν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ διπλωματικὸν στάδιον. Ἡ θέσις του ἦτο πολὺ ἐπικερδής, ἀφ' ἑνὸς ὡς θῦμα τοῦ καθεστῶτος τοῦ Παύλου, ἀφ' ἑτέρου ὡς φυλακισθεὶς καὶ ὡς ἐκ τούτου μὴ λαβὼν μέρος οὔτε μακρόθεν, οὔτε ἐκ τοῦ πλησίον εἰς τὴν βασιλοκτονίαν. Αὐταὶ αἱ δύο περιστάσεις ὡς καὶ τὸ πνεῦμά του, τὸ ὡραῖον ἐξωτερικόν του, αἱ ἐπιτυχίαι του αἱ κοινωνικαὶ καὶ ἡ καλὴ θέλησις νὰ ἐξυπηρετῇ οἱασδήποτε ἀρχάς, ἤρκεσαν νὰ τοῦ ἐξασφαλίσουν λαμπρὸν στάδιον ὑπὸ τὸν Ἀλέξανδρον πρῶτον. Τὸ στάδιον ὅμως ὑπῆρξεν ἁπλῶς ἔντιμον χωρὶς νὰ εἶναι λαμπρόν, διότι δὲν ἀνέπτυξε μεγάλην προθυμίαν νὰ τὸ καλλιεργήσῃ.

Ἀφοῦ ἔλαβε μέρος, χωρὶς μεγάλον ζῆλον, εἰς διαφόρους σοβαρὰς ἀποστολὰς εἰς Νεάπολιν, εἰς Βιέννην, εἰς Λονδίνον, εὑρέθηκε εἰς ἡλικίαν 40 ἐτῶν, κουρασμένος σωματικῶς ἀπὸ τὴν πολυάσχολον ὀκνηρίαν τοῦ διπλωματικοῦ σταδίου καὶ πνευματικῶς ἀπὸ τὸν κομψὸν καὶ ἄνετον σκεπτικισμόν του. Ἡ κούρασις αὐτὴ εἶχεν ἀποτυπωθῇ στὸ πρόσωπο τοῦ κόμητος καὶ σὲ ὅλο τὸ σῶμά του, τὸ ὁποῖον ἦτο πολὺ κυρτωμένο τοῦ ἔδινεν ὅμως κάποια χάρι ποῦ ἄρεσε στῆς γυναῖκες καὶ διὰ τοῦτο ὁ ντὲ Μπαλμὲν ἐπεδείκνυε τὴν κόπωσίν του μὲ ὑπερβολήν. Κατὰ τὸ 1813 ἐπανῆλθε στὸ στρατό, ἔπρεπε νὰ τὸ πράξῃ ἐνωρίτερα καὶ νὰ λάβῃ μέρος στὸ Πατριωτικὸ Πόλεμο (οὕτω ὀνομάζουν οἱ Ρῶσσοι τὴν μάχην τοῦ 1812) ἀλλ' ἠμπορεῖζετο τότε ἀπὸ κάποιο εἰδύλλιο ἀρκετὰ διασκεδαστικὸ μὲ μιὰ ἀγγλίδα. Ὁ ντὲ Μπαλμὲν ἐπεθύμησεν ὅμως νὰ ἴδῃ ἀπὸ κοντὰ ἀληθινὸ πόλεμο καὶ ὅταν ἐβαρέθηκε τὴν ἀγγλίδα ἐπέτυχε μίαν θέσιν στὸ ἐπιτελεῖο καὶ ἔλαβε μέρος εἰς πολλὰς μάχας. Μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βατερλὼ τοῦ προσέφεραν τὴν θέσιν ἀστυνόμου τῆς Ρωσσίας στὴ Ἀγίαν Ἑλένην, ὅπου εἶχεν ἐξορισθῆ ὁ Ναπολέων.

(Ἀκολουθεῖ)

ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ «ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΟΥ»

1. ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΠΕΡΙ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ (Διοικητικὴ Ἐκτέλεσις) ὑπὸ Μιλτιάδου Ἀθ. Οἰκονομίδου, ταμίου τοῦ Κράτους. Τιμᾶται ἀντὶ δρχ. 12.

Λίαν προσεχῶς

2. ΤΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΙ ΕΠ' ΑΥΤΩΝ ΠΡΑΞΕΙΣ ὑπὸ Ἐμμανουὴλ Μ. Χανδράκη, τμηματάρχου α' τάξεως παρὰ τῇ Διευθύνσει τοῦ Δημοσίου Χρέους τοῦ Ὑπουργείου τοῦ Θησαυροῦ, εἰς ὄγκῃμα μέγα ὄγδοον, εἰς ἕνα τόμον ἐκ 300 σελίδων μὲ πολυαρίθμους πίνακας καὶ ἐκλεκτὸν χάρτην.

Ἡ ἔκδοσις θὰ γίνῃ μόνον ἐπὶ τῇ βάσει ἐγγραφῆς συνδρομητῶν. Κατάλογον τῶν ἐγγραφέντων τοιούτων θὰ δημοσιεύσωμεν εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον.

Πᾶσα δήλωσις συνδρομητοῦ διὰ νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψει δέον νὰ συνοδεύηται καὶ ὑπὸ ἐμβάσματος ἐκ δέκα (10) δραχμῶν. Τὸ σύγγραμμα θὰ τιμᾶται ἀντὶ δραχμῶν (30) τριάκοντα.

Ἡ ἔναρξις τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ συγγράμματος θέλει ἀναγγελθῇ διὰ τῆς παρούσης στήλης καὶ ἡ κυκλοφορία αὐτοῦ διὰ τῶν Ἐφημερίδων καὶ διὰ τῆς Ἐπιθεωρήσεώς μας. Ἡ ἀποστολὴ εἰς τοὺς κ.κ. συνδρομητὰς θὰ γίνῃ εὐθὺς ὡς οὗτοι ἐμβάσωσι τὸ 20δραχμον ὑπόλοιπον τῆς ἀξίας τοῦ συγγράμματος.

Σημ. Τὰ ὑπὸ τοῦ Ἐκδοτικοῦ τμήματος τοῦ «ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΟΥ» ἐκδιδόμενα βιβλία ἀποστέλλονται παντὶ τῷ αἰτοῦντι καὶ ἐμβάζοντι τὴν ἀξίαν των ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΚΑΠΕΛΛΑ

Α. ΑΡΙΑΝΟΥΤΣΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑΣ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΣΑΡΡΗ 43

ΠΡΑΤΗΡΙΑ ΣΤΑΔΙΟΥ 57, ΑΙΟΛΟΥ 166 } ΑΘΗΝΑΙ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΔΟΣ 132-ΣΜΥΡΝΗ

Διὰ νὰ εἶσθε πάντοτε ὑγιεῖς

Πίνετε τὸ βραβευθὲν εἰς ὅλας τὰς Ἐκθέσεις

ΚΟΝΙΑΚ

Σ. ΚΑΙ Η. ΚΑΙ Α. ΜΕΤΑΞΑ

(Προσέξατε πολὺ εἰς τὴν μάρκαν)

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

Ὁδὸς Ἀριστείδου 7.—Τηλεφ. 3-53.

ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ "Ο ΤΙΤΑΝ,,

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ — ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ — ΚΕΦΑΛΑΙΑ: 3.000.000

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ ΤΗΛΕΦ. ΑΡΙΘ. 126
ΓΡΑΦΕΙΑ ΦΟΡΤΩΣΕΩΝ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ—ΤΗΛΕΦ. ΑΡΙΘ. 427

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΕΝ ΕΛΕΥΣΙΝΙ ΤΗΛΕΦ. ΑΡΙΘ. 396
ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: "ΤΙΤΑΝ,, ΑΘΗΝΑΣ

Τσιμέντα «TITAN» τύπου ΠΟΡΤΛΑΝ (Ciment artificiel Portland) ἀνταποκρινόμενα εἰς τοὺς αὐστηροτέρους ἐπισήμους κανονισμοὺς τῶν πεπολιτισμένων Κρατῶν δι' ἔργα ἐκ Μπετὸν πάσης φύσεως.
Béton armé λιμενικά, πλακοποιΐα, ἐπιστρώσεις, ὑποστρώσεις ὁδῶν, κατασκευὴ πλινθων (τούβλων) καὶ ὀγκολίθων (ἀγκωνάρια), πρέκια κτλ.
ΤΣΙΜΕΝΤΟ «ΚΥΚΛΩΨ». Εἰδικὴ κονία, κατάλληλος διὰ τὴν παρασκευὴν ὑδραυλικῶν ἀμμοκονιαμάτων διὰ συνήθεις λιθοδομὰς ἢ πλινθοδομάς, ἀντικαθιστῶσα μὲ πλεῖστα ὅσα προτερήματα τὰ ἀμμοκονιάματα ἐξ ἀσβέστου.
Πολὺ ταχυτέρα πῆξις. Ἀσυγκρίτως μεγαλυτέρα ἀντοχή. Ὅθεν: Ταχύτης ἐκτελέσεως. Σημαντικὴ ἐλάττωσις τοῦ πάχους τῶν τοίχων, ἤτοι: Κέρδος εἰς χρήσιμον χῶρον καὶ οἰκονομία εἰς ἐργατικὰ καὶ ὄγκον λιθοδομῆς.
Συνιστᾶται ἰδιαιτέρως δι' ἔργα λιμενικά.
ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. Ἡ Διεύθυνσις τῆς Ἑταιρίας «TITAN» θέτει τὴν πολυετῆ της πεῖραν διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν τσιμέντων ἐφ' ἁπάντων τῶν κλάδων τῆς οἰκοδομικῆς, εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐνδιαφερομένων.
Πληροφορίαι εἰς τὰ Γραφεῖα: Ὁδὸς Σταδίου 53, προφορικῶς καὶ δι' ἀλληλογραφίας.

ΓΝΗΣΙΟΝ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ

ΑΠΟ ΣΤΑΦΥΛΙ

ΕΙΝΑΙ

ΤΟ ΚΟΝΙΑΚ

ΠΟΥΡΗ

Βραβευθὲν

ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ - ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

Τὰ ἄνθη σας

Στοῦ **ΦΛΕΡΙΑΝΟΥ**

ΤΑ ΕΥΓΕΝΕΣΤΕΡΑ ΔΩΡΑ

Πρωτότυπος ἔκθεσις διὰ τὴν Ἀνθοκομίαν.
Πανέρια καὶ γλάστρες μὲ ὀρτὰ ἀνθισμένα.
Ἐκθέσεις διὰ τὰς ἑορτὰς καὶ γάμους ὅλων τῶν περιφήμων ἀνθοδοχείων.

ΛΑΜΠΕΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ

Φωτογραφικὲς μεγεθύνσεις,

ΑΚΟΥΑΡΕΛΛΕΣ-ΕΛΑΙΟΓΡΑΦΙΕΣ-ΠΑΣΤΕΛ

ΣΤΟΥ

ΧΡΗΣΤΟΥ ΜΗΛΙΩΝΗ

91 ΑΘΗΝΑΣ 91—ΑΘΗΝΑΙ

ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΔΕΚΤΑΙ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ

Τιμαὶ λογικαὶ-Παράδοσις ταχίστη.

Γιὰ νὰ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΘΗΤΕ

ΑΠΟΛΑΥΣΕΤΕ

ΛΗΣΜΟΝΗΣΕΤΕ

ΔΗΤΕ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑΝ ΣΑΣ

Καπνίζετε μόνον

ΣΙΓΑΡΑ

ΣΥΒΙΚΑ

Διὰ τοὺς πάσχοντας

Ὀφθαλμολογικὰ Νοσήματα

Συνιστῶμεν ὑπευθύνως τὴν τελειοτέραν ὀφθαλμολογικὴν Κλινικήν.

ΤΟΥ ΣΠΗΛΙΟΥ Ι. ΧΑΡΑΜΗ

Ὑφηγητοῦ ὀφθαλμολόγου τῆς Σχολῆς τῶν Παρισίων.

ΑΘΗΝΑΙ, Ὁδὸς Μενάνδρου 27

Τηλεφ: 6—54

ΟΙΝΟΙ

ΜΑΡΚΟ

ΛΕΥΚΟΙ

ΚΑΙ

ΕΡΥΘΡΟΙ

Ἐπιτραπέζιοι

ΕΙΣ ΦΙΑΛΑΣ

ΚΟΝΙΑΚ

"ΒΟΤΡΥΣ,,

Παλαιὸν ἀπόσταγμα οἴνων

ΑΠΑΡΑΜΙΛΛΟΝ

Πωλεῖται Εἰς ὅλα τὰ κέντρα

ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΩΣ

ΘΑ ΤΟ ΕΜΑΘΑΤΕ

ΤΕΛΟΣ ΠΑΝΤΩΝ

Ὅτι τὰ ἀνώτερα ὅλων

ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΦΗΜΗΣ

ΕΙΝΑΙ

ΤΑ ΧΙΩΤΙΚΑ ΓΛΥΚΑ

"ΚΡΥΣΤΑΛ,,

ΤΟΥ ΕΝ ΧΙΩ. ΜΕΓΑΛΟΥ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΜΗΛΙΑΔΗ ΚΑΙ ΚΥΡΙΛΛΙΔΗ

ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΦΗΜΗΣ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΚΟΝΙΑΚ & ΛΙΚΕΡ

Εἶναι τῶν

ΑΔΕΛΦΩΝ ΜΠΑΡΜΠΑΡΕΣΟΥ

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

ΟΛΑ ΑΝΕΞΑΙΡΕΤΩΣ ΤΑ ΠΟΤΑ ΤΟΥ

ΕΙΝΑΙ ΒΡΑΒΕΥΜΕΝΑ

ΠΙΝΕΤΕ ΧΩΡΙΣ ΔΙΣΤΑΓΜΟΥΣ